

Pápai Eperfa Könyvek 7.

Nézz Jézusra!

Hargita Pál

**Csurgói és Nagykanizsai segédlelkész,
Fehérvárcsurgói, Adászteveli, Pápai
lelkipásztor**

Pápai Református Teológiai Akadémia

2002.

ISBN: 963 206 133 0

TARTALOM

Életrajz

Előszó

Elvégzetett Krisztusnak a Keresztfán mondott szavai és imádságai

1. „Atyám, bocsásd meg nekik, mert nem tudják, mit cselekszenek.” (Lukács 23, 34)
2. „Bizony mondom neked: ma velem leszel a paradicsomban.” (Lukács 23, 43)
3. Asszony, ímhol a te fiad! Ímhol a te anyád! (János 19. 26, 27)
4. Éli, Éli lama sabaktáni? Azaz: Én Istenem, én Istenem, miért hagytál el engem?
(Máté 27, 46. Márk 15, 34.)
5. Szomjúhozom. (János. 19, 28.)
6. Elvégzetett! (János 19, 30)
7. Atyám, a te kezembe teszem le az én lelkemet. (Lk. 23, 46.)

Utószó helyett.

A lélek gyümölcse

1. SZERETET *agapé*
2. ÖRÖM *khára*
3. BÉKESSÉG *eiréné*
4. TÜRELEM *makrothümia*
5. SZÍVESSÉG *khársztotész*
6. JÓSÁG *agathoszüné*
7. HŰSÉG *πισztisz*
8. SZELÍDSÉG *πραΐtész*
9. ÖNMEGTARTOZTATÁS *egkrateia*

Igehirdetések - Unus est Deus

1. Confessió
2. Könyörgés
3. A hit ereje és hatalma
4. Ádventi életek
5. Ádventi prédikáció: Gondoljátok meg jól, a ti utaitokat!
6. Jézus nemzetségi táblázata. (December 24-re)
7. „Egyszülött Fiát adta” János 3, 16
8. Újévre Szükség néktek újonnan születnetek.
9. Effata - Az Igehirdető meggyógyulása.
10. Székesfehérvár 1978. Szeptember 10.
11. Igével és kenyérral.
12. „Eljött az óra.”
13. Az emmausi tanítványok.
14. A visszafizetés elve.
15. A törvény hármas haszna.
16. Járj mindennek szorgalmasan a végére
17. Az idejét pazarló Mária.
18. A vagyonát pazarló Mária
19. Zsoltár betegágyon.
20. Egy anya a sok közül.
21. Személyes hitvallástétel. (Konfirmáció)
22. Emlékezem és emlékeztetek. (Konfirmáció vasárnapjára)

Bibliográfia

Életrajz

Hargita Pál (1924. 11. 27. - 1996. 11. 23.) Istvándiban született Szülei: Heidfogel (Hargita) Pál és Elekes Julianna. Édesapja és nagyapja jómódú asztalos mesterek voltak.

„Nyolcéves voltam, amikor a gimnazista korú (Etelka) nővérem meghalt, így egyetlen gyermeke maradtam, a Somogy és Baranya határán élő szüleimnek. Nővérem példáját tartották szemük előtt szüleim, és nem engedtek gimnáziumba: polgári iskolában végeztem. Utána a bajai tanítóképzőbe jártam. A középiskolában is, a képzőben is kitűnő tanuló voltam. Tanyasi tanító szerettem volna lenni. Már „szolgáltam” is néhány hónapig, de a háború szétzúzta az álmaimat. Emiatt, 1944 nyarán, ismét hazakerültem. Így aztán a szülői ház kertjében volt időm elgondolkodni. Ekkor kaptam a félreérthetetlen belső indítást, lelkésznek jelentkeztem. A pápai teológiai akadémiára kerültem, ahová 1944-ben csak feltételesen vettek fel, mivel nem volt meg a gimnáziumi érettségim. Szeptemberig az alsó négy osztály latinanyagából különbözeti vizsgát kellett tennem. Két hónap alatt négy osztály latinanyagát, teljesen autodidakta módon kellett elsajátítanom. Egy lelkész sem vállalta, hogy segítsen az úton, mondván: bárcsak nekik lenne tanítói oklevelük, hiszen az oroszhadserg már az Alföldön van és milyen ember az, aki tanítói oklevéllel lelkésznek készül. Mivel csak feltételesen vettek fel, két év alatt a pécsi Széchenyi gimnáziumban leérettségiztem és így végezhettem tovább a teológiát, azaz el sem végeztem, mert harmadév után kihelyeztek Somogy csurgóra. Egy esztendő múlva a püspök úr Dunántúli missziós segéd-lelkésznek nevezett ki. Teljesen szabad kezet kaptam. A magyar református ébredés nagy korszakát írtuk akkor, csodálatos dolgok történtek velünk. Faluról, falura mentem. Két év alatt mintegy 120 templomban hirdetem Isten Igéjét. Felejthetetlen élmény volt látni, hogy még a szószékek lépcsőin is ültek emberek. Missziós lelkész kívántam maradni, aztán jött a rendelet, amely megszüntette azt az állást és így helyezkedtem el a gyülekezetbe. Boldogsággal töltött el Jézus Krisztus örömhíre. Volt, amikor az elején úgy gondoltam: sokféle örömhírt hirdetnek, hát én is egyet hirdetek, Jézus örömhírét. Aztán rövid idő alatt rájöttem, - és ez volt a döntő -, hogy nincs más igazi örömhír, csak egy: Isten szeretetének, Jézus Krisztusban megjelent kegyelmének az öröm-híre. Ezért mindent lehet, és minden kell vállalni. Boldogan voltam Fehérvárcsurgó gyülekezeti lelkésze. Sajnos 1956 után, (1959) nem politikai, hanem egyház-politikai okból el kellett hagynom a gyülekezetet, de még a megyét is. Rövid ideig a Fejér Megyei Építőipari Vállalatnál segéd munkásként dolgoztam, de feleségemmel együtt az volt az elhatározásunk, hogy minket csak kitenni lehet a lelkészi szolgálatból, önként nem hagyjuk ott. Két év múlva kaptam azt a lehetőséget, hogy egy másik megyében lelkészi állásba kerülhettem. (1962. Adásztevel). Örökké hirdetem, hogy érdemes gyermekeinket hitben, szeretetben nevelni. Amikor nagyobb leányunkat (Csilla) felvették a műszaki egyetemre, ő Pesten is minden vasárnap eljárt templomba, sőt a Kálvin-téri gyülekezetből rajta keresztül kaptam egy olyan barátot, főiskolai tanárt, aki hozzásegített, hogy a Tudományos Akadémia egyik angol nyelvű folyóiratába gazdaságtörténeti dolgozatokat írhattam. Ezek az írások teremtették meg számomra a gyümölcsöt. Püspök úr megengedte, 1975 hogy Pápara pályázhattam. A gyülekezet megválasztott és Isten irgalmából itt fejeztem be a lelkészi szolgálatot. Fiamat annak idején (1972) Lentibe vitték katonának. A fiam a lelkészi szolgálatot választotta. Jó próba volt, nehéz idők jártak. Kisebbik leányom Julika Németországba ment férjhez.”

(Glück Csaba - PápaPress. 1996. június 18.)

1949. augusztus 20.-án megnősült. Felesége, Domján Ilona falubeli.

Három gyermek születik: Csilla, (*Noémi, Dániel*) Pál (*Péter*), Julika (*André, Tibor*). *Öt unokájának örvendezett.*

1948. Csurgó. segédlelkész.

1949. - 50. Nagykanizsa. Missziós segédlelkész.

1951. Fehérvárcurgói lelkipásztor, nyugdíjig maradt volna. De...

1953-ban - *az Asztalos mestert kulákká minősítik, a Határsávban lévő Szülői házat államosították* - kitelepítés, (deportálás) elől Szülei hozzá költöznek.

1959. Állásából felmentik. Per. Segédmunkás.

1962. Adászteveli lelkipásztor. Parókiát épített, Férfi Énekkart vezetett, Homokbödöge és Nagygyimóthoz tartozó körzetben *a Felvidéki Garamvezekényről, kitelepített, itt meg, szórványba kényszerített, híveket gondozta, Bakonykoppány, háznál, Pápanyögér, Béb, iskolában, Vanyola, evangélikus templomban, Bakonyszücs, imaházban.*

1975-ben a Pápai Gyülekezet választotta meg lelkészének. Húsz év után nyugdíjba ment. Egyik prédikációs kötetét a Pápai Gyülekezet adta ki, de magánkiadásban is jelent meg írása. *Halála után (1996) német nyelvű teológiai könyveit Özvegye és Gyermekei a Pápai Református Tudományos Gyűjtemények Könyvtárának ajándékozta.*

Prédikációi és temetési beszédei a közel jövőben II. Kötetként, kerülhet nyomdába. Gazdaságtörténeti tanulmányai, mivel magyar nyelven, még nem kerültek kiadásra, külön kötetben jelenhetnének meg.

A kor hordaléka: Bírósági akták az egy - házban. 1959 - 62.

Dokumentumok: Levelek, jegyzőkönyvek. Egyház - Bírósági Iratok.

Megérdemelne egy kötet szembenézést, a múlttal.

Rehabilitálni nem engedte magát.

„Tudjuk pedig, hogy azoknak, a kik Istent szeretik, minden javukra van, mint a kik az ő végzése szerint hivatalosak.”

Róma 8, 28

Előszó

Amikor életem 83 mérföldkövéhez közeledve volt szolgatársam és Jézus Krisztusban drága testvérem, Hargita Pál „Nézz Jézusra!” című, bibliamagyarázatait és igehirdetéseit tartalmazó kötetét kezembe vehettem és átolvashattam, a szöveg mögött őt kerestem. Lélekben és hálaadásban jártam végig Istentől kijelölt közös, sokszor rögzös, hol együtt, hol más-más megbízatással és kegyelmi ajándékkal, de kétség nélkül ugyanazon feladattal és célra kitűzött életutunkat. És akkor „miértjeimre” és „hogyanjaimra” Igéjében így szólt hozzám felőle az Úr: „mielőtt az anyaméhben megformáltalak, már ismertelek, és mielőtt a világra jöttél, magamnak választottalak” (Jeremiás 1, 5), és „akiket elhívott, azokat meg is igazította, akiket pedig megigazított, azokat meg is dicsőítette.” (Róma 8, 30)

Had tegyem hozzá: el is igazította, hogy akaratát és Tőle kapott megbízatásunkat teljesítsük és teljesíthessük:” hirdesd az ígét, állj elő vele, akár alkalmas, akár alkalmatlan az idő, feddj, ints, biztass teljes türelemmel és tanítással... légy józan mindenben, a bajokat viseld el, végezd az evangélista munkáját, szolgálatodat maradéktalanul teljesítsd. (2. Timótheus 4, 2;5.) Legyen áldott az Úr az „alkalmas időkért” de az alkalmatlanokért is, amikor magunk váltunk alkalmatlanokká, engedetlenekké, amikor „von magához e világ”, amikor magunk választotta utakon próbáltunk elindulni, de Ő utunkat állta, és ha fájdalmasan, értetlenül, szinte „sötétbe ugrósan” „kényszerített” az általa mindig megnyitott „keskeny útra”. Legyen áldott, hogy ilyenkor „eligazított”, hogy meg is igazított és ezzel önmagát dicsőítette meg. Legyen áldott az Úr, a nekünk ajándékozott „alkalmas időkért”, a háború lelki fizikai romjain adott ébredésért, megtérésre hívó és újjászülő evangéliumának hirdetéséért, melyhez erőt elhívott szolgálói minden időkből abból az egyetlennel vígasztalásból kaphattak és kaphatnak, hogy: „testestől, lelkestől, mind életemben, mind halálomban, nem magamé, hanem az én hűségem Megváltómnak, Jézus Krisztusnak tulajdona vagyok, Aki az ő drága vérével minden bűnömért tökéletesen eleget tett, engem az ördögnek minden hatalmától megszabadított, ...megőriz... sőt Szentlelke által az örökélet felől biztosít, és készsé tesz arra, hogy Őnéki éljek.” (Heidelbergi Káté 1. Kérdés.) Az 1 Korinthus 12, 4ben ezt olvashatjuk: „A kegyelmi ajándékokban ugyan különbségek vannak, de a lélek ugyanaz.” Hargita Pál áldott és gyümölcsöző evangélizációi és igehirdetési idején a háborúban háromszor is letarolt és meggyötört dunántúli gyülekezetekben, Mezőföldi Egyházmegyénkben, ennek a Léleknek kisugárzását és légkörét élhettük át, - fehérvárcsurgói, majd adászteveli és pápai gyülekezeteiben is ez a Lélek munkálta általa drága testvérek megtérését, gyülekezetek megújulását, hogy Jézusra nézzenek, Őbenne éljenek és Őt láttassák családban, munkahelyen, közösségekben, mindenütt, mint csillagok az éjszakában. E könyv olvasásához és olvasóinak is ezt a Lelket kérem, kérjük, és Jézusra nézve kérhetjük, mint mennyei Atyánk áldott Szentlelkét.

Székesfehérvár, 2002. szeptemberében.

Szabó Sándor
Esperes lelkész

Elvégeztetett

Krisztusnak a Keresztján mondott szavai és imádságai

1. „Atyám, bocsásd meg nekik, mert nem tudják, mit cselekszenek.” (Lukács 23, 34)

Megjegyzésre méltók a haldoklók utolsó szavai. A Krisztusban hívők számára, pedig üdvös és fontos megjegyezni Megváltójuk utolsó szavait. Jézus Krisztus hét alkalommal szólott a kereszten. Ezeket az Anyaszentegyház így jelöli régtől fogva: „Hét szó a Kereszten.” Amikor ezeknek a szavaknak az üzenetére figyelünk, szükséges meghallanunk a Mózesnek mondott Isteni figyelmeztetést: „Old le a te saruidat lábaidról, mert a hely, amelyen állasz, szent föld.” Bizony a golgota dombja lett a legszentebb föld, mert ott állt a Krisztus szent Keresztje, elmúlás és rom felett...

Az első szó a bizalom és a szeretet imádsága. Bizalom az Atya iránt és szeretet az emberek iránt. Atyám, azt mutatja ez, hogy Megváltónknak a szenvedésben nem rendült meg a hite. Legnagyobb tanításainak egyike éppen az volt, hogy az Isten a Jehova, az Örökkévaló az Atya. Imádkozni így tanított az övéit: Mi Atyánk. ...

Csodálatos ez az imádság azért is, mert nem bosszúért és megfizetésért esedezik, hanem megbocsátásért. A hit és a szeretet megdicsőülése ez és minden idők számára például szolgál. Ebben az imádságban a tanítás és az élet teljes egységét találjuk. Ő az Isten bocsánatát hozta, ahogy a próféták mind bizonyosságot tesznek róla, hogy bűneink bocsánatát veszi az ő neve által mindenki, aki hisz őbenne. Krisztus maga is így tekintett halálára. „Ez az én vérem az újszövetség vére, mely sokakért kiontatik bűnök bocsánatára.” S miközben véghez viszi a megbocsátás művét, ajka is bocsánatért esedezik. Kikért imádkozik? A csúfolókért, a hitetlenekért, azokért, akik nem tudják, mit cselekszenek. Nyugodtan mondhatjuk, hogy minden emberért, értem és érted imádkozott, mert bizonyos mértékben minden bűnösre érvényes, hogy nem tudja, mit cselekszik. Ahogyan Pál apostol is megvallja: „... tudatlanul cselekedtem, hitetlenségemben.”

Jézus Krisztus azt tanította, hogy imádkozzunk azokért, akik üldöznek bennünket. S most ő is ezt teszi. Jeruzsálemben az volt a szokás, hogy a halálra ítéltet, a városnak háttal feszítették keresztre: ne hogy a szerencsétlen ember utolsó pillanatában megátkozza a várost. Jézus Krisztust is így feszítették meg: háttal a városnak. Tekintetét tehát a Golgotáról nyugat felé fordította, át a tengereken... át évszázadokon, ... tekintetével átölelte minden egykor hozzá térő népét, átölelt minket, Európaiakat, és magyarokat is: Atyám bocsáss meg nekik!

S, hogy ennek az imádságnak mekkora hatása volt, álljon elénk tanulságul néhány példa. István diakónus az első keresztyén vértanú is így imádkozott: „Uram, ne tulajdonítsd nekik e bűnt.”

S utána emberek sokasága következik, akik, Uruk imáját mondták. Bizony ennek az imádságnak az ereje csökkenti napról-napra a bosszú hatalmát és növeli a szeretet és a megbocsátás mennyiségét.

2. „Bizony mondom neked: ma velem leszel a paradicsomban.”

(Lukács 23, 43)

Jézus Krisztus gonosztevők között lett keresztre feszítve. Így akarták az emberek. Így akarta Isten. A bűnösök barátja volt. Ez volt egyik legszebb neve: vámszedők és bűnösök barátja. Velük eszik, és velük iszik és közöttük hal meg. Beteljesedik a prófécia: és a bűnösök, közé számláltatott; pedig ő sokak bűnét hordozta és a bűnösökért imádkozott.

És az, ahogyan akkor viselte magát a két bűnös, aki között függött, *tanítja Stalker* előképe volt annak, ami azóta napról-napra történik. Némelyek számára az Ő evangéliuma életnek illata életre, mások számára halálnak illata halálra. És így lesz ez mindvégig. Azon a nagy napon, az utolsó ítéletben, ismét középen lesz majd, s egyik oldalán állnak azok, akik megtértek, a másikon azok, akik nem tértek meg.

A szinoptikus evangéliumok részletesen feljegyzik, hogy a kereszten függő Megváltót csúfolta a nép, a katonák, a főpapok, s ezzel, mint Richter mondja, megnyitották a zsilipet a csöcselék előtt.

Rázúdul a nevetés és a kiáltás áradata. Ezeket jegyezték fel: Te, aki lerontod a templomot, és harmadnapra felépíted, szabadítsd meg magadat. Ha Isten Fia vagy, szállj le a keresztről! Másokat megmentett, magát nem tudja megmenteni. Ha Izrael Királya, szálljon le most a keresztről, és majd hiszünk benne. Bízott az Istenben, szabadítsa meg most, ha akarja. Hiszen azt mondta: Isten Fia vagyok.

Mindezek a csúfolódások, gúnykacajok, azt jelentették, hogy el van intézve ez béke-zavaró, kényelmetlen ember, aki a klérusnak és a kegyeseknek annyi gondot okozott. Nem szabadulhat többé a kezünkől. *Richter* hívja fel a figyelmünket, hogy ezek az okos emberek nagyon jól tudták, hogy egy ilyen prófétát, nemcsak testileg kell megölni. Nevetségessé kell tenni a halálát! Nem szabad, hogy az Ő halála, egy tragikus hős halála legyen. Itt egy szélhámosnak, sarlatánnak, nevetségesen kell elpusztulnia, hogy többé a földkerekségen, egy ember se vehesse őt komolyan. Bizony, ó borzalmas halál!

A keresztre feszítettek közül az egyik beáll ebbe a táborba: Nem te vagy a Krisztus? Szabadítsd meg hát magadat és minket is! A szenvedésben is kemény marad a szíve. Csak egy dolog érdekli: leszállni a keresztről, hogy tovább élhessen itt, úgy ahogyan eddig.

Jézus hallgat.

Ahogyan a többiek csúfolódására nincs szava, erre sem felel. Van ereje a hallgatásra. Már a tárgyalások alakalmával meglepi támadóit a hallgatásával. Hallgat a Főpap előtt. Heródesnek sem, felel egy szót sem. Pilátust is csodálkozásra készteti hallgatása. És később is minden borzalmas szenvedést némán hordozott. Nem kiáltott a fájdalomtól, amikor az ostor húsdarabot tépett ki hátából, akkor sem, amikor kezét, lábát átszögezték. A prófécia beteljesedett: Kínztatott, pedig alázatos volt és száját nem nyitotta meg, mint bárány, mely mészárszékre vitetik, és mint juh, mely megnémul az őt nyírók előtt, és száját nem nyitotta meg.

A kereszten függő csúfolódásra a másik gonosztevő felel. Így szól hozzá: „Nem féled az Istent? - Hiszen te ugyanazon az ítélet alatt vagy. Mi ugyan méltán, mert cselekedetünk méltó büntetését vesszük. - Ez azonban semmi gonoszt nem cselekedett.” Majd Jézushoz fordult és így szólt: Uram, emlékezzél meg rólam, mikor eljössz a Te királyságodban.

Ebben a bűnösben, Isten az igaz megtérés példáját adja elénk. Három ismertető jele van ennek: Bűnbánat s ebből következően a szenvedés megérdemelt. *Kálvin* tanítja nekünk, hogy bűnbánatának első gyümölcseként azt mutatja fel, hogy szigorúan megdorgálta társának,

Istentelen arcátlanságát: azután, egy másikat is tett hozzá azzal, hogy önmagát megalázta a bűneiről tett őszinte vallomással. Bizalom. Egész, elrontott és engedetlen, csúfos véget érő életem ellenére, mégis: Uram!

Könyörgés. S, micsoda, könyörgés! Milyen világos látásuk volt e szemnek, kiált fel *Kálvin*, hogy meg tudták látni a halálban is az életet, a romlásban is a hatalmat, a gyalázatban is a dicsőséget, a vereségben is a győzelmet, a rabságban is a királyságot! Nem tudom mondja *Kálvin* volt e, a hitnek ilyen ragyogó példája, amióta áll a világ.

Ez a megtérő bűnös Krisztus keresztségének első gyümölcse. Elfogadhatjuk *Stalker* szép megállapítását, hogy ahogyan a tékozló fiú példázata elmondja Jézus egész tanításának lényegét, úgy a kereszten függő lator megmentése, Jézus egész élete munkáját összefogja. *Luther* találóan mondja, hogy olyan enyhületet adhatott Krisztusnak, mint amilyent az angyal hozott neki a Gecsemáné kertjében. Isten nem engedhette, hogy alattvalók nélkül maradjon az Ő Fia. És most ez az egyetlen ember képviselte az Ő egyházát. Ahol véget ért Péter hite, ott megkezdődött a megtérő lator hite.

Nem szavával térítette őt meg megváltónk. Inkább hallgatásával, szelíd, türelmes, csendes szenvedésével, „magaviseletével”. A neki mondott szó már nem a megtérésre hívja őt, hanem megtért lelkét biztatja és bátorítja. Ígéretével megnyitja előtte a menny kapuját: „Bizony mondom neked: ma velem leszel a paradicsomban.”

Ma

A lator valami távoli időpontra gondolt, amelyen majd megemlékezhetik róla Krisztus. Ő ellenben így felel: Ma. Ebben benne volt az, az ígéret is, hogy még aznap meg fog halni és nem fog, napokig gyötrődni a kereszten, amint néha megtörtént a megfeszítettekkel.

Ma, azaz néhány óra múlva velem elszel a halottak birodalmában, és pedig azon az oldalon, ahol az igazak örömmel várnak a feltámadás napjára!

Nagyon megszívlelendő *Richter* észrevétele, aki felhívja figyelmünket arra, hogy az a férfi, akinek ezt mondták, nem volt tanítvány, nem volt próféta és nem volt az igazhívó egyház tagja. Gonosztevő volt, aki jogosan került a keresztre. Hol van itt az érdem? Ezen a helyen kezdődött el minden értéknek a teljes átértékelése. E helyen a *katolikus teológus* is csak így kiálthat fel:

Az ember nem akar hinni a fülének. Hogyan? Hát ennyire irgalmas az Isten? Elég Neki a megalázkodó emberi szív egyetlen mondata? Elég az Úr Jézus nevének fájó emlegetése? Igen; el kell hinnünk, hogy elég: az Isten irgalma megbocsátott.

Velem leszel

De igazán mondja *Stalker*: az egész mennyország benne van ebben az egy szóban: Velem. *Kálvin* meg arra tanít, hogy jegyezzük meg azt a hihetetlen készséget, amely késedelem nélkül, oly nyugodtan öleli magához a latort, s megígéri neki, hogy részese lesz a boldog életnek. Minden kétségen kívül áll tehát, - mondja -, hogy kész ő kivétel nélkül mindenkit bebocsátania maga országába, akik őhozzá menekülnek.

A paradicsomban.

Az bizonyos, hogy ez a szó szép kertet jelentett és az emberiség ős szüleinek lakóhelyét jelezték vele. *Kálvin* óv bennünket attól, hogy a paradicsom helyéről kíváncsi és szőrszálhasogató módon vitatkozzunk. Legyen nekünk elég annyi, hogy akiket a hit oltott be Krisztus

testébe, azok részesei az ő életének, s haláluk után boldog és vidám nyugalmat élveznek, míg Krisztus visszajövetelével teljesen meg nem nyilvánul a mennyei élet tökéletes dicsősége. Az eddig elmondottakon túl, ilyen tanításai is vannak a második „szónak”: Elfogadhatjuk, a régieknek azt az észrevételét, hogy a két bűnös közül, azért tért meg az egyik, fölöttébb el ne csüggedjünk.

Mert micsoda vigasztalás az elcsüggedt bűnös szívnek: a halálos ágyon is meg lehet térni! És azért tért meg csak az egyik, hogy fölöttébb el ne bizakodjunk; mert nem mindenki tér meg a halálos ágyán van, akinek a szíve csak jobban meg keményedik ott. Ne akarjunk igével téríteni ott, ahol Isten igenélküli, a munkájában becsületesen helytálló, megbízható, önzetlen, vagy a szenvedést az ő erejével csendben hordozó magatartást vár tőlünk. Nagyon sokszor száz szép szónál többet ér egyetlen kicsi jócselekedet.

Az Úrban hordozott szenvedés, soha nem lehet gyümölcstelen. Nincs igazabb mérték vallási tanítómesterek, és irányzatok megítélésére, mondjuk *Stalkerrel*, mint az, hogy mit tudnak mondani egy haldokló embernek, aki még nem nyerte el bűneinek bocsánatát. Ha nem tudunk még egy haldokló bűnösnek is bizonyos, boldog, teljes üdvösséget felajánlani, evangéliumunk nem azonos, Annak az evangéliumával, Aki meg tudta vigasztalni a bűnbánó latort is.

És végül: Bűnbánatban s szenvedésekben megtisztult, az Úrhoz könyörgő szívünk biztos örülhet, hogy ez az ígéret a miénk is. Halálon át mi az életbe megyünk: VELE LESZÜNK. Elment, hogy helyet készítsen nekünk, mert ő azt akarja, hogy ahol ő van mi is ott legyünk. Nagyon szépen fogalmazta meg ezt az örömlátást *Dr. Victor János*: Akármilyen gyászos volt a múlt, ez a jövő bőséges kárpótlást adhatott mindenért! Boldog lehet az a hívő ember, aki az örökkévalóság felé, ilyen ígéret fényénél indulhat el! Ne restelljek a nyomába szegődni.

Mint *Kopernikusz* a híres csillagász sírján, a következő, általa szerkesztett sírfelirat van:

„Nem akarok olyan kegyelmet, mint Pál,
sem Péter sorsát nem kívánom.
Csak azért könyörgök alázatosan,
hogy bocsáss meg nekem is olyan kegyelmesen,
mint a latornak ott a Kereszten,
megbocsátottál.”

3. Asszony, ímhol a te fiad! Ímhol a te anyád! (János 19. 26, 27)

Hitünk szerint Jézus Krisztus valóságos Isten és valóságos ember volt. Erről tesznek bizonyosságot utolsó szavai is. A második szóban Isten, aki egy megtérő bűnös előtt megnyitja a menny kapuját. A harmadik szóban egy asszony fia, aki édesanyja megélhetéséről gondoskodik.

Nem feledhetjük azt sem, hogy a Kereszten nagy kínokat szenved. Az evangéliumok szűkszavúak e téren, de amit leírnak, az is sok. Gondoljunk csak a második szónál említett, csúfolódások, okozta lelki kínokra is.

Nagy kínok között, nagy ügyért szenved. Itt valóban túlzás nélkül el lehet mondani: világra szóló nagy ügyért. Az Írás is erre utal:” És ő engesztelő áldozat a mi bűneinkért, de nemcsak a mieinkért, hanem az egész világ bűneiért is.”

És íme, kínok között, nagy ügyért való szenvedés közben is van nyugalma, ereje, ideje, kicsiny családi ügyekkel foglalkoznia. Kálvin János így ír erről: Krisztusnak, anyja iránt érzett szeretete méltó a megcsodálásra. Ebből megtanulhatjuk, hogyan kell kötelességünket teljesítenünk Isten iránt és emberek iránt. Tulajdonképpen Jézusnak lett volna szüksége segítségre és Ő ad segítséget. Megszólal ismét és ez a szó: a lelkigondozás csendes szava:

Asszony

Mária számára most teljesedik be Simeon próféciája: még a te lelkedet is áthatja az éles kard. És most Jézus így szól: Anyám, édesanyám! Csak mélyebbre hatol az éles kard az anyai szívben. De Jézus így szólítja meg: Asszony!

A kánai menyegző is így szólította meg. Ez nemcsak azt jelenti, hogy Vele a földi köteléket megszakítottnak tekint, hanem arra is utal, hogy Mária is, az ő édesanyja is, most az Isten Fiát lássa benne. Asszony. Azt jelenti, hogy aki itt szenved, az nem csupán a te fiad, az, az Isten Fia. Az érzélem helyét bármily szent és igaz is legyen az anyai érzélem a hitnek, kell elfoglalnia Mária szívében is.

Ímhol a te fiad!

Azt adja maga helyett, akivel a legbensőbb kapcsolatban állott. Elhomályosodó tekintet most a szeretett tanítványt keresi. Hozzá is szeretne szólni:

Ímhol a te anyád.

Nem azt mondja Jánosnak, hogy ímhol az én anyám. Fogadd magadhoz, viseld gondját, mintha a tied, lenne. Nem Ő határozottan így szól: Ímhol a te anyád. Azt is benne érezzük ebben a kijelentésben, hogy tudod János, én így tanítottam. Ki az én anyám és ki az én testvéreim? ...Aki cselekszi az én mennyei Atyám akaratát, fiútestvérem, nőtestvérem és anyám. A vérszerinti, rokon kapcsolat kiszélesedett, kitágult, a Lélek szerinti testvériségben. Most ezt bízom reád: Ímhol a te anyád! A keresztre feszítettnek jogában állott utolsó rendelkezéseket adni. Jézus él ezzel a joggal.

A zsidó családjog formanyelve szerint anyját az apostol oltalma alá helyezi. Szava végrendelet a tanítványnak. Feltehetően József, Mária férje már régebben meghalt. Az egyik hagyomány szerint Mária idős korban, Jánosnál, Efézusban halt meg. Más hagyomány szerint 17 évig élt Jeruzsálemben, János házában és ő soha sem hagyta el a várost, még az evangélium hirdetése végett sem, amíg Mária életben volt. Csak az ő halála után indult el missziói utazásaira, hogy végül Efézusban telepedjék meg, ahol életének későbbi történései lejátszódtak.

Íme!

Ilyen Megváltónk van. Ilyen Istenünk van. Világmegváltás, világkormányzás, nagy munkája közben van ereje, hatalma szeretete a mi kicsiny életünk gondját is elrendezni. Hagyd rá magad bizalommal! Néki gondja van reád. Ezt a harmadik „szót,” úgy is tekintjük, mint hatalmas, utánozhatatlan, nagy prédikációt, az Apostoli Hitvallásnak erről a tételéről:

...MINDENHATÓ ATYÁBAN! ... Mindenható és Atya. Mintha kibékíthetetlen feszültség lenne ez a két fogalom, s íme a keresztre kell néznünk, hogy meglássuk, a Mindenható a Világmegváltó, az Uraknak Ura és a Királyoknak Királya, törődik a mi kicsiny porszem életünk gondjaival is, mert Ő ATYA.

És az is igaz, hogy Jézus a Keresztnak szószékéről itt minden idők számára, az ötödik parancsolatról tart prédikációt. Arról, hogy nekünk is gondoskodnunk kell szüleinkről:” Ha pedig valamelyik, özvegyasszonynak, gyermekei unokái vannak, tanulják meg, hogy az elsősorban családjuk iránt legyenek szeretettel, és szüleiknek háládatossággal fizessenek, mert ez kedves Isten előtt. Ha pedig valaki az övéiről és főképpen az ő háza népéről gondot nem visel, a hitet megtagadta és rosszabb a hitetlennél.”

4. **Éli, Éli lama sabaktáni? אֵלִי אֵלִי לָמָּה עָזַבְתָּנִי** **Azaz: Én Istenem, én Istenem, miért hagytál el engem?** (Máté 27, 46. Márk 15, 34.)

A kereszten elhangzott hét szó két nagy csoportra osztható. Az első háromban mások szükségével foglalkozik Megváltónk. A következő négy szóban saját (gondjaival) szükségeivel foglalkozik Urunk.

A két csoport között három óra idő telt el. A mi időszámításunk szerint déli 12 órától délután 3 óráig. Sötétség támadt az egész földön. A természet is Isten akaratának engedelmeskedik és eltakarja naparcát. Mint *Kálvin* mondja: mintha az ég és a föld köteles tiszteletet adná meg teremtőjének és alkotójának.

Hogy Jézus lelkében mi mehetett végbe e három óra alatt, arra a negyedik szóból következtethetünk. Ez volt a szenvedés mélypontja.

Rettenetesebb és félelmetesebb kiáltás soha nem hasított át a levegő! Megrendítő az is, amikor az ószövetség kegyesei kiáltanak így. Megrendítő, amikor közülünk bárki emberfia veszi ajkára ezt a mondatot. De itt most a Szerelmes, az Egyetlen, a Mindhalálíg engedelmes Fiú kiált így. És, hogy ez a mondás különösen érdemes a megjegyzésre, az abból is látszik, mondja *Kálvin*, hogy a Szentlélek szíriai nyelven akarta, hogy elmondják, hogy így mentől jobban bevésse az emberek emlékezetébe.

Bizony igaz, hogy nincs a Bibliában még egy mondat, amelyet olyan nehéz megérteni, mint ezt.

Miért?

Mindig gyötrelem és félelmetes, amikor a teremtmény azt kérdezi Teremtőjétől: Miért? Az egész Jób könyve egyetlen ilyen kiáltás. Ezt kérdezi Dávid is és Jeremiás is. Azt hinnénk, hogy Isten káromlók szólnak itt, pedig a legkomolyabb és a legnemesebb lelkek azok, akiket legkönnyebben utolér az ilyen kétségbeesés. A felületesek, a nyeglék, a világiások, mondja *Stalker* mentesek tőle. A köznapi lélek könnyen belenyugszik a világba, és nem kér magyarázatot. Már most, ami értelmetlen ellenmondás és zűrzavar csak van a világon, az mind összetorlódott a Golgotán. És a „Miért?”-ek milliói most mind összpontosultak Krisztus Miértjében.

Hagytál el engem?

Azt fejezi ki vele Megváltónk, hogy az emberektől, barátoktól, tanítványaitól való elhagyatottság után a legsúlyosabb lelki szenvedést, az Istentől való elhagyatottság érzését is átélte a Kereszten.

János 16, 32 szerint tudta, hogy egyedül marad az Atyával: „Íme eljön az óra és már eljött, hogy eloszoljatok, kiki az övéihez és engem egyedül hagyjatok, de nem vagyok egyedül, mert az Atya velem van.”

De most az Atya is elhagyta. Most a Kereszten szorong a lelke: Miért hagytál el engemet? Teológusok töprengenek rajta, vajon csakugyan így volt-e, elhagyatott volt e Jézus? Erre azt feleljük: Igen. Ott, akkor abban a néhány órában átélte Jézus a legrettenetesebbet, az Istentől való elhagyatottságot.

Azért lett Jézus Krisztus elhagyatott, hogy mi soha ne lehessünk azok. Mert nem mondhatja senki, hogy akik az Úr Jézuséi, azokat az ilyen lelki állapot nem érheti utol. Amikor a Megváltónk azt mondta, hogy a tanítvány nem lehet nagyobb a Mesterénél, bizonyosan erre is értette. Meg kell járniuk a lelki elhagyatottságnak az útját is.

De ha még nem tudna is mást kiáltani a lelkünk, mint a Zsoltáros fájdalmas panaszát, akkor sem vagyunk egyedül. Előttünk járt a mi Megváltónk Ezt az utat járta érettünk s az ő ígérete, hogy íme én tiveletek vagyok minden napon, még erre is vonatkozik és erre is érvényes.

Van egy elő képe annak, ami itt a Golgotán történt. 3 Mózes 16ban van leírva az évenkénti engesztelési ünnep. Két hibátlan bakot kellett a főpaphoz vinni. Az egyiket megölték és vére engesztelésül lett. Az élő bak fejére pedig rátette Áron, mindkét kezét és a megvallotta felette Izráel fiainak minden hamisságát és minden vétkét és mindenféle bűneit. Így rakta azokat a baknak a fejére és elküldötte a pusztába, a kietlen helyre s az ott, a kietlen pusztá helyen nyomorultan elpusztult. Az a hitünk, hogy Isten így tette Jézusra a világ bűnét és akkor eltaszította őt, mert az ő szentsége közelében nem tűri el a bűnt. A borzalmas halál kínját Jézus némán szenvedte. Az Istentől való elhagyatottság számára elhordozhatatlan terhét kiáltja most a nagyvilágba. Bizony az volt a szenvedés mélypontja, semmi sem tudta őt e világon mélyebbre taszítani. *Bengel* pedig azt tanítja, hogy ebben a negyedik szóban, Urunk azt mondja, hogy nem csak az emberek kezébe adatott át, hanem Isten kezétől is kibeszélhetetlent szenvedett.

Én Istenem, én Istenem

Aki így tud imádkozni lelke legnagyobb szorongásai közepette is, az nem elhagyatott. Ez a diadal, mert csak egy rövid szempillantásig hagyatott el a mi Urunk. Nem véglegesen. Ő is tudta ezt. Azért is imádkozta csak eddig a zsoltárt. A következő mondatot már nem vette ajkára. A 22. Zsoltár 2. Verse, ugyanis így van megírva: Én Istenem, én Istenem, miért hagyatál el engem? Távolság van megtartásomtól jajgatásomnak szava.

De ő meghallgattatott: Ő földi élete napjaiban erős kiáltás és könnyhullatás közben könyörgésekkel és esedezésekkel járult ahhoz, akinek hatalma van arra, hogy megszabadítsa őt a halálból és meghallgattatott istenfélelméért, tanítja Zsidókhöz írt levél.

S, hogy ez valóban így volt, arra bizonyosság, hogy nem ez volt utolsó szava. Sőt, ami ezután következik, az már újra a békesség és bizalom szava.

És úgy is igaz, ahogyan az első pünkösdi prédikációban hangzott el: Nem hagyatott a sírban, sem teste rothadást nem látott. Így hát a legnagyobb elhagyatottságban is bizalommal mehetek Hozzá és kérhetem Tőle, *Gerhardt Pál* szép énekével:

Mellőlem el ne távozz, Ha majd én távozom;
A kínban, mit halál hoz, állj mellém Jézusom.
Ha lelkem félve reszket s rettent a meghalás,
Nagy kínod és kereszted legyen vigasztalás.

5. Szomjúhozom.

János. 19, 28.

A Kereszten elhangzott negyedik szó, Megváltónk lelki szenvedését summázza. Az ötödik szó a testi szenvedés, jaj, szava. Mint Richter mondja: Egészen emberi szó ebben az embertelen tragédiában.

Újra gondoljuk csak végig, mily nagy, és mérhetetlen sok szenvedésben van része, és nem beszél róla sokat. Egyetlen jajszóba sűríti minden testi kínját. Tanuljuk meg Tőle ezt is: Ne beszéljünk olyan sokat, olyan könnyen és szívesen, olyan végére nem érően a szenvedéseinkről. Csak keveset. Könnyebb lesz a körülöttünk élőknek is.

Szomjúhozom

Azt jelenti, hogy testben szenved. Már több órán át, függ a tűző napon, a Kereszten. A szomjúság gyötrő érzése kínozza, ami az éhségnél is sokkal rosszabb. A keresztre feszítettek borzalmas szenvedése sűrűsödik ebben az egyetlen szóba, tűző napon, ég és föld között kifeszítve: szomjúhozom.

Az apostolok arra tanítanak minket, hogy Krisztus testi szenvedése fegyver a mi kezünkben: Mivel tehát Krisztus szenvedett testben, ti is ugyanezzel a gondolattal fegyverkezzetek fel, mert aki testben szenved, elszakad a bűntől. A testi szenvedések között nézzünk azért a hit fejedelmére és elvégzőjére, Jézusra, aki keresztet szenvedett.

Az egyházatyák szimbolikus jelentőséget adtak Jézus Krisztus szomjúhozásának. Azt tanították, hogy Jézus Krisztus szomjúhozta:

a.) az Atyához való visszaérkezést, a dicsőségbe;

b.) a váltságfalál gyümölcse képen, neki jutó boldog lelkek szent szürete után szomjúhozik.

Nem kell mindenáron elvetni ezt a gondolatot. Inkább gondoljunk arra, hogy szomjúhozik a lelkek után. Megváltónk szomjúhozik utánam. Ahogyan *Stalker* mondja olyan szépen: A szeretettünkre szomjúhozik. Az imádságunkra szomjúhozik. A szolgálatainkra szomjúhozik. A szentségünkre szomjúhozik.

Az evangélista ezt a megjegyzést fűzi e szóhoz: hogy beteljesedjék az Írás így szól: Két zsoltárversnek kell beteljesednie: Erőm kiszáradt, mint cserép, nyelvem ínyemhez tapadt és a halál porába fektetsz engem. És: Sőt ételembe mérget adnak, és szomjúságomban ecettel itatnak engem.

Íme, a legnagyobb szenvedésben is az Írás beteljesedésére gondol. Ezt tedd te is. Gondolj az Írásra! Gondolj azokra az Igékre, amelyeket Isten Lelke szíved hústáblájára írt fel! Nem tudom, milyen szenvedéseket enged meg Isten életedben, mondja Szikszai Béni, de nem lehetnek olyanok, hogy közöttük elsikkadna a prófécia. Isten Igéje, Ige marad, Isten kijelentése felette van minden emberi dolognak, felette a szenvedéseknek, felette van az emberi indulatoknak és gondolatok szövevényének, felette van az aljas ösztönöknek és szándékoknak. Isten Igéje mindenk felett beteljesedik, mindenk felett igaz.

Ehhez a szóhoz az evangélista a szemtanú hitelességével még egy megjegyzést fűz: Volt, pedig ott egy ecettel teli edény. Azok azért ecettel telt szivacsot tűztek izsópszárra és odatartották a szájához. Azok, minden bizonnyal a katonák. Az ecet pedig, vagy a katonák *poscaja*, savanyú bora volt, amelyet a hosszú őrség tartalmára kaptak, vagy valami folyadék, amelyet a szenvedőknek készítettek. Az izsópszár nem olyan, hogy bot gyanánt lehessen használni Máté és Márk e helyen nádat, említ.

Lüthi mondja ezzel kapcsolatosan, hogy feltűnő, hogy milyen figyelemre méltó körülménnyel tartja megemlékezésre méltónak, elsősorban a negyedik evangélista, azokat a látzólag, legjelentéktelenebb részeket is, amelyek az eljárás és a kivégzés alkalmával előadódtak. Úgy gondolom mondja *Lüthi*, hogy egy olyan nemzedék, amelyik tapasztalja, mit jelent a kivégzés, a nyilvánosság kizárásával, tudja értékelni ezeket a fontos ténybeli bizonyítékokat, amelyeket János ad át az utóknak.

És mindez a részletezés miatt fontos még? Hogy elgondolkodjunk a törtéteken. Azok a katonák, akik a keresztre feszítés elején, kockajátékot üztek, és ruháján osztottak, tehát teljesen érzéketlenül viselkedtek, most a végén szánakozók, irgalmasak lesznek, részvétre indulnak. Mert nincs olyan megkeményedett szív, amelyik meg ne indulna Jézus Krisztus keresztfán való szenvedésének láttán!

Vajon nem kemény-e az én szívem? Mert a Megváltó most is így kiált: Szomjúhozom! Hogyan? Hol? - kérdezi *Stalker*, majd így folytatja: Szomjúhoztam és innom adatok. Uram mikor láttuk volna, hogy szomjazol, és innodadtunk volna? Amennyiben megcselekedtél, egyel az én legkisebb atyámfiái közül, énvelem cselekedtél meg. Valahol csak szenvednek Jézus testvérei, szenvedésük magányosságába zárva és vágyakoznak arra, hogy valaki meglátogassa őket vagy betegágyukhoz kötözve és várva, hogy valaki megigazítsa a fejük párnáját, és hűsítő italt tartson kiszáradt ajkukhoz, ott mindenütt Krisztus kiált: Szomjúhozom!

6. Elvégeztetett!

János 19, 30

A görög kifejezés azt is jelenti, hogy minden a céljához ért. Jézus Krisztusnak eledele volt, hogy az Atya akaratát cselekedje és az ő dolgát, elvégezze. Amint ő maga mondotta, a názáreti zsinagógában, először az evangélium hirdetését kell elvégeznie. És volt egy szakasza az ő életének, amelyet az evangélisták ezzel a mondattal zárnak le: Jézus mindezeket a beszédeket elvégezte.

S amikor elvégezte a beszédeket, tudta, hogy eljött az Ő órája. Ez azt jelentette, hogy még előtte van a keresztség, amellyel meg kell keresztelkednie, és nagyon gyötrődik, amíg az elvégeztetik. Ez a tusakodás történik a Gecsemáné kertjében. Utána főpapi imádságban megnyugodva mondja: Én dicsőítettelek téged a földön, elvégeztem a munkát, amelyet rám bízál, hogy végezzem azt.”

Ez a bizonyosság szólal meg újra a Kereszten. Az a tudat szólal meg itt, hogy a nehéz munka elvégeztetett, az Atya akaratát beteljesedett, a szenvedés végéhez, céljához ért.

S mindazt, amit a názáreti zsinagógában és a főpapi imádságban még mondatokban mond el, most egyetlen szóba sűríti:

Elvégeztetett.

Kóstolgassuk e szónak az édességét! Már sokszor mondták, mondja *Stalker*, hogy ez a legfelségesebb szó, amelyet valaha is kiejtettek a föld színén.

Mily édes tanítása az is, hogy személytelenül hangzik. Már nem így mondja: elvégeztem a munkát. Csak így: Elvégeztetett! Oh utánozhatatlan, utolérhetetlen Krisztusi alázat! Benne van tehát e szóban a mennyei seregek éneke is. Dicsőség a magasságban Istennek! S míg ezt karácsonykor a mennyei seregek sokasága hozta üzenetként a mennyből; most a Kereszten a Szerelmes Fiú újszövetségi dalaként száll a földről az égbe: Elvégeztetett!

Benne az előre megjövendölt győzelmi kiáltás hangzik fel. A legnagyobb győzelmi kiáltás ez, amely valamikor is elhangzott a világban. Lehallatszott a halottak birodalmába, felhangzik az égbe, évszázadokon, évezredek át, hangzik, és mint hálazsoltár hangzani fog az örökkévalóságban. Ebben az egy szóban, mint *Stalker* mondja, benne volt az egész emberiség számára ez az üzenet: Íme adtam elődbe nyitott ajtót, amit senki be nem zárhat.

A pogányok elmondják hőseikről, hogy csak egy helyen sebezhetőek meg. *Siegfried* a vállalai között, levélnyi helyen. *Achilles* a sarkán. Mint ha a népeknek sejtelmük lett volna arról, hogy Istenen kívül senki nincs, aki ne volna sebezhető. Íme, van gyöngye, halálosan sebezhető helye a halálnak és az ördögnek is, s az a hely az, ahol Krisztus elkiáltotta: **Elvégeztetett!**

S, hogy mi minden végeztetett el a kereszten és az eddig érvényes, arra álljon itt *Kálvin* tanítása: Krisztus haldokolva bizonyosságot tesz a felől, hogy az ő egyetlen áldozatával elvégeztetett és betöltetett mindaz, ami üdvösségünkre csak szükséges volt. A Krisztus által

hozott egyedüli áldozatnak hatása és ereje örökkévaló, amint azt ő, maga a saját szavával tanúsította, amikor ezt mondta, hogy minden elvégeztetett és betöltetett, azaz, ami csak az Atya kegyelmének megszerzésére, a bűnbocsánat megnyerésére, a megigazulásra és az üdvösségre szükséges volt, mindazt az Ő egyszeri áldozatával nyújtotta és elvégezte, és pedig oly tökéletesen, hogy az óta semmi, újabb áldozatra nincs szükség.

Még e szó három nagy tanítására figyeljünk:

Elvégezte megváltásunkat.

Elvégzi megtartatásunkat.

Befejezi a váltság művét.

Elvégezte a megváltásunkat.

Soha olyan erőtelennek nem látszott Krisztus, mint a Kereszten, kínok között és soha nem látszott még tündöklőbbben, mint ott, hogy milyen erős a mi Istenünk. Bizony az ő ereje, erőtlenség által jut el céljához.

Nézz a Kereszten mindent elvégzett Jézus Krisztusra! Ahogyan az apostoli levél tanítja: Nézzünk a hit fejedelmére és elvégzőjére, Jézus Krisztusra! Csüggedésedben, erőtlenséged közepette teljék meg a szíved a drága evangéliummal: Elég neked az én kegyelmem! S mondjad a hatodik század latin himnusz szavaival:

Királyi zászlók lobognak,
Fénylik titka keresztfának;
Az élet ottan halni tért,
Holtával nyervén drága bért.

Légy áldott, oltár s áldozat,
Mellyel Krisztusunk áldozott:
Holton az élet elesett,
S holtával adott életet.

Élő kútfő, Szentháromság!
Téged áldunk, legfőbb Jóság!
Kérünk: a keresztt győzelmét,
Közöljed velünk érdemét!

2. Elvégzi megtartatásunkat.

Ez a bizonyosság él Pál apostol szívében is. Nemcsak önmagára nézve, de a gyülekezet tagjaira nézve is: meg vagyok győződve arról, hogy aki a jó dolgot elkezdte bennetek, elvégzi a Krisztus Jézus napjáig. Éppen a mindhalálíg engedelmes, a Kereszten mindent elvégzett Jézus Krisztus hűség tegyen bennünket is olyan meggyőződésű emberekké, akik minden emberi hűtlenség és állhatatlanság ellenére, az ő hűségében bízva bizonyosak vagyunk abban, hogy mi is így szólhatunk életünk végén: futásomat elvégeztem, a hitet megtartottam.

Ő a Kezdet és Ő a Vég!

3. Befejezi, a váltság művét.

A Kereszten ez hangzott el: Elvégeztetett, és nem ez: Befejeztetett: Mert még nem fejeződött be, a váltság műve. Anélkül, hogy a Kereszt áldozatából bármit is elvennénk, az egyszeri és tökéletes áldozat volt, utalnunk kell, a feltámadás, a mennybemenetel és a paruzia, a visszajövetel megváltói munkájára. Aki a Kereszten így szól: Elvégeztetett, egyszer ezt is el fogja mondani: Befejeztetett!

De addig még be kell teljesednie, céljához kell érnie a Jelenések könyve próféciáinak. A Jelenések könyvében ez a „hatodik szó” újra kivirágzik. Nyolcszor ismétlődik különböző formákban.

Belőlük tudjuk meg, hogy Isten titka, Isten haragja, és az ezer esztendő még ezután jut teljességre, ezután végeztetik el. Akkor hallatszik ez a szózat az égből: Most valósult meg az üdvösség és hatalom és a mi Istenünk országa és az ő Krisztusának hatalma, mert levettetett a mi atyánkfiainak vádolója, aki vádolta őket éjjel-nappal a mi Istenünk előtt.

7. Atyám, a te kezébe teszem le az én lelkemet.

Lk. 23, 46.

Amilyen nyugtalanná teheti az ember lelkét, amikor arra kell gondolnia utolsó órájában, hogy még mennyi mindent el kellett volna végeznem, meg kellett volna tennem; olyan nagy nyugalom adhat az ember lelkének az a tudat, hogy mindent elvégeztem. Ami tölem tellett, megtettem, amit reám bízta, teljesítettem. Megváltónk lelkét, ez a nyugalom töltötte el. Elvégeztetett. Ami Rá volt bízva, a megváltás nagy műve, az engesztelés nagy áldozata elvégeztetett.

Most már nyugodtan, hajtja le fejét a Kereszten. Csak még az esti imádságot kell elmondania. Mert délután 3 óra van.

A templomhegyről a városon át idehozza a szél a hatalmas templomkürtök hangját. Az estéli imádság ideje van. Egész Izráel imádkozik ebben az órában: „Kezedre bízom, lelkemet, te váltasz meg engemet, oh Uram, hűséges Isten.” Jézus hallotta a kürtök szavát és ő is, imádkozik.

Ő is esti imádságát mondja. Azt, amit Izráel imádkozik. Ennek a zsoltárversnek első felét imádkozza, csak más magasabb értelemben. Atyám, a te kezébe teszem le az én lelkemet.

Szép gondolat, hogy Jézus halála előtt, esti imáját mondja. Hogy a halál az ő szemében csak alvás, ezt tudjuk” Ne sírjatok, nem halt meg, csak alszik”!

Atyám

Ez volt első bizonyágtétele 12 éves korában. Ez volt az első szava a Kereszten is. S utoljára ismét a nagy szót mondja ki: Atyám! Mert ebben a szóban a Fiúság lelke szólal meg. Mintha utolsó imádságával is, arra emlékeztetne minket is, hogy Óáltala, az Ó Lelke által mi is így kiáltunk: Abba, Atyánk!

A te kezébe

A Te mindeneket teremtő kezébe. Abba a hatalmas, erős kézbe, amely kivezette, megváltotta népét a szolgálat házából. Ez a kéz most sem rövidült meg. Ebben a hatalmas kézben most is van megszabadításra való erő. A Te kezébe, abba az irgalmas, hűséges kézbe, amelyből senki ki nem ragadhatja a Te juhaidat.

S, a mi Megváltónknak éppen az, az imádsága, átszegezett kézzel mondott fohásza, legyen nagy vigasztalás és bátorítás a számunkra, hogy minket sem ragadhat ki senki az ő kezéből. Arra a megváltásra, amelyet élete és halála árán szerzett, most már rábízhajuk magunkat. Az ő átszegezett kezeibe bátran letehetjük lelkünket.

Teszem le,

Az a bizonyosság szólal meg benne, amiről János evangéliuma feljegyzése szerint így tanított:” Azért szeret engem az atya, mert én leteszem az én életemet, hogy újra felvegyem azt. Senki sem veszi azt el éntőlem, hanem én teszem le magamtól. Van hatalmam, hogy letegyem és van hatalmam, hogy ismét felvegyem. Ezt a parancsolatot vettem az én Atyámtól.”

Íme így lesz ez az esti ima Jézus ajkán győzelmi kiáltás: Nem ti vettétek el az én életemet, én tettem le azt! Nem a szegek tartanak fogva a Kereszten, hanem az engedelmesség és a szeretet!

Krisztus ugyanis, semmivel sem arathatott volna fényesebb diadalt, mondja *Kálvin* mint azzal a rettenhetetlen dicsekedésével, hogy az ő lelkének (melyet mindannyian elveszetteknek gondoltak) Isten az őrizője.

Lelkemet.

A Megváltó utolsó imádságában lelkének sorsával volt elfoglalva, hívja fel a figyelmünket *Stalker*. Sokan vannak, akik haldoklásukban is testükkel, vagyonukkal, hozzátartozóikkal foglalkoznak és nem a lelkük dolgaival. És amíg a köznapi kifejezés szerint az ember testből és lélekből áll, addig a Szentírás még a lélekben is megkülönbözteti az ember legfelségesebb, legértékesebb alkotórészét és ezt említi Jézus is, amikor a maga lelkéről beszél. Imádságában.

Ebben az imádságban megszólal a feltámadás reménysége is. Az evangéliumok számos helyen feljegyzik számunkra: Jézus előre megmondta tanítványainak, hogy neki Jeruzsálembe kell mennie, és sokat kell szenvednie a vénektől és a papi fejedelmektől és az írástudóktól és megöletnie és harmadnapon feltámadnia. Ezt a bizonyosságot nem veszítette el a Kereszten sem. Ez a reménység szólal meg ebben a csendes esti imádságban.

Ahogy a feltámadás reménysége szólal meg ennek az imádságnak minden drága szavából, úgy teljék meg a mi lelkünk is életünkben és halálunk órájában is élő reménységgel, amelyre nagy irgalmassága szerint újonnan szült minket Isten, a mi Atyánk Jézus Krisztus lelke által.

Ez a reménység és bizonyosság szólal meg *Kálvin János, 1564. április 25 én kelt végrendeletében is*, melynek derekas részében ez áll: Kijelentem, hogy ebben a hitben akarok élni és meghalni és nincs más reményem és bizakodásom, mint az, hogy engem ő kegyelmébe fogadott, ami üdvösségem egyetlen alapja. Elfogadom azt a kegyelmet, melyet Ő nekem a mi Urunk, Jézus Krisztusban megmutatott és az ő szenvedésének és halálának érdemére támaszkodom, hogy az által minden bűneim eltemetessenek. Könyörgök is hozzá, hogy mosson és tisztítson meg a mi nagy Megváltónk vére által, mely minden szegény bűnösért kiontatott, hogy megjelenhessek orcája előtt, az ő képét viselve.

Ennek az imádságnak nagy hatása volt az első keresztyénekre. István diakónus, megkövezése alkalmával így imádkozott: Uram Jézus vedd magadhoz az én lelkemet! Péter apostol pedig azt tanácsolja, hogy akik Isten akaratából szenvednek is, ajánlják lelküket a hű Teremtőnek.

Nekünk is drága tanítást ad megváltónk utolsó imádsága. Azt jó meglátnunk, hogy megkeseredés nélkül hal meg, de ennél többet is szabad látnunk: Jézus imádkozva és ajkán Igével hal meg. Íme, utolsó mondatával is, a keresztyén élet két legfontosabb élet szükségletére utal: Ige és imádság. Nélkülük csak erőtlen, elesett, beteges keresztyén élet lehetséges. Ige és imádság Ezekben kell megfürdetnünk lelkünket minden napon, hogy halálunk óráján is ezekhez menekülhessünk.

Kálvin János utolsó napjait is sok szenvedés és imádság szentelte meg. Környezete többször hallotta szavait: Megnémultam, nem nyitom fel szájamat, mert Te cselekedted. Gememba, sicut columba, nyögtem, mint a galamb.

Azt is szabad észrevennünk, és nem fölösleges hangsúlyozni, hogy Megváltónk zsoltárverssel az ajkán hal meg. Legyen naponkénti imádságunk egy-egy zsoltár. Minden nap legalább egy zsoltár!

Szeretnénk *J. Stalker* szavaival befejezni tanulmányunkat: Sokan haltak meg már ezzel a szóval ajkukon. Amikor *Husz Jánost* máglyára vitték, a fejére magas papírsüveget nyomtak, mely tele volt rajzolva ördögökkel, akiknek martalékaul odaszánták a lelkét az ő bírái és hóhérai; de ő csak ezt a kiáltást ismételte: Atyám, a te kezedbe teszem le az én lelkemet. Ez volt az utolsó sóhaja *Polykarpusznak, a prágai Jeromosnak, Luthernek, Melanchtonnak* és még sok más nagy léleknek is. Ki, kívánhatná felségesebb szárnyakra bízni lelkét Istenhez való röptében? De akár ez lesz csakugyan utolsó imádságunk a halálban, akár nem: legyen ez egész életünk buzgó könyörgése: Ne tedd le kezedből ezt a könyvet se úgy, hogy előbb ne fohászkodnál e szavakkal: Atyám a te kezedbe teszem le az én lelkemet.

Utószó helyett.

Haldokló imádsága.

Ne hagyj el, édes Atyám!

Kívánt akkor, midőn a halállal együtt minden nyomorúság reám tódul és midőn már a halálnak kapuján leendek is, ápolgass a Te atyai szent kezeddal és adj erőt arra, hogy egyéb fohászkodásaim közt tökéletesen meghódolt szívvel és igaz hittel szólíthassalak meg Atyámnak azon imádsággal, amelyre a Te öröktől fogva szerelmes Szent Fiad, az Úr Jézus tanított:

Mi Atyánk, aki a mennyekben vagy, Szenteltessék meg a te neved, jöjjön el a Te országod, legyen meg a te akaratod, amint a mennyben, úgy a földön is. Mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma, és bocsásd meg vétkeinket, miképpen mi is megbocsátunk az ellenünk vétkezőknek, és ne vígy minket a kísértésbe, de szabadíts meg a gonosztól, mert Tied az ország, a hatalom és a dicsőség mindörökké. Ámen

A lélek gyümölcse

1. Pál apostol Galatákhöz írt levele 5. Rész 22-23. verseinek magyarázata tíz bizonyoságtételben.

Ο δὲ καρπὸς τοῦ πνεύματος ἐστὶν ἀγάπη, χαρὰ, εἰρήνη, μακροθυμία, χρηστότης, ἀγαθωσύνη, πίστις, πραΰτης, ἐγκράτεια ...

A Lélek gyümölcse pedig: szeretet, öröm, békesség, türelem, szívesség, jóság, hűség, szelídség, önmegtartóztatás.

...A Lélek gyümölcse pedig...Ο δὲ καρπὸς τοῦ πνεύματος ἐστὶν *Ho de karposz tou pneüματος esztin ...*

Ezzel kezdődik az a felsorolás, amit valaki találónan nevezett kilencágú gránátalmának. A Léleknek ez a kilencágú gyümölcse, ezek az „erények” nem azonosak az Ószövetségben felsorolt erényekkel. (V. ö: 5 Mózes. 27, 15 - 26, Hóseás 4, 1, Zsoltár 1, vagy a Példabeszédek kijelentéseivel.)

A zsidóság a törvényetikát követte. Pál apostol itt nem törvényetikát ad. De ez a felsorolás nem azonos a görög szellemből eredő erény etikával sem, jóllehet később, az egyház történelme során ezt a páli „Lélek-gyümölcset” összekeverték a görög római erényetikával. A valóságban a Pál apostol által itt felsorolt Lélek-gyümölcs más, mint a görög római filozófia erényei. Pl.: sztoikus *Senecánál*, akit gyakran állítanak Pál apostol mellé, a legfőbb jó „rendíthetetlen erő, körültekintés, fennkölttség, egészség, szabadság, harmónia és a lélek szépsége.”

Mondjuk ki, tehát, alaptételünket: amíg a zsidóság a törvény-etikát követte, a hellénizmus pedig az erényetikát, addig a keresztyénségnek a Lélek etikát kell követnie és felmutatnia. A Lélek termi bennünk ezt a gyümölcset akkor, amidőn megtörténik az, amiről a szakaszunkat körülölelő versek szólnak: „Ha pedig a Lélek vezet benneteket, nem vagytok a törvény alatt! Akik pedig Krisztus Jézuséi, a testet megfeszítették szenvedélyeivel és kívánságaival együtt. Ha a Lélek által élünk, akkor éljünk is a Lélek szerint.” (18, 24-25. versek) Nem nekünk kell tehát erőlködnünk. Az igazi keresztyén élet soha nem lehet „izzadságszagú”. Nekünk „csak” élő összeköttetésben kell maradnunk Jézus Krisztussal, aki ezt mondta: „Én vagyok a szőlőtő, ti a szőlővesszők, aki énbennem marad és én őbenne, az terem sok gyümölcset, mert nélkülem semmit sem tudtok cselekedni.” (János 15, 5) *Kálvin* így tanít erről: „Mindig innen kell kiindulni, amikor az Istenfélő és szent élet szabályáról van szó. Az ember önmagára nézve meghaljon és engedje, hogy az Isten éljen benne. Szűnjön meg a maga cselekedeteitől, hogy az Isten cselekvésének adja át a helyet.”

Gyümölcseről beszél az Apostol. Az egyes szám: καρπὸς, (*karposz*) a belső egységnek az ábrázolása, amely a Lélek munkájaként lesz nyilvánvaló. Ez a gyümölcs növekszik és a keresztyén életfolytatásban jócselekedetté lesz. A szakasz elején az apostol a test cselekedeteit sorolta fel.(16-21 versek) De nem az a lényeges különbség e két felsorolás között, hogy amott bűnökről, itt meg erényekről van szó, hanem az, hogy a test cselekedeteinek a forrása bennünk van, belőlünk erednek, míg a Lélek gyümölcset úgy kapjuk a megváltás ajándékaként. Abban is különbség van, a test- és Lélek cselekedetei között, hogy míg a test cselekedetei sokfélék és nem feltétlenül járnak együtt, ezzel szemben a „Lélek gyümölcse egységesen egy.” Azt jelenti, hogy a Krisztusban való élet nem mozaikszerű, hanem mindig egységes, az egészszre, a teljesszre törekszik.

A Krisztusban való élet két fő követelménye: „Térjetek meg mert egészen közel, van a mennyeknek országa!” és „Teremjetez hát a megtéréshez illő gyümölcsöket, és ne gondolatjátok, hogy ezt mondhatjátok magatokban: A mi Atyánk Ábrahám”(Máté 3, 2 és 8) Amikor elnémitották Keresztelő János ajkán ezt az Isteni üzenetet

Jézus Krisztus átvette majd Tőle tanultan így tanítanak az apostolok is: „Testvéreim meghaltatok a törvény számára a Krisztus teste által, s ezért másé vagytok: azé, aki feltámadt a halálból, hogy gyümölcsöt teremjünk Istennek” (Róma 7, 4) Egyszerű képes beszédben úgy tanultam én is: A Krisztusban való élet fordított fához hasonlít: a gyökere a mennyben van és a gyümölcse terem a földön. Valahogy úgy, ahogyan *Pálóczi Horváth Ádám (1760-1820)* írta olyan szépen:

„Adjad Úr Jézus, hogy még e világban
Sátorozván is, ama mennyországban
Részt vehessünk, s mint tulajdonunkkal
Szentül éljünk mennyei jussunkkal,
És, hogy e földet jó cselekedettel)
Hálaadással, buzgó tisztelettel,
Mint lakos társai a szenteknek,
Pitvarivá tegyük az egeknek”

(361. dicséret 6. Verse)

Azért oltattunk be az igazi szőlőtőbe, és ezért tisztogat bennünket olykor bajjal és szenvedéssel is, hogy több gyümölcsöt teremjünk. Aki ugyanis nem terem gyümölcsöt, azt” kivetik, mint a megszáradt vesszőt, és megszárad, tűzre vetik és elégetik.” (János 15, 1-8)

Isten országa (Isten királyi uralma) azért vétetett el Izraeltől, mert nem termett bennük gyümölcsöt. Pedig milyen buzgók voltak a Törvény tiszteletében. „Oly népnek” adta azt Isten, „amely megtermi annak gyümölcsét.” De jaj, ennek az „oly népnek” is, ha nem termi élete a Lélek gyümölcsét. A hosszútűró Isten ajkáról elhangzik egyszer a gyümölcstelen fára mondott ítélet:” Vágd ki, miért foglalja a földet hiába!”(Lukács 13, 8)

Legyen azért naponkénti imádságunk Losontzi István (1709 1780) szép könyörgése:

„Támaszd fel Uram, valójában
Az új embert én szívemben:
Hadd nyugodjék kebelemben,
Sőt örüljek az Úr jóvoltában.
Az igazságnak tudománya
Járásomban vezéreljen,
Hogy lelkem-testem úgy éljen,
Mint szent akaratod kívánja.
Taníts meg te szent törvényedből,
Felségedet mint tiszteljem,
Máshoz magam mint viseljem,
Hogy ki ne essem szerelmedből.
Kész lészek, Uram, ím fogadom:
Szent törvényed szerint élek,
Járok, kelek, fekszem vélek:
Zálogok szívem néked adom.” *(453. dicséret 5-8 versei.)*

1. SZERETET αγάπη *agapé*

A Lélek gyümölcse felsorolásában első a szeretet. A szeretet a parancsolat vége, (1 Timótheus 1, 5) és a tökéletesség kötele. (Kolossé 3, 14). A görög nyelvben négy szó volt használatos a szeretet fogalmának a jelölésére:

1. *Erosz* ερως jelölte a férfi és nő közti szeretetet. Magyarul leginkább szerelmet mondunk ez esetben. (Gondoljunk az erotika fogalmára.)

2. *Filia* φιλία a szívbeli szeretet érzésének a kifejezése. Az, az érzés, amelyet hozzátartozóink és a hozzánk közel álló barátok iránt érzünk. Erről tud, az Értelmező Szótárunk is, amikor a szeretet fogalmát így jelöli meg:” Valaki, valami iránti ragaszkodásban, gyengédségben, önzetlen jóakarásban megnyilatkozó érzem.”

3. *Storge* fogalmával jelölték mindenekelőtt a szülők és a gyermekek egymás iránt érzett szeretetét.

4. *Agapé* αγάπη a klasszikus görögben nem nagyon volt használatos. Az *agapé* keresztyén értelemben végtelen jóságot és legyőzhetetlen jóakaratot jelent. *Agapé* αγάπη azt jelenti, hogy mindig a másik ember javát tartjuk szemünk előtt, függetlenül, attól hogy ő hogyan cselekszik. Itt a szív és az értelem egyaránt munkában van. Az αγάπη *agapé* a Bibliában az Isteni szeretet kifejezője, ellentétben a filiával, amely az emberi szeretetet jelöli. Isten megváltott gyermekének az életében a Lélek Gyümölcseként jelenik meg az αγάπη *agapé*: azaz, állandóan arra való törekvés, ami embertársainknak a javára szolgál, még ha Ők nekünk rosszat cselekszenek is. Az αγάπη *agapé* jellemzésére olvassuk el az I. Korinthus 13-at!

Az αγάπη *agapé* maga Isten (I. János 4, 16) S ahogy valljuk a mi Istenünkről a mi Megváltó Jézus Krisztusunktól, hogy CSODÁLATOS (Ézsaiás 9, 6) ugyanilyen csodálatos a Lélek gyümölcseként e földön, az övéi életében jelentkező: αγάπη *agapé* is. Röviden három vonását mutatom fel:

1. Az αγάπη *agapé* megelőző szeretet.

Az ember csak a gyűlölködés, a haragot, a bosszút tudja kezdeni. Önmagától az ember nem képes kezdeni a szeretetet, mert a szeretetet Isten kezdte:” Mi tehát azért szeretünk, mert Ő előbb szeretett minket.” (I. János 4, 19) Ennek a megelőző isteni szeretetnek drága pecsétjét hordozzuk magunkon a keresztség sákramentuma által. A megelőző Isteni szeretet forrásánál ott találjuk örök elválasztásunkat (predestinálásunkat!). Az vagyok, akinek Isten hirdeti: „Mert örökkévaló szeretettel, szerettelek téged, ezért terjesztettem reád az én irgalmasságomat.” (Jeremiás 31, 3) Az vagyok, azok közé tartozom, akinek Jézus Krisztus ezt mondja: „Nem ti választottatok ki engem, hanem én választottalak ki, és én rendelvek arra, hogy elmenjete, és gyümölcsöt teremjete és megmaradjon a ti gyümölcsetök.” (János 15, 16)

Mindez azt jelenti, hogy a víztől és Lélektől született krisztusi ember, akinek élete termi a Lélek gyümölcset, a szeretet dolgában nem helyezkedhetik a várakozás álláspontjára. Nem mondhatja, hogy szeretem, majd ha ő is szeret. De mivel ő nem szeret, én sem szeretem. Nekünk „szabad” megelőző szeretettel szeretni.

2. Az αγάπη, *agapé* áldozatos szeretet. Amikor a Biblia Isten szeretetéről beszél, akkor azt mondja el, hogy Isten általunk eléggé soha fel nem fogható, meg nem érthető, szeretettel szeret. A János 3, 16 ezt így mondja: „Mert úgy szeretete Isten a világot, hogy egyszülött Fiát adta, valaki hisz Őbenne, el ne vesszen, hanem örökélete legyen.” Luther, úgy tudom erről az Igéről nem „mert” prédikálni, mert azt vallotta, hogy ez olyan nagy üzenet, amivel nem lehet, „megbirkózni.” S mennyire igaza volt! Ha végig gondoljuk, mit jelent az Egyszülöttet odaadni, mi van e mögött a kijelentés mögött, akkor bizony dadogva és álmélnokva vall-

hatunk arról, hogy Isten szeretete áldozatos szeretet. A Krisztusban hívő, a Lélek által újjászületett keresztyén életének ezt az áldozatos szeretetet, gyümölcsöt kell teremnie.

3. Az *agapé*, ἀγάπη tágölelésű szeretet. Isten az egész világot szereti. (Az egész világ alatt itt nemcsak az egész emberiséget kell értenünk, hanem a teremtett mindenséget, a kozmoszt, a maga növény és állatvilágával, csillag milliárdjaival együtt.) Egyszerűen így szoktam mondani: Olyan embert tudtok mutatni, aki nem szereti az Istent. De olyat, akit nem szeret az Isten, olyat nem tudtok mutatni. *Gárdonyi Géza* ezt így írta: Mondd el az életed történetét és megmutatom benne Isten szeretetének a jeleit.

Nem egyszer nehéz leckéken keresztül tanuljuk meg ezt a szűkkeblűségtől megszabadító, tág ölelésű szeretetet. Olvassuk csak el az Apostolok Cselekedeti 10. Részéből, milyen leckét kapott Péter apostol, amíg ki tudta mondani:” Most kezdem igazán megérteni, hogy nem személyválogató az Isten.” A Lélek gyümölcse ez a tágölelésű, szűkkeblűségtől mentes szeretet. Ezáltal cselekszi, kell, hogy cselekedje a Krisztusban hívő nép azt a „másoknál többet”, amiről a Hegyi Beszédben tanított Jézus. (Máté 5, 43-48)

Losontzi István (1709-1780) egyik, legáltalánosabban ismert és énekelt úrvacsorai énekének szavai szerint imádkozunk:

„Add Úr Jézus, halálodban,
Követnünk életedben.
Szentséges tudományodban,
Szelíd szenvedésedben.
Légyünk alázatosak.
Mindenhez irgalmasak.
Segélj erre Szentlelkeddel,
Oktass, vezérelj igédde!”

2. ÖRÖM χαρά *khára*

Evangélium magyarul örömhír, örömuzenet. Amikor a Biblia örömről beszél, első rendben azt az örömet érti, amely Istenből árad és a hiten nyugszik. Erről beszél a zsoltáríró templomszentelési énekében:

„Gyászomat öröme fordítottad,
lehoztad, gyászruhámat,
és örömbé öltöztettél.
Ezért szüntelen zeng neked a szívem,
örökké magasztallak Uram, Istenem!” (Zsoltár 30, 12-13)

Ezt az örömet termi a Lélek Isten megváltott gyermekei életében: „Megismerteted velem az élet útjait, betöltesz engem örvendezéssel a te orcád előtt. (Ap. Csel 2, 28.) Az „élet útjait” Jézus Krisztus, jelentette ki, amikor „a végső időkben a Fiú által szólt hozzánk” (Héberrekhez írt levél 1, 1) Isten. Jézus Krisztus Istene, pedig örvendező Isten. Egyedül, a Lukács 15. részére gondoljunk most csak. Mindhárom példázatban arról, a nagy örömről beszél Jézus, amit a pásztor, az asszony, és az atya érez: „Örüljete velem, mert megtaláltam az elveszett juhomat. Örüljete velem, mert megtaláltam azt a drachmát, amit elvesztettem, és hozzátok, a hízott borjút, vágjátok le! Együnk és vigadjunk, mert ez az én fiam, aki meghalt és feltámadott, elveszett és megtaláltatott. És elkezdtek vigadozni.” S mindezt összefogja az a kijelentés, hogy nagy öröm van a mennyben, Isten angyalai így örülnek egyetlen bűnös megtérésének.

Maga Jézus Krisztus is örömteljes egyéniség volt. Igaz, hogy ő volt a „fájdalmak férfja, betegség ismerője” (Ézsaiás 53, 2) de, „amerre járt boldog jókedvnek légkörét vitte magával. Mint a tengerparti, édes vízű források, még ha szenvedéseknek keserű hullámai el is söpörtek felette, újra meg újra kifogyhatatlan üde jósággal és örömmel buzgott”. (Fosdick) Első csodáját egy lakodalomban tette. (János, 2, 1-12) Amikor pedig a Gecsemáné kertből a Golgotára vezet útja, nem a panaszos zsoltárokat éneklő tanítványaival, hanem „miután dicséretet énekeltek, kimentek az Olajfák hegyére.” (Máté 26, 30) Így érthető, hogy az Újszövetség a világ legörömteljesebb könyve. Azzal kezdődik, hogy nagy örömet hirdetnek az angyalok, mert megszületett Jézus Krisztus, és azzal végződik, hogy egy nagy, megszámlálhatatlan sokaság halleluját énekel. „A Lélek és a mennyasszony így szól: Jöjj!” S így válaszol, „aki ezeket kijelenti: Bizony, hamar eljövök. Ámen.” Közben elég tragédia van az Újszövetségben, de soha nem feledhetjük, hogy ezekkel együtt, mégis a világirodalom legörvendezőbb könyve az Újszövetség.

De ne feledjük azt sem, hogy az első keresztyének örvendező emberek voltak, mert „megteltek örömmel és Szentlélekkel.” (Ap. Csel 13, 52) Ezt a Lélektől kapott örömet nem tudta tőlük elvenni senki és semmi. Amikor megverték őket, „örömmel távoztak a Nagytanács színe elől, mert méltónak bizonyultak arra, hogy gyalázatot szenvedjenek az Ő nevéért.” (Ap. Csel 5, 41) Mikor vagyonukat elrabolták, örömmel fogadták azt is, mivel tudták, hogy nekik értékesebb és maradandóbb vagyonuk van. (Héberkekhez 10, 34) Együttlétükre, Istentiszteletükre is az öröm volt a jellemző: „Amikor házanként megtörték a kenyeret, ujjongással és tiszta szívvel részesültek az ételben; dicsérték az Istent, és kedvelte őket az egész nép.” (Ap. Csel 2, 46-47) Öröm és tiszta szív, ez jellemezte a Pünkösöd utáni keresztyéneket.

A Lélek gyümölcseként lesz valósággá Dávid bizonyágtétele: „Teljes öröm van tenálad (Zsoltárok 16, 11) Ezt a teljes örömet hirdetik az apostolok. Ezt adja áldásul Pál apostol: „A reménység Istene pedig töltsön be titeket a hit ereje által teljes örömmel és békességgel.” (Római levél 15, 13) Ezért írt levelet János apostol:” Ezt azért írjuk meg nektek, hogy örömünk teljes legyen.” (1. János 1, 4) Ezt a teljes „kimondhatatlan, dicsőült” örömet ismerjük meg Péter apostol levelében a gyülekezeti tagok életéből.

Tehát a Lélek gyümölcseként jelentkező öröm, nem töredékes.” Töredékes az ismeretünk és töredékes a prófétálásunk” (1. Korintus 13, 9), de az örömünk teljes. Éppen azért teljes az öröm, mert ez Krisztus öröme”. Ezeket azért mondom, nektek, hogy az én örömöm legyen bennetek és a ti örömötök, teljessé legyen.” (János 15, 11). Ez a teljes öröm, csak maradandó lesz a Jézus nevében való könyörgés által. „Eddig, nem kértetek semmit az én nevemben: kérjétek és megkapjátok, hogy örömötök teljes legyen.” (János 16, 24) Ez a teljes öröm Krisztus feltámadásából és paruziájának bizonyosságából táplálkozik és az által lesz maradandó: „Nektek is szomorúságotok van, de ismét meglátlak majd titeket, és örülni fog szívetek, és örömötöket senki sem veheti el tőletek.” (János 16, 22)

A Lélek gyümölcseként jelentkező öröm erőforrás. „Az Úr előtt való öröm, erőt ad nektek.” (Nehémiás 8, 10) Sorolhatnánk még az Igei bizonyítékokat, hogy a Lélek gyümölcseként ez a teljes öröm jelentkezik Isten gyermekeinek az életében, az Anyaszentegyház életfolytatásában. Úgy gondoljuk azonban elég a bizonyítékok sorolása. Mindezek arra az öneszmélődésre, magunkba nézésre készítetnek bennünket: Vajon a mi életünkben ismerőse ez a teljes öröm? Nem lenne e szükséges átértékelnünk némely dolgot gondolkodásunkban, vagy „felfedeznünk” némely Igét, amelyek mellett könnyedén tovább mentünk. Ebben segítsen bennünket *Asszisi Szent Ferenc (1182 - 1226) példája*. Őt a többi társa „Mindig vidám testvér”-nek hívta („Bruder Immer froh”). Asszisi Szent Ferenc nem túrt meg a rendjében szomorú ábrázatú szerzetest. Amikor egy nap ilyenekkel találkozott, megkérdezte Őt: Miért szomorú az ábrázatod? Megbántottad valamivel Istent? Mert más oka nem lehet a szomorúságnak, ha így van, menj, hozd rendbe dolgodat Istennel, de ne terhelj másokat szomorú ábrázatoddal!”

3. BÉKESSÉG - εἰρήνη,- *eiréné*

A Biblia eredeti szövegében a héber nyelvben a *sáalom* שָׁלוֹם szó, (békesség) tágabb értelemben volt használatos, mint a magyar nyelv béke, vagy békesség szava. A héber שָׁלוֹם *sáalom* jelentette az egyéni élet teljes boldogságát, beleértve a jó egészséget is, a rendezett anyagi körülményeket, a megelégedést és a biztonságot. A békesség fogalmának lényeges elemei voltak még az embertársakkal, a társadalommal való harmonikus együttműködés, valamint az ellenségeskedések és háborúk hiánya. Érthető, hogy számos rabbinikus mondás maradt fenn, amely így kezdődik: *Nagy, dolog a békesség!*

Ezt a héber, שָׁלוֹם *sáalom* szót, az Újszövetség általában: εἰρήνη, *eirénével*) fordítja. Nem csak azt jelenti, hogy nincs nehézség és gond, hanem azt is, hogy az embernek minden jóban és szépben része van. A korabeli köznyelvben két érdekes alkalmazási módja volt, az εἰρήνη (*eiréné*) fogalmának. Először jelölte azt a nyugalmat és békességet, amelyet egy ország élvezett, egy jó uralkodó igazságos és jóságos uralma alatt; másodsor jelölte azt a rendet, amely a falvakban és városokban uralkodott. Azt a hivatalnokot, aki erre felügyelt „a falubéke őrzőjének” (Hütter des Dorffriedens, *eiréné* εἰρήνη) hívták és a nyilvános békességről gondoskodott.

A Bibliában tehát nem egy leszűkített békesség fogalommal állunk szemben. A Biblia békesség fogalma nem részleges békességet jelent, hanem totális békét. Nemcsak a „kebelnek” a békességét, hanem külső békességet is. De jelenti a szívnek azt a derűs nyugalmat is, amely abból a hitből táplálkozik, hogy Isten kezében vagyunk. Tehát ahogyan *Saddhu Sundar Singh* mondja, ez a békesség nem a mi gondolataink, vagy beépzeltségünk eredménye, hanem Isten jelenlétének következménye a lélekben. A békesség forrása tehát Isten (Róma 15, 33; 16, 20; I Korinthus 1, 33; Filippi 4, 7). Isten, Jézus Krisztus szerzett békességet, miután „a kereszt által megölte az ellenségeskedést önmagában...” (Efézus 2, 14 -17) A békességet Jézus Krisztus végrendeletileg hagyta tanítványaira: „Békességet hagyok néktek: az én békességemet adom néktek”

(János 14, 27)

Ezt a békességet termi a Lélek, gyümölcsként a keresztyének életében. Ennek a békességnek, ahogyan *Robertsohn Fr. Vilmos* kifejtette négy dimenziója, van: Békesség Istennel, békesség emberrel, békesség önmagammal, és békesség kötelességemmel.

Békesség Istennel! Jézus Krisztus az Isten lényegét jelentette ki. Az Ő áldozata Isten szeretetét hirdette meg. Ő hozta a nagy törvényt, hogy szenvedés nélkül nincs igazi boldogság, s, hogy minden áldás, amiben részünk van, helyettünk való szenvedésből származik: Az élet, amelyet élvezünk, anyánk kínszenvedésével jött létre. A darab kenyér, amelyet eszünk, milliók fáradsága, aggodalma, szenvedése útján volt megszerezhető. A tudomány, melynek áldásában részesülhetünk, sokak agyának, szívének keserves nehéz munkájával jött létre. A békesség, melyet jelen napjainkban élvezünk, egy rész, a hősök szenvedése, vére hullása árán, másrészt nemes, nagy lelkek hősiességének, áldozatvállalása, szenvedése árán a miénk. Ez az emberi élet törvénye, s ennek Megváltónk is alávetette magát. Így békéltette meg kereszthalála által az embert Istennel. Ez a békesség első dimenziója: Békességünk van Istennel.

Békesség az emberrel. Talán az emberek között mindeddig Pál apostol érezte, s hirdette legvilágosabban, hogy a Krisztus halála az embernek az emberrel való megbékélést jelentette. Mert milyen nagy ellenségeskedés volt, zsidók és pogányok között. S ezt is lerontotta a Krisztus keresztese. Ezért békélhet meg a Krisztus halála által az ember az emberrel. A Lélek ezt a gyümölcsöt termi, Isten gyermekei életében. Megtanulták és élük, hogy a másik emberrel való békességet a Krisztus keresztese szelleme hozta. Ez pedig a szenvedésnek, és a szeretetnek szelleme volt. Ha szeretni akarunk, meg kell tanulni, szenvedni, s ezen az úton békességre jutunk a másik emberrel.

Békesség önmagammal. Ez Krisztusban nyert békesség harmadik dimenziója. Ezt a békességet nem ismerik azok a „könnyű lelkek”, akik nagyon is meg vannak elégedve, sőt el vannak telve önmagukkal. A nemes emberség ott kezdődik, hogy nem vagyok megelégedve önmagammal, vádolom önmagamat gyengeségeimért, hibáimért. Ismerem a lelkiismeret furdalást, őszintén együtt tudok kiáltani az apostollal: „Én nyomorult ember! Kiszabadít meg ebből a halára ítélt testből?” (Róma 7, 24) Ettől is csak Krisztus szabadít meg. A Lélek által eljutok a bizonyossáig: Krisztussal együtt én is keresztre vagyok feszítve: többé tehát nem én élek, hanem, Krisztus él bennem” (Galata 2, 20) S ez a hit ad békességet önmagammal.

Békesség a kötelességgel. Alig van az életben borzasztóbb békétlenség, mint amely az ember és kötelessége között van. Kevesen vannak közöttünk, akik megtalálták helyüket az életben. Van bennünk valami nagyra törés, ami azt képzelte velünk, hogy képességeinknek nagyobb dolgok felelnének meg, mint amelyekre elhívattunk. Forduljunk azonban Krisztus keresztségéhez. Tanulmányozzuk Jézus Krisztus csodálatos életét, s akkor meg fogunk békélni kötelességeinkkel. Mert az ember nem úgy békél meg a kötelességeivel, hogy megváltoznak a körülményei, hanem úgy, hogy a lelke hozzáigazodik azokhoz a körülményekhez, amelyekbe Isten belehelyezett minket.

Íme a békesség négy dimenziója: Békesség Istennel, békesség az emberekkel, békesség önmagammal és békesség a kötelességeimmel. Ezek a Lélek gyümölcse. De ezt nem elég „áhitattal várni”, erre buzgón törekednünk is kell, mert másként csak „kerülgetjük a békességet”, ahogyan Kálvin mondja:” S, az emberek úgy születtek, hogy úgy látszik mindannyian, kerülgetik a békességet, mert mindenki csak önmagával törődik, s azt akarja, hogy mások tűrjék az ő szokásait, ő maga azonban nem méltóztatik alkalmazkodni a mások szokásaihoz. Tehát ha nagy erőfeszítéssel nem követjük a békességet, sohasem fogjuk azt megtartani. Ha a Lélek gyümölcseként megjelent életünkben a békesség, kettős mértékben érvényes ránk Megváltónk szava: „Boldogok, akik békét teremtenek, mert ők Isten fiainak neveztetnek.” (Máté 5, 9) Legyen részünk a békét teremtők boldogságában!

Lássék lelkemben Jézusnak békéje,
Tiszta szíve és mennyei szent lényel!
Ó szállj Szentlélek ránk!
Áldd meg szívünk és szánk!
S bennünk teljes lesz Jézusnak szépsége.
(*lelki ének az ébredés idejéből*)

4. TÜRELEM μακροθυμία, *makrothümia*

A szeretet, öröm, békesség hármasság, szent, egysége után különösen fontos és gazdag jelentésű fogalommal állunk szemben. Nézzünk néhány magyar fordítását:

- a.) békességes tűrés, (*Károli Gáspár*)
- b.) hosszútűrés, (*Czeplédy Sándor*)
- c.) nagylelkűség, (*Ravasz László*)
- d.) türelem (*Magyar Biblia Tanács (Új) és Békés - Dallos*)
- e.) *Luther* és *Bruns* Geduldal fordítja.
- f.) *Schlatter*: Langmutot használ.

A fogalom szótári jelentése még gazdagabb, érdemes tovább bújvázkodni benne.

Az itt használt szó csak az apostoli levelekben fordul elő. Azokban tizennégyszer: Róma 2, 4; 9, 22; II. Korinthus 6, 6; Galata 5,22; Efézus 4,2; Kolossé 1,11; 3,12; I Timótheus 1,6; II Timótheus 3,10; 4, 12; Zsidók 6,12; Jakab 5, 10; I Péter 3, 20; és II. Péter 3, 15.

Különösen a Kolossé 1, 11-re hívom fel a figyelmet, ahol a *hüpomoné* és a *makrothümia*, *ὑπομονὴν καὶ μακροθυμίαν* együtt szerepel.

A *makrothümia* *μακροθυμία* ellentéte *okszüthümia*, *οξύθυμια* ahogyan a makrokozmosz ellentéte a mikrokozmosz. S ha erre az ellentét párra gondolunk a magyar nyelvünkben, akkor bátran használhatjuk a magyar fordításban a „nagytürelem” kifejezést is, ahogyan eleink így is használták: **Nagytürelmű szent Úristen.**

I. *Makkabeus* 8,3 arról szól, hogy a rómaiak *makruthümiával* *μακροθυμία* sok országot meghódítottak. A rómaiaknak azt az állhatatosságát, az egyes meghódítottakkal szemben meg nem szűnő türelmét érti alatta, amely végül győzelemhez juttatta őket. A *makrothümia* (*μακροθυμία*), a türelem szó általában nem egyes cselekvésre, vagy történésekre használatik, hanem az egész emberre vonatkoztatva. *Chrysostomus* egyházatyja (†407) a *makrothümiáról* úgy beszél, mint olyan ember elnézéséről, aki akkor sem áll bosszút, ha lehetősége volna arra. Az olyan emberek, akikben *makrothümia* (*μακροθυμία*) van, nagyon nehezen haragszanak meg. Számunkra különösen érdekes, hogy a szó az Újszövetségben Istennek és Jézus Krisztusnak „ama napon” az emberekkel szemben való viszonyában fordul elő leginkább. (Róma 2, 4; 9, 22; I. Timótheus 1, 16; I. Péter 3, 20) Ha Isten olyan lenne, mint az emberek, a világot már régen megsemmisítette volna. Ő azonban türelmes és hosszútűrő irántunk.

Isten, a hosszútűrés Istene. Az apostoli levelekben, három vonatkozásban gondoljuk végig Isten hosszútűrő szeretetét.

a.) Noé napjaiban is ezzel a (*μακροθυμία*) *marothümiával*) várt az Isten. I. Péter 3, 20: „Az Isten türelmesen várakozott a Nőé napjaiban a bárka készítésekor.”

b.) Életünk megváltoztatására, a megjelent kegyelem, elfogadására, az Isten országába való bemenetelünkre, a megtérésünkre is így vár az Isten. Róma 2, 4: „Vagy megvted jóságának, elnézésének és türelmének gazdagságát, és nem veszed tudomásul, hogy téged az Isten jósága megtérésre ösztönöz?” Visszatekintve életünk elfolyt idejére, nem kell-e megerősítenünk ennek a kijelentésnek az igazságát?

c.) A paruziára, a Jézus Krisztus visszajövetelére is az Ő hosszútűrő szeretete, az ő makrothümiája miatt nem került még sor. Gondoljuk végig e ponton a II. Péter 3, 9 -15 félreérthetetlen üzenetét.: „Nem késlekedik az Úr az ígérettel, amint egyesek gondolják, hanem türelmes hozzátok, mert nem azt akarja, hogy némelyek elveszenek, hanem azt, hogy mindenki megtérjen. De el fog jönni az Úr napja, mégpedig úgy, mint a tolvaj, amikor az egek recsegve ropogva elmúlnak, az elemek égve felbomlanak, a föld és a rajta levő alkotások is megégnek. Mivel pedig mindezek így felbomlanak, milyen szentül és kegyesen kell nektek élnetek, akik várjátok és siettetitek az Isten napjának eljövetelét, amikor majd az egek lángolva felbomlanak, és az elemek égve megolvadnak! De új eget és új földet várunk az ő ígérete szerint, amelyben igazság lakik. Ezért tehát, szeretteim, minthogy ezeket várjátok, igyekezzetek, hogy ő tisztának és feddhetetlennek találjon benneteket békességben. A mi Urunk hosszú tűrését, pedig üdvösnek tartjátok, ahogyan szeretett testvérünk, Pál is megírta nektek, a neki adott bölcsesség szerint”!

A keresztyén (Krisztusi) embernek is hosszútűrőnek kell lenni, különben méltatlan lett a hosszútűrő Isten kegyelmére. Máté 18, 21-35 verseiben mond erről példázatot Jézus Krisztus. Pál apostol pedig személyes vallomásaként beszél erről, mint Krisztust követő élet Isteni értelméről: „Igaz, az a beszéd, és teljes elfogadásra méltó, hogy Krisztus Jézus azért jött el a világba, hogy a bűnösöket üdvözítse, akik közül az első én vagyok. De azért könnyörült rajtam, hogy Jézus Krisztus elsősorban énrajtam mutassa meg végtelen türelmét példaként azoknak, akik majd hisznek benne, és így az örök életre jutnak.” (I. Timótheus 1, 15-16) Ennek a kijelentésnek világosságában nem kell-e mélyen megítélnünk sok rendbéli missziós türelmet-

lenségünket? Hányszor voltunk és hányszor vagyunk másokkal szemben türelmetlenek, elfeledve, hogy nem fogyott el az Úr türelme, vagy más fordítás szerint, „Nem türelmetlen az úrnak lelke.” (Mikeás 2, 7) Tehát, miért könyörült rajtam az Úr? Azért, hogy elsősorban énrajtam mutassa meg végtelen türelmét. Kinek? Keresztyén testvéreimnek, a Krisztusi embereknek? Nekik is, de elsősorban azoknak, akik még nem hisznek, de hinni fognak benne! Tartsuk szívünkben az apostol példáját és ajánljuk mi is magunkat, mint Isten szolgái: türelemben, (μακροθυμία) *makrothümiában*, hosszútűrésben, s akkor örömmel mondhatjuk el, vannak, akik követői lettek tanításunknak és türelmünknek. (V. ö. II. Korinthus 6, 6 és II. Timótheus 3, 10)

S ha ez félreérthetetlenül érvényes a Krisztusi emberre, természetes, hogy Krisztus gyülekezete sem lehet türelmetlen. Neki is abban kell megmutatni, hogy helyesen értette meg Isten szeretetét, hogy türelmes mindenki iránt. (I. Thesszalónika 5, 14; Efézus 4, 2; II. Péter 1, 5 skk.)

Az ígéreték elnyeréséhez is, hosszútűrés is kell.

A Zsidók 6, 12 skk 15ben ez áll: „Ne legyetek restek, hanem kövessétek azokat, akik hit és türelem μακροθυμία (*makrothümia*) által öröklük az ígéretet. Amikor az Isten, Ábrahámnak ígéretet tett, mivel nem esküdhetett nagyobbra, önmagára esküdött, és így szólt. „Bizony, gazdagon megáldalak, és nagyon megsokasítalak.” És így, miután türelemmel μακροθυμία (*makrothümiával*) várt, beteljesült az ígéret.” Kálvin e hely magyarázatánál azt mondja, hogy mivel sokan vannak, akik kezdetben csodálatos hitet mutatnak, később azonban meglankadnak, a meg nem lankadó hitnek a türelem az igazi bizonyítéka.

S talán ez a fogalom az, amelynél gondolnunk kell arra is, hogy a gyümölcs növekedéséhez és éréséhez is idő kell. A Lélek gyümölcse sem egyszerre érik be életünkben. S ahogyan fény és meleg kell a gyümölcs éréséhez, úgy kell nekünk is naponként az Ige fényében és Urunk szeretetének melegében megfürdetnünk egész belsónket, hogy érhessen a Lélek gyümölcse. Legyen azért nekünk is kedves énekünk a hosszútűró ember éneke: a 62. Zsoltár, vagy az a dicséret vers, amit gályarabjaink énekeltek a kapuvári börtönben:

„Szenvedek békével, Magamat is ezzel Biztatom mindenkben:): Szenvedett Megváltóm Többet, én jól tudom, Üdvösségemért testben. Nem egyedül vagyok Földön, ki nyomorgok: Szenvedik ezt is többen!”

Ezzel az énekverssel emlékezünk a gályarabságot szenvedett áldott emlékü Séllyei Istvánra (1627-1692), Dunántúl tizedik püspökére, a pápai gyülekezet tizenharmadik lelkipásztorára, halálának 300. Évfordulóján, akit temetésén Hodosi Sámuel (1654-1748) Így jellemzett: „Pályáját állhatatosan megfutó Isten hű szolgájának eltépett igazság koronája” kiadott emlékbeszédében: „... szoros Evangéliumbéli életének követője volt, mert Istenre nézve oly kegyesen élt, hogy még a kegyesség is, kegyességet tanulhatott tőle.”

5. SZÍVESSÉG χρηστότης *khresztotész*

A Lélek gyümölcseinek „nagyhorderejű” fogalmai után mintha egy kevésbé jelenetős fogalom a szívesség következne. Bibliafordítók tudják, hogy ez is több jelentőségű szó, nem is egyféle módon fordítják. *Károli* szívességet mond *Czeglédy* nyíltszívűséggel fordítja, *Békés Dallos* kedvességgel, míg *Luther* barátsággal. Magyar Értelmező Kéziszótárunk szerint a szívesség, jelent barátságost, jóindulatot, udvariasságot, előzékeny szolgálatra és segítségre, vagy másként segítő szolgálatra készséget is.

E fogalom *χρηστότης* jobb megértésénél fogadjuk el az Igének azt az üzenetét, mely a tükör által homályosan látásról és a töredékes ismeretről szól, (I. Korinthus 13, 12) s amely érvényes lehet a bibliafordítás mindenkori munkájára is, és tekintsük végig az említett négyféle fordítást.

Szívésség. Rendszerint hozzátesszük a „kis” jelzőt és így szoktuk kérdezni: Nem kérhetek e tőled egy kis szívésséget? S ezek a „kis szívésségek” valóban nem „nagy dolgok” általában. Pl. Csak ennyi: Légy szíves kicsit halkítsd le a rádiót vagy televíziót; ne dohányozz itt a szobában, vagy legyen szíves kicsit beljebb lépni (zsúfolt villamosban, vagy autóbuszban), vagy legyen szíves leengedni, így nem tudok leszállni. Hétköznapijaink apró kis dolgairól van szó, amelyek hiánya azonban olyan elviselhetetlenné tudja tenni környezetünket. Nos valóban, a Krisztusi emberek olyanok e, akiktől lehet, egy kis szívésséget kérni, sőt akiktől, nem is kell azt kérni, mert mindenkor készek arra: szívesek, udvariasak, előzékenyek.

Nyíltszívűség. Áldott emlékü *Czeplédy Sándor* így adta vissza az eredeti szó értelmét: *nyíltszívűség*. Ahogyan beszélünk, nyílttekintetű emberről, úgy van nyílt szívű is. Ez körül nem zárhat, őszinteségre vallót, egyenességet jelent. Olyan magatartást, amilyenről Pál apostol így ír a II. Korinthus 6, 11-13ban: „A mi szánk megnyílt ti néktek, Korinthusiak, a mi szívünk kitarult. Nem mi bennünk vagytok szorosságban, hanem szorosságban vagytok a ti szívetekben. Viszonzásul, ... tárjátok ki, ti is szíveteket.”

Barátságosság. Luther így adja vissza e fogalmat: *Freundlichkeit*. Jó tudnunk, hogy a amikor az Újszövetség isten jóságáról beszél nekünk, akkor Istennek ezt a barátságosságát, a *χρηστότης* t használja az eredeti szövegben. (V. ö. Róma 2, 4; 11, 22; Efézus 2,7; Titus 3, 4 és I. Péter 2, 3)

Amikor - *ἡ χρηστότης καὶ ἡ φιλανθρωπία*- Isten jósága és emberszeretete Jézus Krisztusban megjelent, Ő barátaivá fogadott bennünket: „Ti barátaim vagytok, ha azt teszitek, amit én parancsoltam nektek.” (János 15, 14) Ő pedig Lelke által bennünk is ezt a barátságot akarja teremni, barátságos, kitért szívű emberekké formálja az övéit. Olyanokká, akik nyitottak a másik felé. Ugye a Krisztusi emberek nem lehetnek barátságtalan emberek?

Kedvesség. A Békés Dallos római katolikus fordítás e fogalmat a „kedvesség”-gel adja vissza magyar nyelven. Úgy tudom, hogy a katolikus papanevelésnek egyik alapelve ez volt:” Inkább légy kedves, mint unalmas.” Nem is megvetendő nevelési szempont! Sok hivatalba és előadó terembe el kellene egy - egy ilyen figyelmeztető tábla.

De mélyebbre kell hatolnunk, az Ige üzenetének megértésében. - Pál apostol hétszer használja leveleiben ezt a fogalmat. (Róma 2, 4; 3,2; 11,22; II. 6, 6; Efézus 2, 7; Kolossé 3, 12 és Titus 3, 4) használja Isten jóságának jelzésére és a Krisztusi emberek jellemzésére, magukra jóságot és ajánlják magukat szívésségben. De vajon honnan vette Pál apostol ezt a fogalmat? Lehet, hogy Lukácstól, a szeretett orvostmunkatársától tanulta. Ő ugyanis használja ezt a fogalmat melléknév formájában. Lukács 5, 39: „s senki, a ki ó bort iszik, mindjárt újat nem kíván, mert azt mondja: Jobb az ó.”

᾽Ο παλαιὸς χρηστός ἐστίν.

Milyen az óbor? *Khrésztoz*- *χρηστός*, ízes, zamatos, tiszta seprő nélküli, megállapodott... Amíg ilyenné lett többször „átfejtették”, edényből, edénybe öntötték. Mert ha ezt nem tették meg vele, akkor az óbor nem, *χρηστός*, nem jó! Életemnek egy, egy olyan időszakában, amikor elbizonytalanodtam, hogy mit is kell tennem, merre is kell mennem, Jeremiás üzenete adott világosságot és békességet.” Gondtalanul élt Móáb ifjúsága óta, és pihent, mint seprőn a bor. Nem öntötték át egyik edényből a másikba, nem kellett fogságba mennie. Ezért maradt meg zamata, illata sem változott meg. Én akkor még Károli fordítást olvastam, s abban így áll a zárómondat: „Azért maradt meg az íze rajta, és nem változott el az ő szaga.” Aztán feladva

„ellenállásomat” engedtem, hogy „egyik edényből a másikba” öntsenek, hogy ne legyen „seprőízű” a keresztyénségem. A Lélek gyümölcse olyanná tesz, mint az ízes lefejtett ó bor ...

Máté evangélista is használja egyszer ezt a fogalmat: Máté 11, 30:

„Mert, az én igám kedves, és az én terhem könnyű!”.

ὁ γὰρ ζυγὸς μου χρηστὸς καὶ τὸ φορτίον μου ἑλαφρόν ἐστιν. Tehát Jézus Krisztus igája kedves. A Lélek által a Krisztusi ember olyanná lesz, mint a Jézus Krisztus igája, kedves. Van egy régi őskeresztyén legenda. Nem szentírás, de megrendítően szép és mélyen igaz. Ez a legenda úgy szól, hogy József az ácsmester háza előtt volt egy cégérféle és azon egy iga lógott. Ő és Jézus voltak a környék legjobb igakészítői. Messze földről zarándokoltak abba az ácsműhelybe, mert volt ott egy fiatal segéd, úgy hívták, hogy *Jesouah*, mi úgy ismerjük, hogy: Jézus, aki nem elégedett meg azzal, hogy igát árul, hanem megkérte a vevőt, hozza el igavonó barmát, és nem nyugodott, míg addig nem csiszolgatta, farigcsálta, bélelgette azt az igát, amíg az iga az állatra rá nem illett; amiben az állat húzni, emelni tudott úgy, hogy nem vérezte fel a nyakát. (*Gyökössy után*)

Ugye értjük? A Lélek megtermi bennem azt a gyümölcset, hogy olyan leszek, mint Jézus igája *χρηστοτής* kedves. Úgy tudok iga lenni más nyakában, ne szépítsük, valljuk be, iga vagyunk egymás számára, hogy nem vérzem fel a másik szívét!

Ajánljuk magunkat azért, mint krisztusi emberek, mint Isten gyermekei és Isten szolgálói: szívességben!

„Tégy, Uram, engem áldássá!

Lelkedet úgy várom.

Tedd te a szívem hálássá,

hogy neked szolgáljon!

Bárhova küldesz, ajkamról

zengjen az új ének!

Tégy, Uram, engem áldássá!

Oly sok a bús élet. (*Evangéliumi ének az ébredés idejéből*)

6. JÓSÁG ἀγαθωσύνη, *agathoszüné*

E fogalom értelmezésénél emlékeztetnünk kell magunkat arra, hogy a Lélek gyümölcseről van szó. Kényszer és művészet nélkül, sőt erőlködés nélkül - csak úgy egyszerűen - terem ez a gyümölcs a krisztusi emberek életében. Hangsúlyozni kell azt is, hogy teljes belső egységről, egységes organizmusról van szó: a Lélek *gyümölcseről*, amely különféle fajtában jelentkezik, de az íze, zamat, tápláló ereje mindig ugyanaz.

Itt van ez a két fogalom, az előbbi *χρηστός* *khrésztoosz* és e mostani, *ἀγαθωσύνη*, *agathószüné* (a szívesség és a jóság), szorosan egymásba kapcsolódó fogalmak. Mint láttuk is a, *χρηστός* *khrésztooszt* is nem egyszer fordítják jósággal, ahogyan az *agathószünét* *ἀγαθωσύνη* kizárólag és egyértelműen jósággal fordítják. Ez utóbbi kimondottan bibliai fogalom. Pál apostol használja négyszer.) V. ö: Róma, 15, 14; Efézus 5, 9; és II. Thesszalónika 1, 11) Profán nyelvben nem fordul elő.

De akkor mi a különbség, van-e egyáltalán különbség a két fogalom között? Egy angol teológus észrevételére érdemes oda figyelni. Szerinte Jézus a templom megtisztítása alkalmával az *ἀγαθωσύνη* agathószünét juttatta érvényre; míg akkor, amikor a bűnös nő megmosta a lábát hajával törölte meg, a *χρηστότης* *khrésztooszt* részesítette előnyben. Ne vegyük ezt az elgondolást mesterkéltnek. Arra tanít ez bennünket, hogy mint keresztyéneknek

szükségünk van arra a jóságra, amely egyszerre tud barátságos és szigorú lenni. A jóságban a német teológusok benne látják a vélemény becsületességét („Bravheit der Gesinnung”)

Ez a jóság nem az ember egyéniségének, jellemének, neveltetésének az eredménye. Egy hiten vagyunk Pál apostollal: „Mert tudom, hogy énbennem, vagyis a testemben nem lakik jó, minthogy arra, hogy akarjam a jót, van lehetőségem, de arra, hogy megtegyem, nincs. Hiszen nem azt teszem, amit akarok: a jót, hanem azt cselekszem, amit nem akarok: a rosszat. Ha pedig azt teszem, amit nem akarok, akkor már nem én teszem, hanem a bennem lakó bűn. Azt a törvényt találom tehát magamban, hogy - miközben a jót akarom tenni - csak a rosszat tudom cselekedni.... Én nyomorult ember! Ki szabadít meg ebből a halálra ítélt testből?” (Róma 7, 18-24)

Aki az önismeretben nem jut el eddig. Aki magában bízik és a saját jóságára, épít. Aki nem tud felsikítani az apostollal együtt „Én nyomorult ember...” Aki a Biblia két alapvető üzenetét nem tudja elfogadni - a.)”Senki sem jó, egyedül csak az Isten!” b.) Senki sem tesz jót, egyetlen ember sem.” (Lukács 18, 19; Zsoltárok 14,3), az megmarad az emberi jóság, a (humánus) vonalán.

De aki el tudja mondani: Hála az Istennek, a mi Urunk, Jézus Krisztus által ...”(Róma7, 25) Az, boldogan tapasztalja, hogy Krisztus Jézusban „az élet Lelkének törvénye megszabadított a bűn és a halál törvényéből”. S most már nem én cselekszem a jót, hanem a bennem lakozó Jézus, az ő Lelke által, s a hitben való közösség eljuttat mindannak a jónak a megismerésére, ami Krisztusért van bennünk.) Filemon 6. Vers)

Megértjük az is, hogy a jóság nem az emberi kategória keretei, közé tartozik. Az emberi kategóriában a jóság relatív fogalom. Ami jó az egyiknek, a másinak rossz ... Isten akarata az egyetlen mérték arra nézve, hogy mi a jó és mi a jóság. Tehát nem filozófia és nem spekuláció tárgya a jóság, hanem a kijelentése Isten akarata az egyetlen mérték arra nézve, hogy mi a jó. Már a prófétáknál megtaláljuk az erre vonatkozó kijelentést: „Ember, megmondta neked, hogy mi a jó, és hogy mit kíván tőled az ÚR! Csak azt, hogy élj törvény szerint, törekedj szeretetre, és légy aláztos Isteneddel szemben.” (Mikéás 6, 8) S ha ehhez az Igéhez hozzá olvassuk az Ézsaiás 1, 10 17:” Halljátok az ÚR Igéjét, Sodoma vezetői! Figyeljétek Istene tanítására, Gomora népe! Mit kezdjek a sok véresáldozattal? mondja az ÚR. Elegendem van az égőáldozati kosokból, a hizott marhák kövérjéből! A bikák, bárányok és bakok vérében nem telik kedvem. Ki kívánja tőletek, hogy eljőjétek, hogy megjelenjétek előttem, és tapossátok udvaromat? Ne hozzatok többé hazug áldozatot, még a füstjét is utálom! Újhold, szombat, ünnepi összejövétel? Nem tűröm együtt a bűnt és ünneplést! Újholdjaitokat és ünnepeiteket gyűlölöm én, terhemre vannak, fáraszt elviselni. Ha felém nyújtjátok kezeteiket, eltakarom szemem előleket; bármennyit is imádkoztok, én nem hallgatom meg: vér tapad a kezetekhez! Mossátok tisztára magatokat! Vigyétek el szemem elől gonosz tetteiteket! Ne tegyetek többé rosszat! Tanuljatok jót tenni, törekedjétek igazságra, térítsétek jó útra az erőszakoskodót! Védjétek meg az árvák jogát és az özvegyek peres ügyét!” és az V. Mózes 10, 12-22: „Most pedig Izráel, mit kíván tőled Istened, az ÚR? Csak azt, hogy Istenedet, az ÚR-at féljed, járj mindenben az ő útjain, szeresd őt, és szolgálj az ÚR-at, a te Istenedet teljes szívedből és teljes lelkedből. Tartsd meg az ÚR parancsolatait és rendelkezéseit, amelyeket ma parancsolok neked a te javadra! Íme, az ÚRÉ, Istenedé az ég és az egeknek egei, a föld és minden rajta levő. Mégis csak a te atyádat kedvelte meg az ÚR, őket szerette, és az ő utódaikat, titeket választott ki valamennyi nép közül. Így van ez ma is. Metélgétek azért körül a szíveteket, és ne legyetek többé kemény nyakúak! Mert Istenedet, az ÚR, *istenek* Istene és *uraknak* Ura. Ő a nagy, erős és félelmes Isten, aki nem személyválogató, és akit nem lehet megvesztegetni. Igazságot szolgáltat az árvának és az özvegynek, szereti a jövevényt, kenyeret és ruhát ad neki. Szeressétek a jövevényt, mert ti is jövevények voltatok Egyiptom földjén! Az ÚR-at, a te Istenedet féld, őt szolgálj, hozzá ragaszkodj, és az ő nevére esküdj! Őt dicsérje éneked,

mert ő a te Istened, aki azokat a nagy és félelmes dolgokat tette veled, amelyeket saját szemmeddel láttál. Atyáid hetvenen voltak, amikor Egyiptomba mentek, most pedig úgy megszorított téged Istened, az ÚR, amennyi az égen a csillag. „meglátjuk, hogy Isten nem vallásos áldozatokban leli kedvét, nem azt tartja jóságnak, hanem az emberséget. Mily egyszerű ez az isteni jóság-kijelentés. Faj, kultúra és vallás fölött az *embert*, a régi embert cselekedeteivel együtt levetkőző és az új embert felöltöző, Teremtőjének képmására állandóan megújuló, Istenét egyre jobban megismerő embert (Kolossé 3, 10) tartja a jóság kifejezőjének. Jézus két kijelentésére gondoljunk csupán. Lukács 10, 25-37-ben olvashatjuk az irgalmas samaritánus példázatát. Megtudjuk belőle, hogy melyik fajhoz, milyen kultúrkörhöz vagy melyik valláshoz tartozott az, aki kifosztva, megverve félholtra várva segítségre szorult? Nem, csak annyit tudunk róla, hogy „*egy ember ...*” A János 5, 1-9-ben. A Bethesda tavánál meggyógyított ember története van megírva. Jézus kérdésére mit mond ez a szerencsétlen? Azt mondja, hogy Uram, nincs feleségem, nincs anyám, nincs gyermekem, nincs testvérem, nincs barátom? Nem, csak annyit mond „*nincs emberem.*”

Meg kell értenünk, hogy a jóság Isteni igénye épp olyan egyetemes, mint a jóság Isteni adománya. Az ember (vagy az emberiség) életéhez nélkülözhetetlen feltételek, a napfény, a levegő és a víz (az eső) ajándékozásában, Isten egyetemes, mindenkire kiterjedő szeretete, jósága nyilvánul meg, tanítja Jézus. (Máté 5, 45) Ugyanebben a versben Jézus az egyetemes jóságra, a mindenki iránti szeretetre hívja fel a követőit, mert csak így lesznek a mennyei Atya fiai.

A jóság azonban nem érzés, hanem cselekvés. A reformáció századában hitvalló eleink zászlójukra az Efézus 2, 8 9. Versét írták:” Hiszen kegyelemből van üdvösségetek a hit által, és ez nem töletem van: Isten ajándéka ez; nem cselekedetekért, hogy senki se dicsekedjék.” S ez ma is így igaz. Ez a mi boldog evangéliumi hitünk. Csak itt nem szabad abba hagyni az idézetet. Folytatnunk kell a 10. verssel: „Mert az ő alkotása vagyunk, akiket Krisztus Jézusban jó cselekedetekre teremtett, amelyeket előre elkészített Isten, hogy azok szerint éljünk. „Biztosan nem tévedünk, ha azt mondjuk: hangsúly áttevődésre van szükség. Mert éppen nekünk nem szabad felednünk, hogy „a kálvinizmus nem a jámbor érzés, a tiszta érzélem keresztyénsége, hanem mindenek fölött az akarat keresztyénsége, a jellem, az erkölcsi érték, a munka és a harc evangéliuma.” (Ravasz)

Mivel azonban ez a jó cselekedetekben megnyilatkozó jóság nem saját teljesítményünk, elválaszthatatlan attól is, hogy a krisztusi emberek jócselekedeteiért egyedül Istené legyen mindenben a dicsőség: *Soli Deo Gloria!*

„Mindenkiben annyira él Jézus, annyira ölt testet a mennyei élet, amennyi életet tékozolt el, amennyi áldozatot hozott, amennyi halált szenvedett Jézusért.” (Ravasz László)

7. HŰSÉG πίστις *πισztisz*

Az a fogalom, amit az apostol a hűség jelölésére használ, egyúttal jelenti a hitet is. Tehát a hit és hűség ugyanazon gyökérből származik. Míg sok helyütt hűséggel vagy bizalommal fordítják, itt hűséget jelent. Nézzünk egy-két bibliai helye: Máté 23, 23: „elhagyjátok a hűséget.”; Róma 3, 3: „Ha egyesek hűtlenné váltak ... Megszünteti-e az Isten hűségét?” A Titus 2, 10-ben a *πισztisz* πίστις pedig, igaz, teljes megbízhatóságot jelent. A *πισztisz* ismerető jele a megbízható embereknek. Világi körökben egész általánosan bizalomra méltóságot, megbízhatóságot jelent ez a fogalom. Tehát a Lélek gyümölcseként jelentkezik életünkben a *megbízhatóság*. Pál apostol az őt szolgálatra kiválasztó Isteni kegyelem munkájánál ezért magasztalja az Urat: „Hálát adok a Krisztus Jézusnak, a mi Urunknak, aki megerősített engem, mert megbízhatónak tartott, amikor szolgálatra rendelt.” (I. Timótheus 1, 12) Amikor

pedig a gyülekezet tanítására, alkalmas emberek, kiválasztását bízza, kedves Fiára, és Munkatársára, Timótheusra, tőle is ezt kéri, erre ügyeljen.: „Te azért, fiam, erősödjél meg a kegyelemben, amely a Krisztus Jézusban van. És amit tőlem hallottál sok tanú előtt, azokat add át megbízható embereknek, akik mások tanítására is alkalmasak lesznek.” (II. Timótheus 2. 1; 2) ezt a megbízhatóságot azonban nemcsak az igehirdető, tanító szolgálatban lévőknek kell megbizonyítani, hanem mindenkinek, aki Jézus Krisztus gyülekezetéhez tartozik. „A szolgákat intsd, hogy tanúsítsanak igazi, teljes megbízhatóságot, hogy a mi üdvözítő Istenünk tanításának dízére váljanak mindenben.” (Titus 2, 9;10)

Előjáróban tehát megállapíthatjuk, hogy a Lélek gyümölcsként jelentkezik életünkben a megbízhatóság. Milyen nagy szükség van erre az emberi együttélésben, és milyen magasra emeli az árfolyamát a keresztyén embernek ez a megbízhatóság. Áldjuk Istent, hogy a Lélek ezt termi életünkben. De hogyan?

Mindennek alapja, *Isten szövetségi hűsége*. Mikeás 7, 20: „Hűségesen bánssz Jákóbbal, kegyelmesen Ábrahámval, ahogyan megesküdtél őseinknek a régi időkben.” Szívünk erősítésében, hatoljunk kissé mélyebbre Isten hűségének hirdetésében. Tele van vele a Biblia. Idézzünk néhány bibliai helye: Amikor az összetört kőtáblák helyett Mózesnek, az előbbiekhöz hasonló két kőtáblát kellett faragni, hogy azokra felírja az Úr azokat az ígéket, amelyek az előzőkön voltak, amikor fölment a Sinai hegyre, és szállt felhőben az Úr, így kiáltott: „Az ÚR, az ÚR irgalmas és kegyelmes Isten! Türelme hosszú, szeretete és hűsége nagy!” (II. Mózes 34,6) Amikor Mózes Kánaán elfoglalására emlékeztet és biztat, ismét Isten hűségét emeli magasra a nép előtt.: „Tudd meg tehát, hogy a te Istened, az ÚR az Isten. Állhatatos Isten ő, aki hűségesen megtartja szövetségét ezer nemzedéken át is ... (V. Mózes 7, 9) Amikor sötét felhő borított az Úr haragja Sion lányára. Amikor haragja hevében összetörte Izrael hatalmát. Amikor olyan volt az Úr mint az ellenség. Amikor az Úr akarta, hogy lerombolják Sion lányának várfalát, s amikor a népet szerető próféta; Jeremiás szeme könnybe borult, bensője háborgott, amikor földre roskadt népe leányának romlása miatt; amikor reménykedni kezd, ennek a reménységnek az alapja, Isten hűsége. Milyen diadalmas kiáltás a siralmak között. „Szeret az ÚR, azért nincs még végünk, mert nem fogyott el irgalma: minden reggel megújul. Nagy a te hűséged!” (Jeremiás siralmi 3, 22-23) A Zsoltárok sem fáradnak el Isten hűségét magasztalni. Olvassunk csak el néhány Verset. Zsoltárok 31, 6; 40, 11; 12; 57, 4; 69,14; 138,2.

Isten hűsége a maga tökéletességében: *Jézus Krisztus haláláig való hűségében* tükröződik élénk. Jézus Krisztus, a hű Tanú, a Hű és Igaz; a hű Főpap, Aki hű az ő megbízójához.) Jelenések 1, 5; 3, 14; 19, 11; Zsidók 2, 17; 3, 2). Annaira csodálatos Jézus Krisztusnak ez, a hűsége, hogy Pál apostol ki meri mondani a gyönyörűségeen vigasztaló szót is. (II. Timótheus 2, 13:

„Ha hűtlenek vagyunk, ő hű marad, mert ő meg nem tagadhatja magát.”

εἰ ἀπιστοῦμεν, ἐκεῖνος πιστὸς μένει, ἀρνήσασθαι γὰρ ἑαυτὸν οὐ δύναται).

Csodálatos a Szentháromság Istennek, s mindaz, amit ez a hűség az ember életében munkál. Ez a hűség *elhív* I. Korinthus 1, 9; I. Thesszalónika 5, 24. *bűnbocsánatot ad* I. János 1, 9; *a kísértésben megóv*:

I. Korinthus 10, 13, *megőriz a gonosztól*: II. Thesszalónika 3, 3. És megtermi az övéi életében a hűség gyümölcsét. A hűséget, ezt a ritka, drága gyümölcsöt. Mert bizony Shakespeare szava ma is igaz: „Rendes dolog: hogy míg hű marad egy, Az eskübontó millióra megy.”

A keresztyén, a krisztusi ember nem lehet más, csak megbízható, hűséges ember, akiben *Isten Lelke termi a hűséget*. Ennek a hűségnek néhány vonását villantsuk fel. Ismertető jele, hogy hűséges a kevésen: „Jól van jó és hű szolgám, a kevésen hű voltál...” (Máté 25, 21;23; Lukács 19, 17) Az Úr ezt a hűséget várja tőlünk:” Márpedig a sáfároktól elsősorban azt követelik, hogy mindegyikük hűségesnek bizonyuljon.” (I. Korinthus 4, 2) Ezt a hűséget jutalmazza az

Úr, és boldog ember, akiről azt mondja az Úr, hogy szeretett és hű gyermek, mint Timótheus, (I. Korinthus 4, 17) hű diakónus, mint Tükhikosz, (Efézus 6, 21) Krisztus hű szolgája mint Epafrász, (Kolossé 1, 7; 4, 7) hű és szeretett testvér, mint Onézimus. (Kolossé 4,9).

Ennek a hűségnek természetes, hogy életünk minden megnyilvánulásában ott kell lenni. Azaz, mindenben hűségnek kell lennünk. De nézzük csak néhány konkrét vonását: *hűség a családban*. Azt emberi társadalom legkisebb sejtje a család. A keresztyénség igazi misszionáló ereje a keresztyén család. Hűségnek kell lennem a családban. Milyen megható, amikor a haldokló Jákób magához hívatta József fiát és ezt kérte tőle:” esküdj meg, hogy hűség szeretettel bánssz velem, és nem Egyiptomban temetsz el!” (I. Móz 47, 29) Hűség a szülőkhöz, ez a gyermeki kötelességünk. Testvér, van-e apád, anyád, élnek-e még? Van-e idő számukra? Egyszóval, hűség vagy e hozzájuk? De a házastársak egymáshoz való viszonyában is ennek a hűség-gyümölcsnek kell megjelennie. S feleség jelölésére a *pisztikész* (hűség, valódi igaz) fogalmat használja az Újszövetség. Ez valószínű, a pisztisz szóból származik! Milyen szép is a mi házassági eskü szövegünk! Mennyire kár lenne, a kor divatja miatt megváltoztatni:” hozzá hű leszek, vele megelégszem, vele szentül élek, vele túrok, vele szenvedek, és őt sem egészségében, sem betegségében, sem boldog, sem boldogtalan állapotában hűtlenül el nem hagyom.”

Az Úr ezt a hűséget várja és áldja meg: „Légy hű mindhalálig, és neked adom az élet koronáját.” (Jelenések 2, 10)

Hű pásztorunk, vezesd a te árva nyájadat,
E földi útvesztőben te mutass jó utat;
Szent nyomdokodba lépve, a menny felé megyünk,
Ó, halhatatlan Ige, vezérünk, Mesterünk.

(Alexandriai Kelemen †220 éneke után) 229. dicséret.

8. SZELÍDSÉG *πραΰτης praiütész*

Filippi 4, 5 „A ti szelídségetek legyen ismert minden ember előtt. Az Úr közel!”

Prédikátor 10, 4 -20: „*Ha az uralkodó haragra lobban ellened, ne hagyd el helyedet, mert a higgadtság nagy vétkeket akadályoz meg! Láttam, hogy van olyan rossz dolog is a nap alatt, amely a hatalmasok tévedéséből következik: az ostobák nagy méltóságra kerülnek, az érdemesek, pedig alacsony sorsra jutnak. Láttam rabszolgákat lóháton ülni, és fejedelmeket gyalog jární, mintha rabszolgák volnának. Aki vermet ás, beleesik abba, és aki lerontja a kőkerítést, azt megmarja a kígyó. Aki követ fejt, megsértheti magát, és aki fát hasogat, veszedelemben forog. Ha kicsorbul a vas, és nem köszörül ki, akkor több erőt kell kifejteni. A helyesen alkalmazott bölcsesség a hasznos! Az ostobát úgy kifárasztja a munkája, hogy a városba sem tud bemenni. Jaj neked, ország, ha királyod gyermek, és vezetőid már reggel lakomáznak! Boldog vagy, ország, ha királyod nemes ember, és vezetőid a rendes időben étkeznek, önuralommal és nem részegeskedve! Ha rest az ember, megroskad a gerenda, és ha ölbe teszi a kezét, csöpög a háztető. Ha megmar a kígyó, mielőtt megbűvölték, semmit sem ér aztán a kígyóbűvölő tudománya. A bölcs embert kedvessé teszik saját szavai, az ostobát, pedig saját szája teszi tönkre. Beszédének a kezdete butaság, és a vége szörnyű ostobaság. Az ostoba szaporítja a szót, pedig nem tudja senki, hogy mi fog történni. Ki is tudná megmondani, hogy mit hoz a jövő? Mulatság kedvéért rendeznek lakomát, és vidámmá teszi az életet a bor, de pénz kell mindehhez! Még gondolatodban se átkozd a királyt, és hálószobádban se átkozd a gazdagot! Mert az égi madár is elviszi a szót, és a szárnyas állat is elárulja a beszédet!”*

A szelídség nem az ember szívének, hanem a Léleknek a gyümölcse. Vannak ugyan természetükénél fogva szelíd emberek, de nem az ő szelídségükről van itt szó. Pl.: Jákób szelíd, sátorlakó volt, de azt is tudjuk, csaló volt. Az emberi szelídség mögött sokszor tehetetlenség, kétszínűség, számítás, vagy éppen bárgyúság húzódik meg. Nem ilyen szelídségről szól itt az Ige.

Jól tudjátok, hogy Jézus Krisztus szelídségét kell nekünk követnünk... Ő maga mondja, hogy Tőle kell megtanulnunk, hogy Ő szelíd és alázatos. Így találunk nyugalmat lelkünknek. A virágvasárnapi, jeruzsálemi bevonulás azért történt, úgy, ahogyan történt, hogy beteljesedjék a próféta mondása: „Mondjátok meg Sion leányának, Íme, Királyod jön hozzád szelíden ...” (Máté 21, 5) De azt sem feledhetjük, hogy ő ugyanezen a napon kötélből ostort fon, és nagy haraggal kergeti ki a templomból mindazokat, akik az imádság házáat latrok barlangjává tették. Hol itt a szelídség? Milyen a Jézus szelídsége?

Kövessük ismét azt az utat, amit e sorozat előbbi igehirdetéseiben is követtünk: Kutassuk, mit is jelent a bibliai szelídség, a *πραΰτης* (*praütész*) fogalma. Ezt a fogalmat sem könnyű visszaadni magyar nyelvünkben. A *πραΰτης* (*praütész*)-t fordítják szelídséggel, ez a leggyakoribb, de fordítják, szerénységgel, jósággal, alázatossággal és higgadtsággal is. Nézzük először a szelíd és szerény, jelentését. A Magyar Értelmező Kéziszótárunk szerint szelíd az, akiben nincs semmi erőszakosság, durvaság, vadság, aki végletességtől mentes, nyugodt. Szerény pedig az, aki minden dicsekvéstől tartózkodó, csendesen visszahúzódó, aki kevéssel beéri, nem követelődző.

Arisztotelész, aki Krisztus előtt a IV. Században élt, s aki az ókori görög filozófia legegységesebb gondolkodója volt, azt mondta e fogalomról, a *praütész* *πραΰτης*-ről, hogy ez a túlzott harag és a túlzott szelídség között foglal helyet. Olyan emberek tulajdonsága, akik csak a megfelelő pillanatban, és soha máskor nem kelnek haragra. Tehát e fogalom jelent önuralmat, önfegyelmet is. Ilyen volt a Krisztus szelídsége.

Egy mai angol teológus szerint az Újszövetségben három jelentősége van e szónak:

- 1.) Jelenti az Isten akaratába való beilleszkedést, az Isten akaratának való önátadást. Ez vonatkozik Jézusra. Ebből táplálkozik az ő szelídsége.
- 2.) Jelent olyan embereket, akik nem büszkék a tudásukra, sőt készek a tanulásra. (Jakab 1, 21)
- 3.) Leggyakrabban megfontolt, körültekintő embert jelent. Példa Pál apostol, amikor megkérdezi a Korinthusiaktól, hogy bottal vagy szelíd lélekkel menjek hozzátok? (I. Korinthus 4, 21)

Szerényen hozzá mondom saját megfigyelésem eredményét. Az

Az apostoli levelekben három irányba nyerünk útmutatást a szelídségről.

1.) A bizonyágtételt a szelídség lelkével végezzük. El is mondom az I. Péter 3, 15-16 verseit: „Ellenben az Urat, a Krisztust tartsátok szentnek szívetekben, és legyetek készen mindenkor számot adni mindenkinek, aki számon kéri tőletek a bennetek élő reménységet. Ezt pedig szelíden és tisztelettudóan, jó lelkiismerettel tegyétek ...” Tehát, ahogyan az örömhírt nem szabad szomorú lélekkel hirdetni, úgy nem szabad haragos lélekkel sem. Bizony, ember haragja Isten igazságát nem munkálja. A bizonyágtéveskor emlékezzünk a Prédikátor szavára: A szelíd szó megtöri a csontokat...

2.) Lelkigondozást is a szelídség lelkével végeznünk. Galata 6, 1: „Testvéreim, ha valakit tetten is érnek valamilyen bűnben, ti, akik lelki emberek vagytok, igazítsátok helyre az illet szelíd lélekkel. De azért vigyázz magadra, hogy kísértésbe ne essél.” Íme! A lelkigondozásnál, a „nevelésnél” is milyen szükséges a szelídség! Higgyétek el, többre megyünk szelídséggel, higgadtsággal, mint kiabálással és haraggal.

3.) Szelídségünknek minden ember előtt ismertnek kell lenni. Ahogyan Pál apostol tanítja: „A ti szelídségeitek legyen ismert minden ember előtt. Az Úr közel!”

Nem baj, ha tudják rólunk, hogy mi magyar református emberek vagyunk. Nem olyan a múltja ennek a történelmi egyháznak, hogy azt szégyellnünk kellene. A magyar kálvinisták mindig ott voltak, ahol ennek a sok szenvedést látott népnek a szabadságán, jobb, emberibb életén fáradoztak. Mondom néktek, bizony nem kell szégyellnünk, hogy magyar reformátusok vagyunk. (Mintha némelyek ugyanis szégyellnék ezt.) De azt is tudnia kell rólunk mindenkinek, hogy mi a szelíd és alázatos Jézusnak a tanítványai vagyunk. Annak a Jézusnak, aki a bárány szelídségével hordozta bűnünket és hozta el számunkra az új életet, a lelki szabadságot, az üdvösséget.

Alapigénk arra is emlékeztet bennünket, hogy a szelídlelkűség abból a boldog hitből táplálkozik, hogy az ÚR. Járjunk az ÚR közelségében, ne távolodjunk el Tőle, és teremni fogja bennünk a Lélek a Jézusi szelídséget a *πραΰτης* t.

9. ÖNMEGTARTOZTATÁS *ἐγκράτεια* *egkrateia*

Az Úr jóságából végére érünk a Lélek gyümölcseről szóló Igehirdetés sorozatnak. Hadd soroljam el azt a kilenc gyümölcsöt, amely

az apostoli felsorolásból támadt elénk:

szeretet *ἀγάπη*, *agapé*, öröm *χαρά* *khara*;

békesség-*εἰρήνη* *eiréné*; béketűrés- *μακροθυμία*, *makrothümia*;

szívesség-*χρηστότης* *khrésztotész*; jóság-*ἀγαθωσύνη*, *agathószüné*;

hűség-*πίστις*, *pisztisz*; szelídség *πραΰτης*, *praütész*,

önmegettartoztatás *ἐγκράτεια* *egkrateia*.

Ahol vallást készítenek Jézus evangéliumából, ott a természeti emberhez szabják azt. Túlhangsúlyozzák a kultuszt és az általános emberi erényeket. Ahol Jézus Krisztus evangéliumát hűségesen hirdetik és az Isten teljes akaratának, az Ő Lélekben és igazságban vetik alá az embert, ott nyilvánvalóvá lesz, hogy pl. Jézus boldogságai lenézett boldogságok. Boldogok a szegények, boldogok, akik sírnak, boldogok a tiszta szívűek.

A természeti ember számára ugyanolyan lenézettek a Jézus erényei. Itt van a Lélek gyümölcse. Az első hármat még csak elfogadja a világ: szeretet, öröm, békesség, de a FOLYTATÁSSAL nem tud mit kezdeni: Béketűrés, hűség, önmegettartoztatás. A természeti ember számára ezek birka erények. Valóban azok, csak én szebben mondom: ezek bárány erények, a *Bárány* és a *Bárányt követők* erényei. Amikor ugyanis az újjászületés által Isteni természet részesei leszünk, a Lélek a Bárány természetét oltja belénk. (Sajnos sokszor azért olyan „izzadság szagú” a keresztyénségünk, mert a magunk erőlködéséből akarjuk teremni ezeket a gyümölcsöket.)

Itt van ez a kilencedik gyümölcs. Egyáltalán nem elhanyagolható. Sőt, mintha ez lenne a koronája az eddigieknek. Ez magyarázza és értelmezi a többi. *ἐγκράτεια*: *egkrateia*: jelent mértékletességet, önuralmat, önmegettartoztatást. *Platón* (Kr.e. 427-347) az objektív idealizmus megteremtője, az első Athén-i filozófiai főiskola megalapítója, a nevelésben a legfőbb idea jó cselekvésnek hangsúlyozója, önuralomnak nevezi ezt a fogalmat. Ez az értelme maradt meg az Újszövetségben is. Nem sokszor fordul elő, de mindenkor nagyon hangsúlyos. Pál apostol háromszor említi: I. Korinthus 7,9. „De ha magukat meg nem tartóztathatják, házasságban éljenek: mert jobb házasságban élni, mint égni.” (Tehát önmegettartoztatás értelemben.) I.

Korinthus 9, 25: „Mindaz pedig, aki pályafutásban tusakodik, mindenben magatúrtető; azok ugyan, hogy romlandó koszorút nyerjenek, mi pedig romolhatatlant.” (Milyen szép, lassan elfeledett magyar fogalom, „magatúrtető”) és a Galata 5, 22; ahol Károli mértékletességgel fordítja. Péter apostol egyszer használja ezt a fogalmat: II. Péter 1, 6: „A tudomány mellé pedig mértékletességet, a mértékletesség mellé pedig tűrést ...”

Van e fogalomnak még egy előfordulási helye, az Apostolok Cselekedetei 24, 25-ben: „Mikor pedig ő igazságról, önmegtartóztatásról és az eljövendő ítéletről szólt, megrémülve monda Félix: Mostan eredj el; de mikor alkalmatosságom lesz, magamhoz hívatlak téged.” Miről szól ez az igeszakasz? Pál apostol védőbeszédet mond az államhatalmat gyakorló tisztartó előtt. S ebben a védőbeszédben három fogalmat tesz hangsúlyossá: az igazságot, az önmegtartóztatást, és az eljövendő ítéletet.

(dikaiosünész kai egkrateias kai tou krimatos tou melontos
δικαιοσύνης καὶ ἐγκρατείας καὶ τοῦ κρίματος τοῦ μέλλοντος)

Íme, a keresztyén üzenet három fő pillére: igazság, önmegtartóztatás és az eljövendő ítélet. A megváltott nép az Ő Ura kegyelméből részesült a megigazulásban, boldogan várja az Ő Urát onnan a mennyből, s a kettő között az életét az *ἐγκρατεία* *egkrateia* az önmegtartóztatás szerint kell élnie. Ez a Jézus Krisztus követése. Ez bizony nem kedves és nem szimpatikus üzenet a természeti ember számára. Sőt Jézus Krisztus egy másik fogalmat használt az Ő követésére. Gondoljunk a Máté 16, 24re: „Ha valaki jönni akar én utánam, tagadja meg magát ...” (ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν)

Íme, az egyszerű magyarázata annak, miért nem kell Jézus követése az embereknek. Mi a világ filozófiája: Éld ki magad... szakítsd le minden órának virágát... Jézus pedig azt mondja: Tagadd meg magadat... Ehhez kell az önuralom, az önmegtartóztatás, az *ἐγκρατεία* .

Miben kell önmegtartóztatónak lennünk? Egyetlen szóval felelhetek az Apostollal: Mindenben. Úgy, ahogyan sportolók. Mi is futunk testvérek. Az élet egyetlen nagy futás. Mi a romolhatatlan koszorú, a mennyei dicsőség után futunk.

Éppen ezért könyörögjünk buzgó lélekkel, hogy a Szentlélek teremje bennünk az önmegtartóztatás, az önuralom, a mértékletesség gyümölcsét.

Bizony: ***Veni cretor Spiritus!*** Jövel teremő Szentlélek! Ámen

Igehirdetések - Unus est Deus

1. Confessió

Zsoltár 90, 1 - 11

Amikor *Móricz Zsigmond*, a XX. Századi realista prózairodalom legkiemelkedőbb alakja arról vall, hogy mit köszönhet kálvinistaságának, a zsoltároktól indul el:” Emlékszem az elemi iskolai tanítómra, aki naponta énekelte velünk a zsoltárokat. Ma is szívemnek nagy gyönyörűsége, ha jól kiénekelhetem magamat idehaza vagy a Templomban.”

Igen, a kálvinista kegyességtől elválaszthatatlanok a zsoltárok. Valóban „a zsoltárok az érzelem legváltozatosabb módjait tárják elénk. A gyermeknek éppen úgy, mint az aggastyánnak. Tanáccsal látnak el az élet küszöbén, és vigaszt nyújtanak a halál kapujában. Zsoltárral az ajkunkon kiléphetünk az életbe, félrevonulhatunk az ünnep csendjébe, odaállhatunk a szenvedő betegágyához, beköszönhetünk a vendéglátó házba, beléphetünk a templomba, az ima benső kamrájába, sőt még a mennyországba is.” (*Spurgeon*)

Nekünk magyar reformátusoknak a zsoltárok között is van egy különösen kiemelkedő: a 90. zsoltár. Nyugodtan mondhatjuk, hogy egyházunk himnusza. Nagyobb ünnep vagy nagyobb temetés nem képzelhető el a 90. zsoltár nélkül. Mióta *Szenczi Molnár Albert* oly szép, ma is üde, eleven magyarsággal lefordította, százados kincsünk lett:

„Tebenned bízunk eleitől fogva, Uram, Téged tartottunk hajlékunknak.”

Most két egymást követ? Igehirdetésben figyeljünk alázatos szívvel az üzenetére. A zsoltár első 11 verse confessió, hitvallás és vallomás, a második része gyönyörű hangvételű könyörgés. Ma a zsoltárban megszólaló confessióra figyeljünk.

Minden ember valakinek az embere.

A zsoltár felirata ez: „Mózesnek, az Isten emberének az imádsága”. Tehát ez nem Dávid zsoltára, hanem Mózesé, s mint ilyen a zsoltárok könyve legrégebbi darabja. Amikor elmondja, hogy Mózes imádsága, nem azt teszi hozzá Mózes nevéhez, hogy törvényadó, vagy próféta, vagy honalapító, vagy nemzetformáló, aki egy néppé formálta Izráel 12 törzsét, mint a hét magyar törzset egy néppé formálta Szent István -, hanem azt mondja: „Isten embere”, mert ez a legnagyobb, amit mondhat róla. Ennél nagyobbat nem lehet mondani senkiről: Isten embere.

Minden ember valakinek az embere, azaz minden ember tartozik valakihez. S ha bárki azt mondaná, hogy ő nem tartozik senkihez, az a legrosszabb eset; mert a mi okos, értelmes magyar népünk egy félmondattal semmivé teszi az ilyet: „magának való „. Jaj, ha valakiről egyszer a falu, vagy a város, vagy a munkahely megállapítja: ez olyan „magának való”.

Nézzünk szembe a kérdéssel: kinek az embere vagyok? Tudom, az is meghatározás, amikor valakire azt mondják: az egyház embere, a „pap embere”- Köszönöm, hogy vannak, akik vállalják ezt a megállapítást. De nekünk együtt el kell jutnunk addig, hogy valóban az „Isten embere” legyünk. Hogyan lehetünk az Isten embere? Ha az ő akaratát cselekedjük! Mi a szeretet? Isten akarata? Egyetlen apostoli szót engedjete meg: „Abból ismerjük a szeretetet, hogy Ő az életét adta értünk; ezért mi is tartozunk azzal, hogy életünket adjuk testvéreinkért. Aki pedig világi javakkal rendelkezik, de elnézi, hogy a testvére szükségét szenved, és bezárja előtte a szívét, abban hogyan elehet az Isten szeretete?” (1. János 3, 16-17)

Egyetlen szóval hadd mondjam így: Isten akaratát cselekedni annyi, mint áldozatos, nyitott szívvel élni. Aki így él, az bizony az "Isten embere".

A változásban egy változatlan van: Isten.

E zsoltár első része bizony confessió: vallomás és hitvallás, melybe művészi összhangban lüktet a változó ember és a változatlan Isten, az üdvtörténet és az emberi élet „történelme”. Olyan az ember, mint reggelre az álom, mint a növekvő fű: reggel virágzik, estére elszárad. Úgy elmúlnak esztendeink, mint egy sóhajtás. Olyan gyorsan eltűnik, mintha repülnék, ezzel szemben Isten változhatatlan: Uram te voltál hajlékunk nemzedékről, nemzedékre. Öröktől fogva, mindörökké vagy te, ó Isten.

Alig vallottak erről szebben magyar irodalmunkban, mint *Móra Ferenc*, saját nehéz gyermeksorsát idézve „Szeptemberi emlék” című elbeszélésében. Szülei nem tudták beíratni a gimnázium harmadik osztályába. (A mai általános iskola 7. Osztályának felel meg.) De a kisdíák nem bírta ki, hogy el lett zárva a tudománytól. Iskolakezdekor a negyedik nap már belül volt a kerítésen. Négykézláb mászott el a becsengetés után az igazgatói szoba előtt, míg elért a harmadik osztály nyitott ajtajáig. Ott aztán hallott ő mindent.

Azt is, amit magyarítottak, azt is, amit feleltek. Amikor az öreg pedellus odacsoszogott a csengőhöz, akkor pedig, ahogy ő mondja: „usgye, szaladtam vissza az utcára, már amennyire négykézláb szaladni lehet.”

Szeptember közepén azonban nagy baj történt, azaz valami nagyon jó. Bent a tanár a latin nyelv szépségeit magyarázta. Hogy milyen erővel teli tömör nyelv. A latin azt mondja: Unus es Deus. Ki tudja, hogy, hogy lehetne ezt magyarul mondani? Amikor senki sem jelentkezett, s amikor a jeles diák is így fordítgatta: egy vagy Isten. Vagyis egy Isten vagy; s amikor tanár azt magyarázta, hogy a latinban ennél több van, a kis *Móra Ferenc* nem bírt magával és az ajtón kívül bekiabálta:

„Egyedül Te vagy az Isten”.

Hát így szeretném Testvérek szívetekbe, elmétekbe kiáltani: Egyedül te vagy az Isten! Ahogyan atyáink énekelték: Te voltál és Te vagy erős Isten, és Te megmaradsz minden időben!

Az a nagy örömhír is benne van ebben a confessioban, hogy ez az Isten hajlék. Hajlék, ahová didergő életünket „menekíthetjük” vészben, viharban, veszedelemben és sötétben.

Hajlék az örökkévaló, valahogyan úgy, ahogyan vall róla a mi Áprily-nk:

„S amikor völgyünkre tört az áradat
s már hegy se volt, mely mentő csúccsal intsen,
egyetlen kőszál megmaradt,
egyetlen tornyos sziklaszál: az Isten.”

Ha úgy tört volna rád az élet, a sors, a betegség, a halál, mint az áradat, s ha legkedvesebbet ragadta volna el tőled, ha nem látsz magad körül mentő csúcsot, halljad az örök evangéliumot: Hajlék az Isten. Uram te voltál hajlékunk nemzedékről nemzedékre.

Nem tudom, kikutatta e valaki, hogy miért lett a mi magyar népünknek olyan szívéből fakadó éneke ez a 90. zsoltár. Én meg vagyok győződve, hogy ennek okát nem csupán a zsoltárban, nem is kizárólag a magyar néplélekbe kell keresnünk, hanem magyar nemzetünk történelmébe is.

Gondoljunk csak nemzeti himnuszunkra. Annak egyik verse így hangzik:

„Bújt az üldözött, s felé Kard nyúlt barlangjában,
Szertenézett s nem lelé, Honját a hazában
Bércre hág, és völgyre száll, Bú s kétség mellette,
Vérözön lábainál, S lángtenger fölötte.”

Nos, amikor ez a nép nem lelte „honját a hazában” talált egy másik hont, egy másik hazát, egy Örökkévaló oltalmat és Örökkévaló hajlékot: az Istent!

Igen, a mi magyar nemzetünk életében az evangéliumit hit nemzetmegtartó erő lett, s mi hiszünk abban, hogy az is marad. Ebben vezérsillagunk lett a 90. zsoltár, mely a magyar református kegyesség confessiója. Legyen is az! Ámen

2. Könyörgés:

Zsoltár 90, 12-17.

Az előző igehirdetésből hallottuk, hogy a mi szép és százados egyházi himnuszunknak az első fele vallomás és hitvallás, melyről bizony csak megilletődve és nagy alázattal szólhatunk, mert hiszen mint az egész Szentírás szíve, úgy lüktet benne, az Örökkévaló hatalmas üzenete az „erős harag”, „félelmetes felháborodás” és „bőséges szeretet” egységéről.

Amikor vége szakad a confessiónak, elkezdődik a könyörgés. S kicsodakönyörgés: gyönyörű hangvételő, alázatos imádság! Bőséges üzenetből három dolgot emeljünk ki. Azt, hogy Mózes az Isten embere, bölcs szívet, elégséges kegyelmet és kezünk munkájára áldást kér.

Jó dolog történik velünk, ha az Úrnak 1978. esztendejében alázatos szívvel mi is ezt kérjük a mi Istenünktől.

Bölcs szívet adj Urunk!

Ezt így kéri Mózes: „Taníts minket úgy számlálni napjainkat, hogy bölcs szívhez jussunk”. Ennek a könyörgésnek első üzenete az, hogy a bölcs szív komolyan veszi az időt. A napokat számlálja. Milyen különös is az, hogy mi emberek az esztendőket számoljuk. Isten előtt a bölcs szívű ember a napokat számlálja. Lehet, hogy ez az utolsó esztendőnk, többet nem számlálunk, de napunk még van. Isten ad még időt. Ahogy a jelenések könyvében szól az Ő népéről: „Adtam neki időt.” Minden új reggel - új kegyelem. Minden új nap új lehetőség az odaszánásra, megtérésre, megszentelődésre, szeretetre, s szolgálatra, áldozatvállalásra. Igen, a bölcs szív, komolyan veszi az órákat is, és a perceket is.

Ennek a zsoltárversnek van ilyen fordítási variánsa is: „Taníts megismernünk, hogy meg kell halnunk”. Ez pedig azt jelenti, hogy a bölcs szív komolyan veszi a halált. Hadd, emlékeztessenek Jézus Krisztusnak egy példázatára. Egyszer odament hozzá valaki e kéréssel: „Mester, mond meg a testvéremnek, hogy ossza meg velem az örökséget”. Jézus elutasította a kérést: „Ember ki tett engem bíróvá, vagy osztóvá közöttetek?”

Majd hozzáfűzte: „Vigyázzatok és őrizzetek minden kapzsiságtól, mert ha bőségben él is valaki, életét akkor sem a vagyon tartja meg”. Majd „példálózni” kezdett. Beszélt egy gazdag emberről, aki gazdálkodott: korszerűen, a technológiai fegyelmet is megtartva az időjárás is kedvezett neki, egyszerűen bőségesen termelt a földje, de ez újabb problémát jelentett: az értékesítésben és tárolásban. Ezért új nagyobb gabonátárolókat épített. Miközben így boldogan szemlélete gyarapodását, valamifélelmetes meglepés lett úrrá rajta: „Én lelke, sok javad van sok évre eltelve, pihenj, egyél, igyál, vigadozzál!” Azaz átadta magát az élvezeteknek, a meddő, önző életnek. Egyszer Isten így szólt hozzá: „Bolond, az éjjel elkéri tőled a lelkedet.”(Lk. 12, 20)

Ebben a példázatban én régtől fogva azt érzem a legfélelmetesebbnek, hogy egy okos, bölcs, mások által irigyelt, jól gazdálkodó, takarékos emberre Istennek egy szava van: Bolond! Nem jó az sem, amikor a közvélemény mondja valakire, hogy bolond. Még rosszabb, amikor a szakorvos állapítja meg valakiről, hogy bolond. De igazán félelmetes az, amikor Isten mondja ki a megfellebbezhetetlen ítéletet: Bolond! - Testvérek, nem kell e sürgősen és alázatosan könyörögnünk: Taníts minket, úgy számlálni napjainkat, hogy bölcs szívhez jussunk!

Elégséges kegyelmet adj Urunk!

Mózes sokszor megtapasztalta, hogy milyen nagy bűnök oka az engedetlenség. Népe egyszer elégedetlen volt a vízzel, majd a kenyérrel, majd a pusztai étellel.

Ezért, amikor ő könyörög, népe számára is elégséges kegyelmet kér: „Jó reggel elégíts meg minket kegyelmeddel. „(Károli) Együtt van ebben az imádságban a kegyelem és a megelégedés.

Mert az együvé tartozik. Az apostol így szól: „Nagy nyereség az istenfélelem, megelégedéssel.” (1. Timótheus 6, 10) Ezt én nem tudom másként érteni, mint, hogy ennek a visszája is igaz. Az istenfélelem (új fordítás: a kegyesség) sem nyereség, ha nincs megelégedés.

S nem kell-e könyörögnünk nekünk is, mint Mózesnek népünk számára is? Nem látjuk-e, hogy a legújabb népbetegség közöttünk az elégedetlenség! Tudom, van egy egészséges elégedetlenség is, s ez a szülőanya a haladásnak, fejlődésnek, előrejutásnak. De van egy beteges elégedetlenség. S én ebből egyre többet látok magam körül. Ez az, amikor a lehetőségek, soha nem érik utol a vágyakat, mert sok embernek valóban a Dárius kincse sem elég: közben sajnálatra méltóan nem tudnak örülni annak, ami van. Bizony, aki szereti népét, az együtt imádkozik Mózesrel (esztendő kezdetén és minden napján): Jó reggel elégíts meg minket a te kegyelmeddel, hogy örvendezzünk és vigadjunk minden mi időnkben!

Kezünk munkájára áldást adj Urunk!

Hitünk szerint a munka Istentisztelet. A becsülettel végzett, hűséges, megbízható munka ének és ima és hitvallás arról, hogy mi Annak az Úrnak követői vagyunk, aki így szólt: „Az én Atyám mind ez ideig munkálkodik, én is munkálkodom!” Nem véletlen, hogy egyik nagy nevű dunántúli püspöknek kedves mondása volt: Senkinek nincs joga úgy itt hagyni e földet, ahogyan találta!

A mi magyar népünk közismert szorgalmas nép. Csakhogy éppen az ilyen szorgalmas, és önerejéből már sokszor talpra állt népet fogja el az önhetség. Atyáink nemzedéke még ismerte a százados népi bölcsességet: Emberé a munka, Istené az áldás. De vajon ismeri-e, a fiak és unokák nemzedéke? Tanítjátok-e őket, az ősi közmondásokra? Mert jaj, ha egy nép tudatából kiesnek az évszázados bölcsességek!

Hadd, erősítse meg Mózes könyörgését a bölcs Salamon szava, a 127. zsoltárból:

Istentől van minden földi javunk.

Zsolt. 127, 1 Grádicsok éneke Salamontól. Ha az Úr nem építi a házat, hiába dolgoznak azon annak építői. Ha az Úr nem őrzi a várost, hiába vigyáz az őríző. Zsolt. 127, 2 Hiába néktek korán felkelnetek, későn feküdnötök, fáradsággal szerzett kenyeret (Ez. 12, 19.) ennetek! Szerelmesének (Máté 6, 31 - 33.) álmában ad eleget.

Zsolt. 127, 3 Ímé, az Úrnak öröksége, a fiak; az anyaméh (Zsolt. 128, 3v 6. 1 Móz. 35, 5.) gyümölcse: jutalom. Zsolt. 127, 4 Mint a nyilak a hősnek kezében, olyanok a serdülő fiak. Zsolt. 127, 5 Boldog ember, a ki ilyenekkel tölti meg (vers 4.) tegzét; nem szégyenülnek meg, ha ellenséggel szólnak a kapuban.

Ha az Úr nem, akkor minden hiába! Ez nem papi beszéd. Nem templomi ijesztgetés. Ez olyan valóság ma is, aminek példáit bőven megtalálni. Nem ismeresz embereket, családokat, akiknek életük nagy vallomása az, ami Ézsaiásé volt? „Hiába és haszontalanra költöttem erőmet.” Hát, hogy ne hiába legyen, ne haszontalanba menjen két kezünk munkája, azért könyörgünk Mózesrel: „Legyen velünk Istenünknek, az Úrnak jóindulata! Kezeink munkáját tedd marandóvá.” Ámen

3. A hit ereje és hatalma.

Hébererekhez írt levél 11, 24-27.

Ünneplő Gyülekezet! Szeretett Testvéreim!

Szeretettel köszöntelek benneteket, a mi Urunk Jézus Krisztus nevében. Őszinte öröm számomra, hogy amikor először járok ebben a szép faluban, e nagy időket látott tájon, mely már a rómaiak korában megült hely volt, s ahol az apostagi réten előkerülő faragott kövek, egy hajdani faluról regélnek a késői utódoknak, nagy öröm, hogy a Krisztus evangéliuma követségében járhatok.

Ez a 128. Templom, amelyben Isten jóvoltából hirdethetem a szabadító és megtartó evangéliumot. És ahogyan a Református Templomokról írt két kötetes szép munkában nézegettem a császári templom képét, nagy melegség járta át a szívemet: Mert amíg templomaink többsége „csupaszon”, vagy egykét előjáróval van lefényképezve, addig a császári templom körül ott szorong a fehér ruhás lányok, fehér fejkendőss asszonyok és fekete ruhás férfiak nagy, sűrű gyülekezete. Amikor pedig azt olvastam: volt idő, midőn a császári kálvinista gyülekezet csak ingoványra építhetett templomot, s mivel az ingoványt nem volt szabad feltölteni, „az első években a hívek térdig érő vízben hallgatták a prédikációt, még közelebb került szívemhez a császári gyülekezet, és nagy örömmel jöttem közétek, hogy ezen a szép ünnepen épülhessünk egymás hite által, a tiétek és az enyém által.

A hitről

A Zsidókhöz írt levél 11, fejezete, melyből az alapige való, a hitről és a hitnek példaképéről szól. Hússzor hangzik fel benne a nagy refrén: hit által. Az istentiszteleten felolvasott szakaszban is hétszer kondul meg, mint a nagy harang zúgása: hit által... és azt akarja belezúgni szívünkbe, hogy a hit erő, és hatalom.

Mózes életében és népe életében is megtartó erőnek és hatalomnak bizonyult. *Madách Imre*, Az ember tragédiájának halhatatlan szerzője, Mózesről írt drámájában ezt így fogalmazta meg:

„A hit, s a hűség
Tartja csak fenn népét Izraelnek.”

Ez így igaz, az újszövetségi egyház, és így igazszeretett magyar református egyházunk életében is: A hit s a hűség tartja csak fenn, népét Izraelnek.

És meg kell, hogy kérdezzek testvér: Hogyan állsz a hitnek dolgában. Nem azt mondom, hogy ezt ne vedd személyeskedésnek, sőt ellenkezőleg arra kérlek, hogy ezt vegyed személyesen hozzád szóló kérdésnek: Milyen hites van? Nem tettél e úgy a hittel, mint az öreg bútorokkal nem egyszer az öreg szülőkkel tesznek az emberek. Mivel, azok nem illenek bele az új lakásba, kiteszik őket a hátsó konyhába, vagy még tovább. Sokan gondolják a hitről is, nem illik bele az új lakásba, az új környezetbe, az új életformába kiteszik az életükből. Aztán nem értik, hogy miért lettek olyan idegesek, olyan nyugtalanok, miért van annyi

háborgás az életükben. Azért, mert a hitetlenek olyanok, mint a háborgó tenger, amelynek vize iszapot és sárt hány ki, ahogyan prófétája által mondja Isten.

Azért ezen a szép ünnepen, az istentisztelet csendjében figyeljünk arra a hitre, mely erő és hatalom az emberi élet legválságosabb időszakában.

A szülők hite.

Az, az idő, amelybe alapigénk elvezet bennünket éppen úgy a szenvedés, megaláztatás és üldözés ideje volt, mint az, amelyre ezen az ünnepen emlékezünk. Kegyetlen királyi parancs volt érvényben, az újszülött fiúkat meg kell ölni. Ebben az időben született Mózes. Ha máskor nagy öröme a szülőknek Amrának és Jókébednek, hogy fiúk születik, hogy megremeghetett a szívük, amikor megtudták, hogy fiúk lett. De hittek, és hitük legyőzte a félelmet. Rejtegették szívük szép magzatát, három hónapig rejtegették, míg kigondolták a megtartás további módját is. Mózes bölcsőjét, tehát a hit bátorsága és bizodalma ringatta. Bizony boldog gyermek, akit hitben vállalnak, és hitben nevelnek szülei! Ugye ebben a faluban is vannak fiatal házaspárok, akik hitben vállalják a gyermekáldást, és a gyermeknevelést. Áldja meg Öket az Isten!

Személyes döntés

A gyermek sorsát a szülői döntések határozták meg. És ez így is van rendjén. Amikor azonban felnőtté lesznek a gyermekek, már maguknak kell választaniuk: merre, hogyan. Ott már csak tanácsot adhatunk. Így volt Mózes életében is. Mikor felnőtt lett, neki kellett döntenie, hogy hova tartozik: az uralkodókhoz, vagy a szenvedőkhöz. Hallottuk, hogy Mózes, az Isten népét választotta. Ahogyan a Biblia mondja: az Isten népével való együttnyomorgást.

Testvér, hogy csillagos tornyú református templomban kereszteltek bennünket, s hogy ahhoz a néphez tartozunk, melynek himnuszává lett Mózes zsoltára: Te benned bízunk eleitől fogva, ez nem tőlünk van. Ez szüleinktől van. Ők akarták, hogy ezt a hitet, az ő hitüket valljuk mi is. Ugye nem is neheztelünk ezért rájuk? Ugye ti is azt mondjátok: Áldja meg az Isten az édesanyákat, édesapákat, akik imádságra, zsoltárverse tanítják a gyermekeiket! De tudod, ugye Testvér, hogy ez nem elég.

Tudod-e, hogy a személyes döntés elkerülhetetlen? Így mondom: nem elég, ha csak test szerint születünk bele a Jézus Krisztus magyarországi református egyházába. Bele kell születnünk Lélek szerint, víztől, Lélektől, felülről, mert e nélkül csak betanított emberi parancsolat, szép de lassan sorvadó hagyomány a vallásunk, a hitünk, de nem lüktet benne Lélek és élet.

Férfias sorsvállalás

Most pedig arra teszek hangsúlyt, amit alapigénk is hangsúlyoz, hogy Mózes felnőtt volt, amikor vállalta az Isten népével való együtt nyomorgást. S ezzel egésze közel érkeztünk mai ünnepünkhöz. Nem szabad ugyanis felednünk, hogy azok a prédikátorok és tanítók, akik a nyugodt, csendes, békés élet helyett a szenvedést, a hazátlanságot, sőt a mártírhalált is vállalták, ahogyan *Svájcban* írták róluk: ütlegetést, lenyírást, hajsztát, börtönt, hadigályát tűrtek Krisztus hitéért mind felnőtt férfiak voltak. Közöttük az egyik legfiatalabb, *Kocsi Csergő Bálint* volt.

De 27 évesen már ő is rektor, professzor a híres pápai kollégiumban. *Séllyei István* pedig a pápai prédikátor, a dunántúli egyházkerület püspöke 46 éves volt *Szilvási István* a császári gyülekezett áldott emlékű mártír prédikátora pedig 56 éves volt, amikor Pozsonyba idézték.

Ugye férfitestvéreim, az ember 46 és 56 éves korában már nem fiatalos meggondolatlansággal, ifjúi heveskedéssel rendezi élete sorsát!

Nos, értjük-e, ó bár értenénk, hogy ezen a szép augusztusi vasárnapon az, az üzenet hangzik felénk, hogy a hit teszi igazán férfivá a férfit. Bárcsak ne felednénk *Kálvin János* tanítását, aki szerint minél puhább valaki és minél kevésbé férfias lelkületű, annál kisebb a hite. Jó volt hallanom, hogy a császári gyülekezet, férfias gyülekezet. Azon ritka, gyülekezeteink, közé tartozik, ahol általában több az ígehallgató férfi, mint nő. Szívből kívánom, hogy ez így legyen a következő nemzedékben is: felnőtt, férfias, megfontolt döntés, az Isten hívogató szavára felelés legyen az életek: akik inkább választják az Isten népével való együtt-nyomorgást, mint a bűnnek ideig-óráig való gyönyörűségét, mert Egyiptom kincseinél nagyobb gazdagságnak tartják a Krisztus gyalázatát.

Krisztusnak gyalázata

Ezzel elérkeztünk alapigénk befejező tanításához: Mi a magyarázata annak, az egyébként értelmetlennek tűnő döntésnek, hogy Mózesről, gályarabjainkon át, mind az időknek végéig, a hitvallók mindig az Isten népét választják, vele együtt a szenvedést, a nyomorgást?

Miért teszik ezt? Azért mert megismertek Valakit, mert a szívükbe fogadtak Valakit, mert az életük Urának és parancsolójának fogadták el azt a Jézus Krisztust, Aki az előtte lévő öröm helyett a gyalázzal nem törődve vállalta a keresztet és az Isten királyi székének jobbára ült.

Isten őrizzen bennünket attól, hogy az ilyen ünnepi megemlékezések régi sebek felszaggatása, felekezetek közötti békétlenség munkálása, felekezeti gögünk táplálása. Vagy múltunk konzerválása legyen. Egyetlen igaz és Istenes célja az, hogy a Szilvási Istvánok és Sellyei Istvánok férfias hite és hűsége is megerősítsen bennünket abban, hogy minket a bizonyágtévknek nagy fellege vesz körül. Nekünk is le kell tennünk minden reánk nehezedő terhet és a bennünket, megkörményező bűnt; állhatatossággal kell megfutnunk az előttünk levő küzdőtér, Jézusra a hitünk szerzőjére és beteljesítőjére nézve Jézus Krisztus engedelmes-ségéből, értünk való szenvedéséből merítve, hogy lelkünkben megfáradva el ne csüggedjünk! Ámen

Császár (Komárom megye) 1976. augusztus 15. Gályarab ünnep.

4. Ádventi életek

1. Zakariás

Lukács 1, 5-24. és 57-79.

Pap az Abia rendjéből.

Izrael 24 papi rendje közül Abia a nyolcadik. Ebben a rendben szolgálta Zakariás. Felesége Erzsébet, Áron leányai közül való volt. Igazi papi házaspár volt. A Biblia azt mondja róluk, hogy mind a ketten igazak voltak az Isten előtt. Igaz voltuk, abban nyilvánult meg, hogy az Úr minden parancsolatában, és rendelésében fedhetetlenül jártak. Tehát nemcsak foglalkozás volt számukra a papi szolgálat, hanem hivatás, szolgálat, amit nyilván örvendezve és teljes szívvel végeztek. Boldog házaspár, ahol a férj és feleség egyetértenek, együtt éreznek és szó leg-nemesebb értelmében segítségére, vannak egymásnak. Egyik sem visszahúzója a másiknak, sőt segítőtje, támogatója az Úr parancsainak és rendeléseinek a magatartásban.

Nincsenek próbatétel nélkül.

Zakariás is megtapasztalja, hogy Úrnak való engedelmes élet útján keresztet kell hordoznunk. Bizony, akit szeret az Úr, megdorgálja. Nagy keresztet hordoz ez a Zakariás. Meddő, gyermektelen a felesége. Házasságából nem születik gyermek. Egyre csendesebb lesz az otthonuk. Nem veri fel gyermekkacagás. Éveken át reménykedik, majd évtizedeken át, imádkozik. Nyilván a templomban is, meg otthon is, egyedül is, meg Erzsébettel együtt is hangzik a buzgó, forró könyörgés: Uram, adjál nekem gyermeket! - A legboldogabbnak vélt házasságban is megtaláljuk a letett keresztet. Sokszor a gyermekben jelentkezik a próbatétel, sokszor meg abban, hogy nem adatik gyermek. A kereszt miatt, a próbatétel miatt, el ne csüggedj: ez az Úr szeretetének, életedben való munkálkodásának a jele! Ne engedd el, az elbizakodottság, a kevélység útján. Megaláz, hogy majd felmagasztaltasson.

Hitében megfáradt.

Elmúlt Zakariás ifjúsága, elmúltak a delelő esztendei. Ősz jön már felé, az öregség hideg ősze, tele. Ajka mondja még most is az évtizedek óta mondott imádságot, könyörgést: Uram, áldj meg gyermekkel! De már elfáradt. Egyre terhesebb neki a papi szolgálat is, az áldozatok bemutatása, a jó illatozás a templomban. Egyre halkabban és bátortalanabban hangzik szívében a könyörgés. Már inkább csak „vágyálom” az: ó, ha gyermekünk lenne! De már minden hiába: „vén vagyok és a feleségem is idős” Itt, már nem változik semmi, így halok meg gyermek nélkül.

Hitben is idős, imádságban is megfáradt Zakariások, ne rejtjük magunkba hitünknek megfáradását: ajkunk hibátlanul mondja még a szent szöveget, de a szív nem tud már lobogón, igazán hinni. Bizony ez a mi énekünk: „A tűz kihunyt, a hit tüze, csak pernye hull. Az éjszaka hideg sötétje rám borul.” Alkonyodik, esteledik, őszülünk, vénülünk, kéréseink és könyörgéseink felelet nélkül maradtak.

Megjelenik az Úrnak angyala.

Zakariás úgy ment el otthonról, mint máskor. „Rajta a sor”, végezni kell a jó illat gerjesztését a templomban. Számára nincs, már ebben, semmi új, semmi különös, semmi meglepő, ... minden olyan megszokott. Ha sorshúzás, kockavetés útján őt jelölik ki, akkor is gépiesen gerjeszti a füstölőt, az oltáron. De íme: az a füstölő oltár jobbjára felül áll valaki. Odatekint Zakariás és megretten, hiszen az Úrnak angyala az, mégpedig Gábiel! De nincs ideje Zakariásnak, mert már szól is az angyal: „Ne félj, Zakariás; mert meghallgattatott a te könyörgésed és a te feleséged Erzsébet, szül neked fiút.” A megszokott a gépiessé lett, a szokásból való alkalmat is meg tudja gazdagon áldani az Úr! Advent van: Közel az Úr! Elküldi az Ő angyalát. Hozzád is elküldi. Te is hallhatsz drága biztatást: „Ne félj, mert meghallgattatott a te könyörgésed!” Nem lehet, hogy most e sorokban szól hozzád az adventi biztatás? Hidd el, meglehet. Gondolj most arra, amiért éveken, évtizedeken át, imádkoztál, könyörögtél, s halljad az Igét: „Ne félj Zakariás, mert meghallgattatott a te könyörgésed!” És ha gerjede a te szíved, néked szóló mennyei üzenet ez! Hogy nem tudsz benne hinni? Hát Zakariás sem tudott? Nem, neki sem volt elég már csak az üzenet, csak az angyali szó. Valami kézzelfogható jelet szeretett volna: „Miről tudhatom én ezt meg?” Most nyilvánvaló, hogy már nem hisz, megfáradt, belenyugodott a változhatatlanba! Vigyázz, ne kérj jelet, mert megnémulsz!

A kételkedés ítélet.

Gábiel angyal, aki azért küldetett, hogy ezeket az igen örvendetes dolgokat jelentse meg Zakariásnak, már mondja is a kemény ítéletet”. Mivel, hogy nem hittél az én beszédemnek, melyek beteljesednek az ő idejükből. Ímé, megnémulsz, és nem szólhatsz mind ama napig, amelyen ezek meglesznek.” És Zakariás megnémult abban a pillanatban. Letelt a szolgálat, de

ő csak állt a füstölő oltár mellett, próbált kiáltani, de nem jött hang a száján. Félelmetes és ijesztő. Mi ez? Agyvérzés vagy idegbénulás? S amikor kitántorog a templom ajtón, a nép várja ott, de ő csak kezével integet, szólni nem tud. Valami szörnyű lelkiállapot ez: a szíve tele van örömmel; biztatást kapott évtizedek könyörgésére. Angyali áment mondott az isten. Az öröm majd szétfeszíti keblét, és nem tudja elmondani! „Nem teljes öröm az, melyről nem beszélhet az ember, és nem oszthatja meg másokkal! S ha az Isten elszenvedí is a mi hitetlenkedésünket és állja az ő ígéreteit ennek ellenére is, ebben teljes boldogságot csak a teljesen bízó lélek találhat. (Victor János)

Az ítéletben is hű marad az Úrhoz.

Elmúlt egy nap, elmúlt két nap, de nem múlt el Zakariás némasága. A szolgálat napjai után így indult hazafelé. Eddig is egyre kevesebbet beszélt Erzsébettel, most pedig semmit sem tudott mondani, köszönni sem tudott, kérni sem tudott, buzdítani és vigasztalni sem tudott: nyelvének kerekai lekötöztettek! Sokan tudják, hogy a vaknak éles belső látása van, a süketnek kiváló belső hallása, nyilván a néma is beszél odabent a szívében, szívével, meg az ő Istenével. Így volt ez Zakariásnál is. A némaság hónapjaiban fogalmazódék szívében a szépséges himnusz, az Úr magasztalására. Mert Zakariás nem zúgolódott a reá mért, csapás miatt. Alázatos szívvel elfogadta azt. Ezerszer megbánta már szíve hirtelen feltörő kételkedését. Ezerszer hallotta újra, az angyali szót, s most vár csendben, némán, szívével beszélve, és szívében az Urat áldva. Adventi Zakariás testvérem! Szíved kételkedéséért, vagy keménységéért megbüntetett az Úr? Néma lettél, vagy süket, vagy vak, vagy súlyos fekvőbeteg? Vagy elvesztetted bálványozásig szeretetted kedvesedet? Magadra maradtál? Nincs, akihez szólj, nincs aki, hozzád szóljon? Halljad csak Dávid szavával, mire tanít az Úr: „Haragudjatok, de ne vétkezzetek; beszéljetek szívetekkel a ti ágyasházatokban, és csillapodjatok!” (Zsoltárok 4, 5) Vigyázz! Ne, hogy megkeményedjék szíved, és soknak tartsd az ítélet súlyát, vagy idejét! Beszéljess a te szíveddel, beszéljess a te Uraddal! Ismételd meg a neked küldött angyali szót! Maradj hűséges az Úrhoz és az Ő ígéreteihez!

Az Újszövetség első énekese lesz.

Zakariás életében is beteljesedett Jeremiás Siralmainak vigasztaló szava: „Mert nem zár ki örökre az Úr!” Eljött a megígért nap: megszületett a megígért fiú. S amikor a körülmetélés napján Zakariás hitvallást tesz az angyali üzenet mellett: „János a neve”, „feloldódék az ő szájának nyelve azonnal” És elmondja az Újszövetség első himnuszát, amit az egyház latin nyelvű időszakából annak első szava után Benedictusnak neveznek. „Áldott az Úr Izrael Istene ...” (Lukács 1, 68-75)

Vagy tizenöt esztendővel ezelőtt a 40 zsoltár dallamára így kaptam ezt az éneket, s az óta, sokszor énekeltem már szívemben. Énekeld velem:

„Áldott az Úr Izrael Istene,
mert rátekintett népére,
és váltságot szerzett néki.
Felemelte az üdvösség szarvát
Dávid Fia nevében.
Amint szólt rég' időben
eleitől fogva.
És megszabadított
minden gyűlölőnktől.
Azért, hogy irgalmat cselekedjék
Atyáinkkal, s emlékezzék
az ő szent szövetségéről.
Az esküről, amit tett Ábrahámnak:

Hogy Jézust adja nekünk,
ki eleget tett értünk;
hogy megszabadulva
igazságban járjunk,
szentségben szolgáljunk
Előtte mindenkor.

(Énekelhető a 40. zsoltár dallamára.)

Keresztelő János atyja lesz.

Zakariás egy gyermekért könyörgött. Azt sem bánta volna, hogy ha egy átlag embert kap, vagy egy lányt, vagy ha hibás, vagy beteg. Csak gyermek legyen, mely az övé. Isten másként határozott:

Zakariás nem csak egy gyermeket kapott, hanem ebben a gyermekben, az Úr útkészítőjét, Keresztelő Jánost kapta meg. Azt, aki Jézus előtt járt, Illés lelkével és erejével, aki az atyák szívét a fiakhoz térítette, s az engedetleneket, az igazak bölcsességére oktatta, aki az úrnak tökéletes népet készítet. Ugye szívbéli nagy öröm a gyermek, akit, akiket az Isten adott nekünk? S ugye akkor is nagy öröm, ha nem „tehetséges” ha nem „zseni”, ha nem „őstehetség.” Ugye, nem is akarunk mindenáron azt „tenni” belőlük?

Nem keresztyén, szokás, a gyermekével dicsekedő, s a gyermekét mindenáron szerepeltetni akaró szülő! Hidd el, más gyermeke is van olyan okos, olyan ügyes, olyan szép és olyan jó, mint a tiéd, mint az enyém. De, ha isten felmagasztalja a mi házunkat, házasságunkat, családi otthonunkat arra, hogy ott „Keresztelő Jánosok”, vagy hadd mondjam azt, hogy *Szenczi Molnár Albertek* szülessenek, ugye alázattal és szívbéli hálával hordozzuk őket és az ellen, sem tiltakozunk, hogy amikor ideje eljön, kimenjen a „pusztába”, ahol igazán felkészíti őket az Úr! Így lesz Zakariásnak, advent papjának élete tele tanítással a mi hétköznapi, adventi életünk számára. Figyeljünk reá! Ámen

(Adásztevel)

2. Erzsébet.

Lukács 1, 5-60

Erzsébet azt jelenti, hogy hú az Isten.

Egyetlen Erzsébet az Újszövetségben. S milyen kedves, hogy asszonyaink és leányaink között oly sok kedves Erzsébetet köszönthettünk az elmúlt hetekben is. Milyen felemelő, hogy nevükben hordozzák, Isten hűségének bizonyosságát! Szívből sajnálom, hogy két lányuk közül az egyik se kapta az Erzsébet nevet. Akkor tudatosan nem gondoltunk még erre. De imádkozni tudunk értük naponként, hogy életükben legyenek Erzsébetek, akiknek „aranymondássá” válik életükben, hogy Hú az Isten! (1 Kor. 10, 13) Bizonyos vagyok benne, hogy szeretett, református egyházunkban, sokan vagyunk e magyar földön, akiknek életében „aranymondássá” tette Isten, az Erzsébet névben rejlő üzenetet. Ha egy mondatban kellene hitvallásomat, elmondani, bizonyosan a 2 Timótheus 2, 13-at idézném „Ha hitetlenkedünk, ő hú marad, ő magát meg nem tagadhatja.” Egész advent egyetlen nagy örömkialtás ez: Hú az Isten! Ragadja meg szíved ezt az adventi örömhírt, és mondd tovább: Hú az Isten!

Ároni családból való

Bizonyos, hogy nevét is tudatosan kapta. Édesapja, vagy édesanyja gondolta úgy, hogy az ő gyermekük nevében hordozza Jahve hűségét. És ebben a hitben is nevelték. Ebben a hitben készítették elő, jövő életére, anyai hivatására. Adventi csendességünkben adjunk hálát

Istenünknek a minket elsőként átölelő, melengető, dédelgető, nevelgető szülői hajlékért. Emlékezzünk az imádságra, amelyre jó anyánk tanított, az életbölcsségre, mit apánktól tanultunk. Emlékezzünk a családra, melyből származtunk, s melynek „levegője” kísér bennünket egész életünkben. A keresztyén család, soha fel nem adható kötelessége, hogy nevelje a Zakariásokat, az Erzsébeteket, az Isten hűségét hordozó életeket, a jövő nagy küldöttjeinek hordozóit, a Keresztelő Jánosok, az újnak, az átalakulásnak az útkészítői! „De irgalmasságot cselekszem ezerízigen, azokkal, akik engem szeretnek, és az én parancsolataimat megtartják.”

Hozzá illő házasvárosa lesz.

Erzsébet, Zakariásnak, az Abia rendjéből való papnak lett a felesége. Igazi papné lett. Igaz volt az Isten előtt, aki az Úr parancsolatait és rendeléseit komolyan vette. Zakariás benne valóban Istentől való segítőtársat kapott. Néhány szót hadd idézzek, Sajtóosztályunk egyik építő hasznos kiadványából: A házasságról írt magyar nyelven megjelent könyvek, kivétel nélkül, hangsúlyozzák, hogy a jó házasság egyik fontos feltétele, hogy a házastársak között ne legyen éles világnézeti, illetve életfelfogásbeli ellentét. A különböző életfelfogású emberek házassága a mai újfajta „vegyesházasság”. Ez is lehet olyan „felemás iga” (2 Korinthus 6, 14), mely mindkét fél számára terhes.”(Nem jó az embernek egyedül. Második átdolgozott kiadás 72. lap) Ádventben Isten iránti hálával gondoljunk a „papnékra”, a parókiák asszonyaira, akik csendben sokszor észre sem véve hordozzák hűséggel, férjük és gyülekezetük életét, sorsát. De gondoljunk azokra is, akik a jövő lelkesek feleségeik lesznek. Leányok, akiket Isten arra készítget, hogy egy Zakariásnak a felesége legyen!

Gyalázatot hordoz az emberek között.

Amíg Izraelben a gyermekáldást, nagyra becsülték, Isten megáldó kegyelmét látták benne, addig az asszony meddőségét gyalázatnak tekintették. Ez nyilván azt jelentette, hogy „lenézték” kicsit megvetették az ilyen asszonyt. Erzsébetnek, hosszú évtizedeken át kellett hordoznia ezt a gyalázatot. Azokhoz kerül különösen közel Erzsébet, akik olyan terhet, keresztet hordoznak, aminek nem ők a szerzőik, és amin nem is tudnak segíteni. Mennyi Erzsébet van közöttünk! Feleségek, akiknek talán már meg is mondta nem is egy orvos: „Asszonyom, magának nem lesz, nem is lehet gyermeke.” Erzsébetek, akik soha nem lesznek édesanyák. Sánták és bénák, akik olyan közlekedési balesetben szenvedtek bénaságot, melyben ők vétlenek, ártatlanok voltak. Legyünk gyöngédek irántuk! Ne siessünk az ítélő szóval! Ne azt kérdezzük, amit a tanítványok is kérdeztek: „Mester, ki vétkezett, ez e, vagy ennek szülei?” inkább halljuk meg végérvényesen Megváltónk szavát: „Sem ez nem vétkezett, sem ennek szülei: hanem, hogy nyilvánvalóvá legyen benne az Isten dolgai.” (János 9, 2-3)

Elrejtőzik öt hónapig.

Amikor megbizonyosodott, hogy reá tekintett az Úr, hogy elvette gyalázatát az emberek között, nem fut el a szomszédba, nem kiabálja szét az utcán a boldog hírt: édesanya leszel, hanem elrejtőzik. Van ebben valami hallatlan nagy tanítás! Isten mindig csak azokat tudja igazán használni, akik vállalják ezt az elrejtőzést: öt napig, öt hónapi, ha kell öt esztendőig. Mennyit vétettem én is az Úr ellen, és nem tudtam vállalni az elrejtőzést, Vele való csendet! Ugye tudod testvér, hogy vannak beszédek” amelyeket, nem szabad embernek kibeszélnie”. (2 Korinthus 12, 4) Vannak drága terhet, amiket, úgy kell hónapokon át szívünkben hordozni, ahogyan hordozta édes teherként ez az Erzsébet, elrejtőzve, csendben, egyedül az Istennel! Micsoda termékeny csend honolt ott Zakariás házában, Erzsébet szívében! A zaj, a lárma, hogy tönkre teszi életünket, kikezdi idegzetünket, és mennyire fel tud tölteni bennünket” az Istennel való elrejtőzés”. Ádvent napjaiban tudatosan törekedj arra, hogy több legyen életedben, napjaidban a csend, az Úrral való közösség. Nekem naponkénti imádságommá lett *Áprily Lajos* szép verse. Néhány sorát idézem:

Ne legyek csacska fecskéhez hasonló,
ritkán hallassam hangom, mint a holló.
A közlékenység kútját tömd be bennem,
karthauzi legyek a cella csendben.
Csak bukácsoló patakok csevegnek,
folyók a torkolatnál csendesednek.”

(Kérés az öregséghez.)

Három hónapig Máriával.

Isten lelke felindítja Máriát, Jézus anyját, „aki nagy sietséggel ment a hegységbe, Júda városába, Zakariás házába.” A hagyomány szerint Ain Karimba, mely Jeruzsálemtől nyugatra két óra járásra feküdt. Mária egyedül nem bírta hordozni a reá mért szolgálat áldott terhét. Isten közösséget adott Máriának. Mily szépen vall erről, *Bereczky Albert*: „Isten mindig ad annyi erőt az Ő választottainak, hogy elbírják hordozni, amit rájuk mért. Így adta Máriának, is az Ő rokonát, Erzsébetet. Erzsébet, a Mária sorsához hasonló sorsot hordozott. Mikor öreg az asszony és akkor születik gyermeke azt szégyellni szokták. Erzsébet, leélte az életének legjavát gyermektelenül és akkor azt mondta neki az angyal: Fiad lesz. A Keresztelő János anyjáról beszélek. És amikor elment Mária, hogy meglátogassa Erzsébetet, ez a látogatás, ez az együttlét csodálatos vigasztalást és erőt jelentett neki. Úgy egészen egyedül nem jó ebben a hideg világban, amelyik úgy tud rágalmozni, úgy tud köpni az arcodba, nem jó egyedül. De néha elég, ha ketten vannak. Ez a két nő, az öregedő Erzsébet és a fiatal Mária. Ott állnak az újszövetség kapujában és békességet intenek feléd. (1947. *Igehirdető 11. szám*) Vannak életek, akiket szinte messziről elkerülnek még a családtagok is, mert csak úgy taszít a belőlük áradó gög, önzés, vagy keménység és keserűség. És vannak életek talán nem is gazdagok, nem is előkelők, hanem megterheltek és kereszthordozók, akikkel olyan jó együtt lenni, akikhez úgy vonzódnak öntudatlanul is az emberek. Advent csendjében testvérem, vizsgálj meg szívedet, életedet, hogy te melyik vagy ezek közül?

Erzsébet, az újszövetség első hitvallója.

A róla szóló tudósítás sejtetni engedi, hogy nem tántorodott meg, hitében. Nyilván „a szívnek rejtett embere” volt mindig, a „szelíd és csendes lélek romlatlanságában”. Olyan amilyenek Péter apostol később a keresztyén asszonyokat szeretné látni (1 Péter 3, 1-6) Mária látogatásakor kilép ebből, a rejtőzöttségből és gyönyörű hitvallást tesz. Elmondja a római katolikus „Üdvözlégy”-nek az elejét, amit mi is boldogan hiszünk és vallunk: „Áldott vagy te az asszonyok között, és áldott a te méhednek gyümölcse”. A folytatás már nem tartozik Erzsébet hitvallásához, a miénkhez sem.

Elmondja azt is, hogy boldog az, aki hitt; mert beteljesednek azok, amiket az Úr néki mondott. Tehát vall a hívő élek boldogságáról! Milyen szégyen is az, amikor a hívők sem boldogok, amikor kesernyés, fanyar boldogtalanságban élnek napjaikat. Nem sugárzik a szemük, az arcuk. Szótlanul is nem kiáltja egész életük: az Erzsébet hitvallását: „Boldog az, aki hitt!” És felérkezünk a csúcra. Figyelj csak, Erzsébet első az újszövetségben, aki Úrnak nevezik Jézust. „Az én Uramnak anyja jön énhozzám?” Az én Uram, ... Ismerjük a feltámadás történetéből is, hogy a legmegindítóbb hitvallás Tamás, amikor ajkára fagy a hitetlenség, amikor szíve megtelik az élő Jézus bizonyosságával: „Én Uram, és én Istenem!”

Ádvent van, és a keresztyén Anyaszentegyház közösségével Jézus Krisztus eljövételének ünnepére készülünk, de vigyázz, nehogy „kiszűszkát” várjál, angyalhajjal és csillagszóróval! Mert akkor teneked a Karácsony, csak múló hangulat lesz, sok kiadással teli családi ünnep, de akkor semmit sem értesz meg abból, ami történt, amiért megnyílt az ég, ami az Isten nagy örömhíre, minden embernek! Csak akkor igazi az advent és a Karácsony, az ünnepes és a

hétköznapi keresztyén élet, ha Erzsébet hitvallása él a szívünkben és szól ajkunkon: A Mária Fia, az Embernek Fia, az Ember Jézus Krisztus az én Uram! Áldott legyen érte az Isten.

(Adásztevel) Ámen

3. Mária.

(Lukács 1, 26-56.)

Mária kultusz nélkül.

Jézus anyjáról, szűz Máriáról van szó, az olvasott ádventi Igében. Neve a Mirjám héber névnek a görög és latin bibliafordításokban módosult alakja. Jelentése felmagasztalt. A Bibliából semmiképpen nem igazolható a Mária-kultusz. Mi is valljuk az Apostoli Hitvallásban: „fogantatott, Szent Lélektől, született Szűz Máriától...”, de Máriával kapcsolatosan számunkra a Biblia a zsinórmérték. Jó nekünk ismerni nagy tanítónknak, biblikus, veretesen szép hitvalló tanítását, Máriáról. Őt idézem: „vannak itt asszonyok és leányok, akiknek néha fáj a szíve, azért a drága szép Mária-kultuszért, akiknek hiányzik, az a női Isten. Az ő számukra jó, ha a Bibliánkból elénk áll az igazi Mária, akit nem ködösít el a képzelet. Fontos az a valóság, hogy nagyon kevés szó van róla a Bibliában. Először egy angyali köszöntést hall. A római katolikus „üdvözlégny”-nek az eleje, az a bibliai szöveg:” Örülj, kegyelembe fogadott, az Úr veled van, áldott vagy te az asszonyok között” A folytatása aztán nem bibliai. És nem is lehet vallani. Mert az egész Újszövetségben, még ötször van szó Máriáról. Az egyik a 12 éves Jézussal a templomban lejátszódó jelenet, ahol tudjuk, hogy Jézus mit mondott anyjának, mikor az, szemrehányást tesz neki, hogy „Fiam miért cselekedted ezt velünk? Íme, atyád és én nagy bánattal kerestünk téged.” A gyermek azt feleli:” Mi dolog, hogy engem kerestetek? Nem tudjátok-e, hogy nekem az én Mennyei Atyám dolgaival kell foglalkoznom?” Az első benyomása annak, hogy, aki még nem tudja, hogy ki ez a fiú, az, hogy goromba. A második találkozásunk Máriával, a kánai menyegzőben történik, ahol Jézus, azt mondja anyjának, aki az ő cselekvését irányítani akarja: „Mi közöm nekem, tehozzád ó asszony”! A harmadik esetem, ami három evangéliumban is le van írva, Márknál legrealisabb. Anyja és testvérei utánamentek, ennek a kóborlónak, és haza akarták vinni,” mert azt mondják, hogy magán kívül van”, vagyis megbolondult. A negyedik eset, ahol találkozunk vele, a Golgotán, a kereszttel, ahol a megfeszített Isten Fia gyöngéd szeretettel gondoskodik anyjáról s a legkedvesebb tanítványának szívébe, ajánlja: Íme, a te anyád. Ötödik a cselekedetek könyvében, ahol fölsorolásban előfordul a hívő gyülekezet tagjai között a Mária neve. Az ember fölsóhajt, és azt kérdezi, hogy lett ebből **női Isten?** Ebből, az emberből, aki bizony az ő fiát nem értette. Most nem az a témánk, csak arra hadd emlékeztesselek, hogy az első Máriaimádó, a maiaknak az őse, megjelent már a Lukács evangéliumában, ahol egy rajongó asszony fölkiált: „Boldog méh, amely téged hordozott és az emlők, melyeket szoptál!” és erre Jézus keményen azt mondja: „Sőt inkább boldogok, akik hallgatják az Isten beszédét és megtartják azt.” (Református Igehirdető 28. évf. 11. sz. 210.) ádventi csendességünkben Máriára emlékezve kérjük Isten lelkét, hogy ebben az utóbbi boldogságban, az Isten beszéde hallgatásában és megtartásában legyen részünk!

Az ádventi Mária, a kiválasztott.

„Mikor pedig eljött az időnek teljessége, kibocsátotta Isten az Ő Fiát, aki asszonytól lett, aki törvény alatt lett, hogy a törvény alatt lévőket megváltsa, hogy elnyerje a fiúságot.” (Galata 4, 4-5) S erre a gyönyörűséges szolgálatra választotta ki Isten, Máriát. Gábrriel angyalt, nem palotába, nem világvárosba, küldte, hanem egy szegényes kis falúba, Názáretbe, Máriához, egy szűzhöz, aki a Dávid házából való Józsefnek volt a jegyese. Isten nem ott keresi az ő eszközeit, ahol a világ. Később is így cselekedett és cselekszik, mert Ő a világ bolondjait választotta ki magának, hogy megszegyenítse a bölcseket; és a világ nemteleneit, és megvetettjeit, és a semmiket, hogy a valamiket megsemmisítse. (1 Korinthus 1, 26-29)

Jézus Krisztus testet öltésében Isten félre teszi a férfi teremtő erejét: „a Szent Lélek száll tereád és a magasságosnak ereje árnyékoz meg téged.” Íme, asszony által jött be a világba a bűn, asszony által adatik a Megváltó. „Mert az Istennél semmi sem lehetetlen.” Két dolgot lehet itt tenni: megdöbenni vagy megbotránkozni. Mária, az előbbit tette, megdöbent. Ez volt az első hatás. „És az igazi kiválasztásnak mindig az a bizonyossága, hogy az nem tűnik fel előttünk, magától értetődőnek, hanem érthetetlen csodaként ér és meg is zavarja bennünket.” (Dr. Victor János) - Adventben, magasztaljuk, ami Istenünket, az ő kiválasztó kegyelméért, és fogadjuk szívünkbe az apostoli intést: „atyámfiái igyekezzetek inkább a ti elhívásokat, és kiválasztásokat erőssé tenni; mert ha ezeket cselekszitek, nem ütköztök meg soha.” (2 Péter 1, 10)

Az ádventi Mária, az engedelmes.

A megdöbbenés és az elgondolkodás után Mária ezt mondja: „Ímhol, az Úrnak szolgálója; legyen nekem a te beszéded szerint.” Bizony Mária kevés szóval sokat mond. „Ímhol, az Úrnak, szolgálója.” Vállalja Mária az Úrnak való szolgálatát, a szolgálai munkát és állapotot, s azt a szót mondja (*doulé*), mely később az Apostolok ajkán a Krisztusnak való engedelmesség kulcsszava lett. „legyen nekem, a te beszéded szerint.” Azaz, legyen Uram a te beszéded valóság, történés az életemben. Van egy szép énekünk, mely talán kezdő szaváról jut eszembe, de amelynek tartalma a Mária engedelmességéhez hasonló:

„Ímhol vagyok édes Uram, Istenem,
Kész vagyok mindenben néked engednem.
Szent nevedért szörnyű halált szenvednem,
Csak az igaz hitben ne hagyj tőled elesnem.” (399.)

Méltán mondja, erről az énekről, Énekeskönyvünk szerkesztő tudós professzora, (*Csomasz Tóth Kálmán*) „hogy mind szövegét, mind, dallamát tekintve, egyik legértékesebb, legmagyarabb és hitvalló eleink lelkületét legszebben ábrázoló énekünk.” Advent idején, Mária engedelmességére is emlékezve csendüljön fel szívünkben és gyülekezeteinkben ez a 399. Énekünk, mely csak úgy tele van alázattal, hittel, készséggel és reménységgel, mint Mária engedelmességre kész alázata: „Ímhol az Úrnak szolgálója, legyen nekem a te beszéded szerint.”

Az ádventi Mária, közösséget kereső.

Mária szíve tele van boldog reménységgel. Áldott titkot hordoz a szívében, boldog terhet szíve alatt. Ezt nem lehet egyedül bírni. Nem is bírja sokáig: „Mária azokban a napokban nagy sietséggel ment a hegységbe.” Kihez is menjen? Kivel ossza meg boldog titkát? Ki érti meg őt? Ki hisz neki? Kinél keressen oltalmat, menedéket? És felragyog szívében Zakariás háza, s benne az ő öreg rokona, Erzsébet. Volt ő már náluk máskor is, hiszen rokonok, vérségi kapcsolat van köztük. Emlékezik, az Erzsébettel való meghitt csendes beszélgetésekre. Mintha csak anyjához menne, mintha, a nővérehez! S mennyire egyetértenek, egy az örömük, a reménységük. Igen, most is Erzsébethez megy, és ott is marad csaknem három hónapig!

Ádventet Ünneplő Testvérem: Örömd van, boldog titkot hordozol a szívedben? Vagy boldogtalanságban maradtál egyedül? S te csakugyan tudod, éled, hogy „nem jó az embernek egyedül”? Ne is maradj egyedül! Keress közösséget! Közösséget egy másik szívvvel, egy másik étellel, sok másik szívvvel és másik étellel. Olyanokkal, akik nem nevetnek ki, nem kételkednek benned, akik kitárják szívüket, házukat előtted; akik nem az „előszobában” akarnak intézkedni ügyedben, hanem akiknek ideje van számodra. Bizony mennyire igaz: „Ez a két nő, az öregedő Erzsébet és a fiatal Mária, ott állnak az Újszövetség kapujában és békességet intenek felénk.” *(Bereczky Albert)*

Az ádventi Mária, az Urat magasztaló

Amikor Erzsébet bizonyoságot tesz a Magasságos Fiáról, a Mária Fiáról, Mária szíve az Úr magasztalásába kezd. Ez a magasztaló ének (Magnificat) mutatja, hogy Mária mennyire benne élt az Írásokban, hogy egyszerre oly sok Ige jut eszébe, melyekkel magasztalja az Urat. Őszintén mondom, régóta ismerem Máriának ezt az énekét. Talán azok közé a bibliai helyek, közé tartozik, melyeket kívülről el tudok mondani. De valójában csak most döbbsentem csak meg, hogy mennyi ószövetségi íge van ebben az énekben. Szinte számba sem tudjuk venni őket. Kicsit utána néztem

A biblia tudósai ezeket vélik felismerni: 1 Mózes 17, 7 ; 1 Sámuel 2, 1 10 ; 2 Sámuel 22,28 ; Ézsaiás 17,10 ; 41, 8-10 ; 54, 5 ; 61, 10 ; Jerémiás 31, 3-20 ; Habakuk 3, 18. És a Zsoltárokból mennyi idézet e rövid énekben! Milyen mélyen éltek Dávid zsoltárai Mária szívében: Zsoltárok 35, 9; 89, 11; 98, 2-3 ; 103, 13-17 ; 107, 9; 111, 9; 113, 5 ; 147, 6. Mert bizony Mária énekét, a kezdődő újszövetség imádata kezdetének lehet nevezni.

S még valamit. Bizony nem árt, ha tudjuk, hogy B. Shaw ez a Mária éneke a „a világ legforradalmibb költeménye.” S ütközzünk meg azon, ha valaki ezt látja benne. Sőt tanuljuk meg mi is, túl a megszokott egyszintű szemléletünkön túl meghallani ennek az éneknek forradalmi üzenetét is:

„Hatalmasakat döntött le trónjaikról, és alázatosakat magasztalt fel. Éhezőket töltött be javakkal, és gazdagokat küldött el üresen.”

Bizony olyan Istenünk van, Aki „hatalmas dolgot cselekedék karjának ereje által; elszéleszté az ő szívük gondolatában felfuvalkodottakat.” S mert ilyen Isten Ő, a Jézus Krisztus Atyja, az én Uramnak Atyja, ezért alázatos szívvvel ajkamra vehetem én is ez ádventben Mária szavait: „Magasztalja az én lelkem az Urat, és örvendez az én lelkem az én megtartó Istenemben.”

Adásztevel. Ámen

5. Ádventi prédikáció: Gondoljátok meg jól, a ti utaitokat!

Aggeus 1, 5

Aggeus 1 v15.

Tetszett Istennek, hogy ebben az esztendőben az u.n. „kispróféták” üzenetein keresztül készíttesse velünk az „Úrnak útját.” Ádvent első vasárnapján Mikeás üzenete szólalt meg közöttünk. Az elmúlt vasárnapon Náhúm próféta által tanított minket az Úr. Most pedig Aggeus próféta szavain keresztül hangzik az Úr üzenete az ő népéhez: „Gondoljátok meg jól a ti utaitokat.”

Aggeusról igen keveset tudunk. Származása és életútja ismeretlen előttünk. Valószínű, hogy még a száműzetés előtt született, mert látta Salomoni templom dicsőségét (2M3) neve

magyarrá fordítva azt jelenti: „ünnepi”, „ünnepelendő”, „aki ünnepre született”. Annak a 42. 361 tagú gyülekezetnek (Ezsdrás 2, 64) a prófétája ő Zakariással együtt, akik visszatértek a fogságból Jeruzsálembe Cyrus perzsa király uralkodásának első esztendejében, (2 Krónika 36, 22; Ezsdrás 1, 1; 6, 3) és hozzáfogtak a Jeruzsálemi templom újjáépítéséhez. Erre királyi engedélyük volt: „Így szól Czirusz” 2 Krónika 36, 2 De az ellenség nem nyugodott,) részletesen Ezsdrás 4!) és el is érték, hogy 16 esztendőn át, szünetelt a templomépítés.

Ekkor állt elő Aggeus, és mondta el beszédeit. A Bibliánkban található kis prófétai irat, valójában négy beszéd, melynek pontos idejét is tudjuk. (1, 1 ; 2, 1 ; 10. ; 20.) Isten lelkétől ihletetten osztották két részre a beszédeket, mert az első beszéd az első fejezetben intést tartalmaz, míg a másik három beszéd, a másik fejezetben bátorításokat.

Ma az Istentiszteletünkön mi az intést olvastuk. Aggeus határozottan nemet mond a száműzetésből visszatértek ürügyeivel szemben. A nép ezt mondta: „Nem jött még el az idő, az Úr háza építésének ideje!” Ez önmagában szépen hangozhat, csak egy igen nagy szépség hibája volt, Az, hogy eközben a nép lázasan építkezett: önmagának. Mennyezetes, faragott kőből épült házak egész sora épült fel, míg Isten háza maradt évről évre romokban. Ekkor üzen az Úr, Aggeus prófétája ajkán keresztül: „Gondoljátok meg jól, a ti utaitokat” Ez a mondat kétszer hangzik el ebben a beszédben. (5, 7 versek)

Mit üzen nekünk az Úr, Aggeus Igéjén keresztül?

Ádventi ige ez.

„Gondoljátok meg.” Ugyan ez a felszólítás hangzik, az ádventi próféta Keresztelő János ajkán. Mert a „térjetelek meg”, metanoiete eredeti szava, elsősorban a gondolkodás megváltoztatására hív fel. Sajnálatosan elfelejtjük sokszor, hogy megtérni annyit jelent, mint megváltoztatni gondolkodásunkat; azaz, a saját emberi gondolataink helyett Isten szerinti gondolkodásra kell jutnunk. Mert az emberi és az Isten szerinti gondolkodás között, akkor különbség van, mint az ég és a föld között. (Ézsaiás 55, 8-9.)

Aggeus Igéje arra hív fel bennünket elsőrenden, hogy Karácsony hoz közeledve, vizsgáljuk meg bátra és becsületesen, vajon biblikusan, Istenesen, vagy szabad így is mondanunk: hitvalló református módon gondolkodunk-e dolgaink és útjaink felől. (E ponton helye van a minket körülvevő, bennünket foglalkoztató gyakorlati, mindennapi kis, és nagy kérdések felemlítésére; az abban való hitvalló magatartásunk kifejtésére.)

A helyes hitből, helyes cselekedeteknek kell következni.

Aggeus nem teológus, hanem gyakorló „lelkész”, azaz egyházépítő. Nem hitüknek helyessége, hanem dolgaiknak (ahogyan Károli fordítja!) és útjaiknak helyessége felől készíti népét bűnvallásra. Nem dogmatikus, hanem etikus.

Üzenete nagyon egyszerű: Nem az anyagi nehézség, hanem az önzés és kényelemszeretet, a tulajdonképpeni akadályok. Eközben felhívja figyelmünket, hogy nem azért nem lehet áldozatot bemutatni, mert nehéz idők járnak, azért jönnek a csapások, mert a nép nem keresi Isten dicsőségét. (1, 8)

Aggeus szavai nem maradtak eredmény nélkül. A nép megértette, hogy Isten nem lelkesedést, hanem hitet, átadást és áldozatkészséget vár tőlük. Az első fejezet 12 -14 verseiben az igazi ébredés jeleit kell szemlélnünk: meghallották az úrnak szavát, őszinte Istenfélelem járt az Ige meghallás nyomában; Isten jelenlétének (velüklétének) tudatában éltek; azonnali, tevékeny engedelmeszségre indítja őket az Úrnak Lelke.

Fölöttébb szükséges megvizsgáljunk életünket, hogy így hiszünk-e, s így engedelmeskedünk-e? Önzésünket és kényelem-szeretetünket nem pótoljuk e egyéb akadályok emlegetése mögé?

Sorrend, változásra van szükség.

Aggeus által így szólt az Úr: „Az én házam, ím romban áll. Ti, pedig siettek, ki-ki a maga házához.” (1, 9) Félelmetesen rossz, sorrendet mívelt a nép. Először a magamé, aztán az Istené. Így nem szabad. Nekünk lehetetlen nem emlékeznünk Megváltónk szavára: „Keressétek először Isten országát és az Ő igazságát.” (Máté 6, 33)

Ma vajon nem érvényes ige ez: „Ti pedig siettek ki-ki a maga házához?” Akkor megyek el templomba, ha ráérek, akkor veszek részt az adakozásban, ha marad. Nem ismerősek ezek a magatartások? Nem ilyen vagyok e én is?

Karácsonyhoz közeledve, bár megértenénk egész szívvel, hogy egyetlen helyes, jó sorrend az, amikor először az Isten országát és annak igazságát keressük! Imádkozzunk azért, hogy ez a mi szorgalmas, mindig siető magyar népünk Isten dolgaiban is ilyen szorgalmas és buzgóságos legyen! Ámen

6. Jézus nemzetségi táblázata. (December 24-re)

Máté 1, 1-17.

Máté 1, 1

Új fejezet kezdődik.

Isten sokszor megáldotta már azt az engedelmisséget, hogy az ünnepnapra kiosztott „mannát” szedegettünk össze a gyülekezetben; hogy a Bibliaolvasó Kalauzunknak, az napi igéje szólalt meg közöttünk. Hiszem, hogy hatalma van, hogy megáldja ezt az Igét is mostani hármas Karácsonyunk első napján. Ma kezdjük olvasni Máté evangéliumát, és ez a könyv ezzel a nemzetségi táblázattal kezdődik. De nemcsak ez a könyv, hanem az egész Újszövetség ezzel kezdődik. Tehát Isten, fontosnak lényegesnek tartotta, hogy ez odakerüljön az Újszövetség elejére, annak a könyvnek az elejére, amely az emberrel újszövetséget kötő Isten kijelentése. És ha a mi szívünk őszintén vágyakozik arra, hogy mi is részt kapjunk ennek az újat cselekvő istennek szent ajándékából, egyszerre „életnek beszéde” lesz számunkra ez a száraz nemzetségi táblázat is.

Teremtés történettel kezdődik.

Az ószövetség is teremtés történettel kezdődik. Amíg ott az első Ádám teremtését és eredetét találjuk, itt Jézus Krisztus eredete olvasható. „Jézus Krisztus emberré létele a Karácsonyi történet a teremtés hasonló esete. Isten még egyszer, mint Teremtő cselekszik, de most nem a semmiből teremt, hanem mag jelenik meg a teremtésen belül, a történelemben, még pedig Izrael történetében teremt új kezdetet.” Ez a nemzetségtábla arra figyelmeztet minket, hogy a vele induló történetek, az Evangélium éppen olyan jelentőségű a keresztyén Egyház számára, mint amilyen jelentőséggel bír Mózes öt könyve, Tóra, az ószövetségi gyülekezet számára.

Mi, ma ebben a száraznak tűnő, elhanyagolhatónak látszó nemzetségtáblázaton keresztül Isten szeretetének négy csodáját szemlélhetjük nagy boldogsággal. S, hogy ezeket nem bele magyarázzuk, hanem ezek ebből a nemzetségtáblázatból ragyognak eléink, azt mindjárt láthatjátok:

Isten emberré lett.

Ez Isten szeretetének első csodája. Mert itt „élet-történetről van szó, amely nemzettel és születéssel kezdődik, mint minden más emberélet.” Az ember számára bizony kitüntetés, hogy emberré születtünk, hogy nem kutya, vagy akár békaként éljük életünket, de ne feledd,

hogy Isten számára emberré lenni, csecsemőként megszületni, olyan megaláztatás, amelynek mértékét, képzeletünk sem tudja felfogni. S, hogy Jézus Krisztus valóságos ember lett, azt ünnepélyesen bizonyítja számunkra ez a nemzetség táblázat is.

Isten Jézus Krisztusban nem távolról szeret, hanem közel jött hozzánk, vállalta életformánkat, mindazt, amit embervoltunk jelent. S ennek van egy üzenete számunkra, nem lehet elégszer hangsúlyozni: amikor *embertelen*, az emberrel nem törődő, az embertől eltávolodó magatartás jellemzi Isten újszövetségi népét, Isten nagy szeretetét csúfolja meg. Mi soha nem válhatunk embertelenné. Hitünket, életünket, emberközelben kell élnünk!

Isten zsidó-emberként született meg e világban.

Ez Isten szeretetének megbotránkoztató volta. Mert nézzétek csak: Ábrahám, Jákób, Dávid, Salamon, mind-mind zsidó emberek. Még aki pogányok közöttük, mint Ráháb, és Rúth azok is asszimilálódtak. De miért született Isten zsidónak, miért nem rómainak, görögnek, vagy magyarnak? Bizony, ez Isten próbára tévő szeretetéről beszél. Mert, mindjárt itt a legelején, - még majd a karácsonyi szakaszban nem is egyszer - feladja Isten, Jézus Krisztusban a nagy leckét, hogy ugyanis botránkozás, bolondság, vagy pedig istennek hatalma és bölcsessége számunkra a Jézus Krisztusról szóló beszéd.

Bűnösök és vámszedők barátja lett.

Nézzük csak újra ezt a nemzetségtáblázatot! Vizsgáljunk meg közelebből egy-két ismert nevet! Itt van két férfi: Jákób és Dávid, meg itt van két nő is: Ráháb és Betsábé. Kik is voltak ők? Jákóbnak még a neve is annyit jelent magyarul, hogy csaló. Csalással kezdte, és azzal folytatta életét. Nem riadt vissza még öreg édesapja becsapásától sem, hogy a testvéréről ne is beszéljünk. Meg itt van Dávid. Igaz, hogy nagy király volt, mesébe illő karriert tett, de nagyon bűnös is volt. Így beszélnek róla” Istentelen, vérszopó, álnok ember.” És bizony igaz. Kész volt hadvezérét megöletni, hogy annak feleségét, elszerethesse. Vagy itt van Ráháb, akiről nyilván mondja a Szentírás, hogy Jerikó parázna asszonya volt; vagy itt van Betsábé, aki afféle vígözvegyként lett szeretője Dávidnak. Hát nem kell felkiáltanunk, hogy mit keresnek ezek Jézus családfájában? De éppen, ezáltal hangzik felénk az örömmüzenet, Isten szeretetének bűnösöket magához ölelő, Jézus Krisztusban a bűnökért önmagát adó nagy csodája. Már itt a legelején hangzik a nagy evangélium „bűnné tette érettünk”, „íme a bűnösök és vámszedők barátja”. Mert bizony ez a családfa nem dicsekvésre, hanem szegény bűnösök vigasztalására van. (Zsidók 2,11) Aki bűnösök közé jött, az, íme a bűnösök közül jön közénk.

„Ígéretnek gyermekei vagyunk.” (Galata 4, 28)

Milyen szépen énekel Isten szeretetéről, az adventi gyülekezet: „Igaz Isten ígéretedben, változhatatlan valóság...” Nos, ez teljesedett be Jézus Krisztusban. Erről beszél a nemzetségtábla. Mert ez az ígéretek története. Ábrahámtól kezdve, akiknek az ígéretek tétettek, Jézus Krisztusig, akiben az ígéretek teljesültek.” A nemzetségtábla hármasságán szemlélhetjük azt a hármasság lépcsőfokot, ahogyan Isten felségesen és csodálatosan megvalósította ígéreteit.

Az a nagy evangélium hangzik felénk e nemzetségtáblázatból, hogy Isten teljesíti ígéreteit, nyugodtan bízzuk életünket az Ő ígéreteire! Számoljunk Istennek, lehet vele számolni!

Előzetest kaptunk.

Előzetest kaptunk Máté evangéliumából, s előzetest a Karácsonyi evangéliumból. Köszönjük meg Istennek, hiszen ez a sok különböző hang szép harmóniába összeolvadva mind azt zengi, hogy Jézus a Krisztus! Ti nem akarjátok Őt megismerni? Ámen

7. „Egyszülött Fiát adta”

János 3, 16

Karácsonyt Ünneplő Keresztyén Gyülekezet!

Kedves Testvéreim!

Isten jóvoltából ismét Karácsonyt ünnepelhetünk. Mint e Gyülekezet pásztorának, ez első Karácsonyom közöttetek. Örömmel és imádsággal készültem, hogy Isten tegye áldottá közöttetek, első karácsonyi szolgálatomat. Együttérző szívvel vagyok azok iránt, akiknek szintén első Karácsonyuk e mostani: első valamilyen formában. Vagy úgy, hogy első e városban, új lakóhelyen, első egyedül, özvegyiségben, árvaságban, első Karácsony, amit betegágyon töltenek. Vagy úgy első, hogy már otthon van a családban a gyermek is először.

Ugyanilyen szeretettel fordulok azokhoz, akiknek ez az utolsó Karácsonyuk e földön. Isten őrizzen meg, hogy bárkit is ijesztgessek szent a Karácsony ünnepén. De józanul végig gondoltam, hát ki is mondom: Miért ne lehetne nekem, vagy neked, vagy bármelyikkönknek ez az utolsó Karácsonyunk, e mostani! Azért kéz a kézben, együtt induljunk el lélekben Betlehembe, hogy találkozzunk az élő Jézus Krisztussal.

Róla kell elmondanom, a nagy örömhírt, az egyetlent, a régit és a mindig újat: Született nektek Megtartó, ki az Úr Krisztus, a Dávid városában. Ezt az örömet, egyetlen bibliai versben mondom el, abban amelyről azt mondta valaki: Ez a nap a Biblia üzenetének csillagai között. Ez a János 3, 16: Úgy szerette Isten e világot, hogy az Ő Egyszülött Fiát adta, valaki hisz Őbenne el ne vesszen, hanem örök élete legyen.

A híres norvég lelkésztől *Hans Egede*-ről jegyezték fel, hogy, amikor 1722-ben már több éven át, mint misszionárius, mint első misszionárius dolgozott az eszkimók között, és munkájának semmi eredményét nem látta, éppen ezért vissza akart térni hazájába. Csak feleségének rábeszélésére várt még meg az eszkimók között Karácsony ünnepét. Karácsonyról a János 3, 16-ról prédikált: Úgy szerette Isten. - És valami kibeszélhetetlen nagy örömmel kellett látniuk, hogy ez a szeretet legyőzte a szíveket. Leolvadt a jég, az eszkimók szívéből, felderültek az arcok, szemekben könny csillogott. Egy öreg eszkimó, pedig így szólt:” Elég, tisztelendő Atyánk, túl sok ez egy napra! Ilyen csodálatos Isteni szeretetet nem vagyunk mi képesek egyszerre felfogni.”

Testvér, én nem a végére hagyom a János 3, 16-ról szóló bizonyoságtételt, hanem mindjárt az első Karácsonyon hirdetem közöttetek, mert szívemnek az a vágya, hogy ez a nagy Isteni, Jézusi szeretetet megragadjon benneteket, hogy tűnjék közülünk a hűvös közömbösség, és forrósodjék át szívünk ettől az Isteni nagy szeretettől egymás iránt megújuló nagy szeretetre is!

Mert hiszek az Isteni szeretet győzelmében és elégséges voltában. Úgy vagyok, mint az, az egyszerű öreg magyar, aki nehezen tanulta meg kívülről a Bibliából a János 3, 16-ot. Odaállt lelkésze elé és azt mondta, hogy ő szeretne elmenni a másik falúba is, hirdetni a Jézus Krisztus evangéliumát. A lelkész próbálta lebeszélni: De hiszen csak ezt az egyet tudja a Bibliából! És ez nem elég? Kérdezte a kegyes férfi, nem fognak az emberek örülni teljes szívükből, ha meghallják, hogy Isten őket is szereti.

Ó, bár most hallanád meg felejthetetlenül; és vésődne bele a te szívedbe, kitörölhetetlenül, hogy téged is szeretett az Isten, hogy Egyszülött Fiát adta, hogy aki hisz Őbenne el ne vesszen, hanem örök élete legyen!

Ezen a Karácsonyon azt hirdetem nektek, hogy:

Az Isten szeretete, mindenkit átölel.

Az Isten szeretete, a legdrágábbat adta.

Az Isten szeretete, örök életre szabadító szeretet.

Az Isten szeretete, mindenkit átölel.

Amikor az angyalok meghírdették a Karácsonyi nagy örömet, akkor ezt mondták: Ne féljtek, nagy örömet hirdetek nektek, mely az egész nép öröme lesz. Az első Karácsonykor ebből az egész népből, alig néhányan örvendeztek Jézus Krisztusnak. A nagy sokaságból csak Mária és József, csak néhány egyszerű pásztor és néhány napkeleti bölcs, csak egy öreg Simeon és öreg Anna... Tudom, még ma sem mindenkinek az a Karácsonyi öröm, hogy Jézus megszületett. De Isten nem mond le, erről a többségről! Azt akarja, hogy az egész népnek öröme legyen! Úgy szerette Isten e világot! Olyan embert tudok mutatni, aki nem szereti az Istent, de olyat nem, akit nem szeretne az Isten. Olyat is tudok mutatni, aki úgy érzi, hogy őt nem szereti senki! De nekik különösen is hirdetem: Testvér, valaki téged is nagyon szeret, halálosan szeret: Az Isten úgy szeretett téged is, hogy egyszülött Fiát adta.

Az Isten szeretete, a legdrágábbat adta.

Az egyszülött Fiát adta. Hogy kicsoda volt Jézus, azt ne a földi szegényes körülményekbe véljed megismerni, hanem abban a mennyei dicsőségben, mely körülövezi az Ő e világra való érkezését. Kinek a születésekor énekeltek angyalok? Egyáltalán, hol és mikor énekeltek az angyalok? Csak most, amikor megszületett az angyalok királya! Most éneklük, az örök érvényű, és örök szépségű Karácsonyi éneket: A magasságban dicsőség Istennek! Békesség legyen földön embereknek, És jóakarát mindenféle népnek, És nemzetségnek. Kinek a születésekor jelent meg új csillag? Nézd, az akkori tudósok felfedezik az új csillagot, és elindulnak a vezetésével, hogy megtalálják azt, aki előtt leborulnak, akinek aranyat, tömjént, és mirhát visznek. És ki jöhet természet feletti úton e világba? Csak Jézus Krisztus, az Atya Egyszülött Fia, Ő „fogantatott Szentlélektől, született Szűz Máriától.” És Isten odaadta. Visszavonhatatlanul odaadta. Senki nem csodálkozhatna, ha már Karácsony éjszakáján, valamikor az emberek közül, senki nem ad neki helyet, visszavonta volna magához, mennyei dicsőségbe. A szeretet nagyságát sokszor éppen az áldozat, az adni tudás nagysága mutatja. Bizony ekkora szeretetet, nem tud befogadni a mi szívünk!

Isten szeretete, örök életre szabadító szeretet.

Azt mondta az angyal: Hívd az Ő nevét Jézusnak, mert ő szabadítja meg az ő népét annak bűneiből. Ez a legcsodálatosabb név a világon, Jézus! Ez a név azt jelenti szabadító! Ismered-e ezt a nevet? Tudod e, hogy hitvalló eleink mit ástak elő a mély veremből, melyik eltemetett Bibliai üzenetet? Azt, hogy nincs senkiben, másban, üdvösség, nem is adatott az ég alatt az emberek között más név, mely által kellene nekünk üdvözülni, mint a Jézus neve! Ez a név fény az éjszakába, élet a halálba, ez a név maga a szabadulás a pusztulás vermében. Mondjad azért Testvér te is hittel, kérjed, karácsonyi imádsággal:

Ó, én szerelmes Jézusom, édes megváltó Krisztusom,

Jövel, csinálj csendes ágyat, szívemben magadnak házat.

Ó kedves vendég nálam szállj, bűnömtől ne iszonyodjál.

Térj be hozzám. Te szolgálhatsz, szegény megtérő juhodhoz

Pápa 1975. Ámen

8. Újévre Szükség néktek újonnan születnetek.

János 3, 1-13.

János 3, 7.

Meditáció.

Újévi prédikációra készülök. De vajon elmondhatom-e majd? S ha igen, nem ez lesz e az utolsó újévi prédikációm? Ahogy fogynak esztendeim, növekszik e felelősségem az ige-hirdetésben? Könnyebben mondom az Igét, mint aki nagy gyakorlattal és több tudással rendelkezik, vagy egyre nehezebben, szorongatóbban, mint aki sáfársággal bízott meg? (1. Korinthus 9, 16-17) Milyen hatalmas, szinte kimeríthetetlen igeszakaszt kaptam az újévre és az esztendő első vasárnapjára. Emlékeztessen ez is Krisztus végére mehetetlen gazdagságára. Nem baj, ha nekem nincs mondani valóm. Az mindig nagyobb baj, ha a magamét mondom, mert akkor a magam dicsőségét is keresem. (János 7, 18) Istennek mindig van mondani valója. Csak figyeljek a halk és szelíd szóra! Csak menjek Hozzá én is a nappalok lármája, rohanások után az éjszaka csendjében, vagy hajnalok hajnalán! Csak merjek négy szemközt maradni az én Urammal, mint ez a Nikodémus! Íme, Jézus ezt a tanítást, ahogy a teológusok mondják, az evangéliumot az evangéliumban, a klasszikus Szentháromság-perikópát nem ünnepi nagy tömegek előtt mondta el. Csak egy ember van ott. A következő fejezetben pedig, mikor az Isten Lélekben és igazságban való imádásáról beszél, csak egy asszony a hallgatósága. Engem meg milyen könnyen befolyásol, lelkesít, vagy lehangol a hallgatók száma. Uram segíts, hogy érték legyen számomra minden ember! Úgy mondjam az evangéliumot akkor is, ha csak egy olyan öregember hallgat, mint ez a Nikodémus, vagy egy olyan asszony, mint az a samáriai. Jézus nem arról beszél, amiről Nikodémus szeretne hallani, hanem amire Nikodémusnak szüksége van. Nem új tanításról, hanem új életről. Nem felejttem e el, hogy a Keresztység nem új tanítást hozott, hanem új élet lehetőségét? Igehirdetése, Isten országába besegítő, az életútját megmutató legyen. Ügyeljek a Máté 23, 13ra. Milyen értetlen ez a Nikodémus: Mi módon születethetik az ember, ha vén? Talán kicsit gúnyolódik is. S milyen türelmes, szelíd ez a Jézus. Mondja újra, még részletesebben. Engem meg milyen gyakran, könnyen kihoz a sodromból a hallgatók értetlensége, testi gondolkodása. Pedig ember haragja, Isten igazságát nem munkálja. Jakab 1, 20. - Amolyan befejezetlen ez a szép történet. Nikodémus utolsó szava egy kérdés: Mi módon lehetnek ezek meg? Gondoljak csak a 7, 50 és a 19, 39-42-re. Ezek nyílt színvallások, és pedig akkor, mikor a tanítványok is eltűntek a sötétben. Mindennek rendelt ideje van. Ideje van az ültetésnek, és ideje van az aratásnak. Rám a vetést bízta az Isten. Nem fontos, hogy életemben megérem e a boldog aratást. Rám, az, bízott, hogy hirdessem újév reggelén szeretett magyar népemnek: Ne csodáld, hogy azt mondom: Szükség néktek újonnan születnetek!

Igehirdetés.

Előjáróban engedjetelek meg két megjegyzést. Az első így hangzik: Isten beszéde mindennapi kenyér: persze orvosság is. Néha elég belőle egy csepp „Csak szólj egy szót, és meggyógyul az én szolgám!” De elsőrenden mégis kenyér, amellyel minden nap élni kell. Mert Jézus szava igaz 1972-ben is: Nemcsak kenyérral él az ember. Így élünk vele mi is, bibliaolvasó reformátusok. Hiszem, hogy közöttünk is vannak ilyenek: Ezek tudják, hogy nem kerestem az Újévi Igét, hanem kaptuk. Én csak tovább adom frissen. Nem száraz, nem régi, nem penészes. Újév napjára kapott manna, az újesztendőre.

A másik megjegyzésem az, hogy nyugodtan kívánhatok itt a templomban kedves mindnyájatoknak boldog újesztendőt. Mert ez a hát, nem a boldogságunk ellen van, sőt a mi igaz boldogságunkért. Isten, Akiben bízunk eleitől fogva, nem a boldogságunk ellen van. Sőt, Ő akarja igazán a mi igaz, valóságos boldogságunkat: Isten azt akarja, 1. Timótheus 2, 4 Ezért adott nekünk olyan Igét, mely elősegít minket a mi igaz boldogságunkhoz: Szükség néktek. ...

Nekünk szóló evangélium ez.

Biztosan Nikodémus is csodálkozott, hogy neki mondja ezt Jézus. Talán azt gondola, hogy ezt Zákeusnak kellene mondania, a kapzsi, hamis szívű, kizsákmányoló fővámszedőnek. Vagy a samáriai asszonynak, aki már a hatodik férfival él együtt. Az ilyeneknek kellene ezt mondani: Szükség néktek. De nekem? A zsidók főemberének, Izrael tanítójának, a nagy tanács tagjának, akit minden becsül és tisztel? És Jézus neki mondja. Nikodémusnak mondja. Ez azt jelenti, hogy nekünk mondja: egyházi embereknek, professzoroknak és lelkipásztoroknak, presbitereknek és gyülekezeti tagoknak. Nekünk, emberileg feddhetetlen, talpig becsületes embereknek, akik nem találtattak, nyilvánvaló bűnökben, és akik nem adnak munkát rendőri szerveknek. Nekünk mondja: Ne csodáld.

Wesley János egy alkalommal egy előkelő társaság előtt prédikált. Alapigének ezt választotta: Mérges kígyók fajzatai. Máté 3, 7. Igehirdetés után valaki hangot is adott csalódottságának. Azt mondta, hogy Wesley eltévesztette a textust, mert erről börtönben, raboknak, cégéres bűnösöknek kell prédikálni. *Wesley* nyugodtan azt válaszolta, hogy ott Ő arról prédikál, hogy íme az Isten Báránya.

Higgyük el édes testvéreim, hogy Jézus nem tévesztette el az alapigét. Ő tudta, hogy ezt Nikodémusnak kell meghallania. Ne utaljuk át másoknak, mert nekünk szóló evangélium ez.

Az újjászületés szükséges.

Nem elhanyagolható dologról van itt szó. Nem valami fényűzési, vagy luxus cikkről, ami jó ha van, de ha nincs, az sem nagy baj, anélkül is meglehet élni. Itt életszükségletre tartozó dologról van szó.

Arról, hogy az újjászületés szükséges az Isten országáért. Nem szorul magyarázatra Jézus kijelentése: Ha valaki újonnan nem születik. Még annyi sem adatik meg neki, mint Mózesnek, aki meglátta az Ígért földjét, de nem ment be abba. Jézus Krisztus, az Isten országát hozta. Ez az ország nem evés, nem ivás, hanem igazság és békesség és Szent Lélek által való öröm. Róma 14, 7 Azonban test és vér nem öröklí az Isten országát. 1. Korinthus 15, 50

Mert ami testtől született, test az. Már pedig Dáviddal együtt mindnyájan elmondhatjuk: Íme én vétekből fogantam. Zsoltárok 51, 7 Ha szívedben vágy van az Isten országa után, az igazság, békesség, és Szent Lélek által való öröm után: Ne csodáld.

De az újjászületés szükséges az egyházért is. Újév reggelén üdvös dolog feleleveníteni, mit is vallunk az egyházzal: *Heidelbergi Káté 54. kérdés: Mit hiszel az egyetemes keresztyén Anyaszentegyházról?*

Felelet: Hiszem, hogy Isten fia a világ kezdetétől fogva a világ végezetéig az egész emberi nemzetségből Szentlelke és Igéje által magának az igaz hitben megegyező, örök életre elválasztott sereget gyűjt, azt oltalmazza és megtartja; és hiszem, hogy ennek a seregnek én is élő tagja vagyok, és mindörökké az maradok.

Nos, újjászületés nélkül nem lehet élő tagja Krisztus egyházának. Csak száraz ág vagyok az élő törzsen, csak gyümölcstelen dísz az egyház fáján, csak élettelen, elhalt tag az élő testen. Krisztus egyházának, pedig élő tagokra, sok gyümölcsöt termő vesszőkre van szüksége. Jaj az egyháznak, ha élettelen, elhalt tagok alkotják, ha felette sok és igen megszáradt csontokkal

van rakva völgy. Ezékiel 37. Ezért ha szereted, Jézus Krisztus magyarországi református egyházát, ha érték néked, ennek az egyháznak, gyülekezetnek hősi múltja, édesapád zsoldárja és édesanyád imakönyve, ne feledd, az újjászületés szükséges az egyházért is.

De az újjászületés szükséges a társadalomért is.

Ugye, ti is észre vettétek, hogy a társadalomban felment az árfolyama a becsületes, megbízható, a közösségért önmagát nem kímélő embernek. Nekem boldog hitem, hogy 1972-ben is „megáll az Isten Igéje”, hogy ugyanis a teremtett világ sóvárogva várja az Isten fiainak megjelenését. Római levél 8, 19. Várják az Isten gyermekeit, az igazságot, a békességet és örömet, munkáló embereket, a megbízható, a szolgálatkész, derűs embereket a családban, a munkahelyem. Bizony, ha szereted ezt a mi épülő társadalmunkat, ne feledd, az újjászületés szükséges a társadalomért is. Mert a keresztyén ember, mint a fordított fa, gyökerei az égben van, gyümölcsei itt a földön. Minél mélyebben és valóságosabban gyökerezünk benne, Krisztusban, annál igazabb, értékesebb gyümölcsöket terem az életünk e földön.

Az újjászületés lehetséges.

Azt mondod erre, ez mind igaz, szép, de hát lehetséges ez? Nikodémus is ezt kérdezte: Mi módon? Mert a testi életet nem lehet újra kezdeni. Hiába való sóhajtozás, hogy ha még egyszer 20 éves lehetnék. Ez lehetetlen. De áldott legyen Isten, hogy az ember mégis születethetik másodszor. Ahogyan először született vérből, testnek akaratából és férfiúnak indulatából, úgy születhetik másodszor Istentől. Ezek azok, akik befogadták Jézust. János 1, 12-13.

Az újjászületés lehetséges, mert felülről való. A Biblia eredeti szavának is ez a tulajdonképpeni értelme, „felülről születni”. Erre is érvényes Jézus mondása: Embereknél ez lehetetlen, de Istennél minden lehetséges. Márk 10, 27. Lehetséges, mert az Isten Krisztusban folytatja a teremtés munkáját. Még pedig ugyanúgy, ahogy az első teremtésben. Az is víztől és lélektől volt. Isten lelke lebeg a vizek felett. Genézis 1, 2 Ez szimbolizálja a második teremtés. Mert ez a felülről születés Isten ajándéka.” Újjászületés az üdvösség alapjához tartozó dolog; arra kell tehát törekednünk, hogy tényleg és valóságosan **újjászülessünk**; sokan beképzelik maguknak, hogy újjászülettek, holott ez nem igaz. Mondom nektek, hogy a keresztyén név még nem felel meg a valódi keresztyén lényének; nincs annak semmi értéke, ha valaki keresztyén országban, keresztyénszülőktől, származott és a keresztyén hit vallójának tekintetik, hogy ha más valami nem járul hozzá, tudniillik, a Szent Lélek ereje által való *újjászületés*”. Az újjászületés titok teljes, emberi nyelven nem lehet azt kimondani. Mindenesre olyan változás, amely *felismerhető és érezhető*; felismerhető a szent életben és érezhető benső kegyelmi tapasztalatok folytán. Ez a nagy mű természetfölötti dolog. Ezt a működést az ember önmagában és önmagától nem hajthatja végre; új és felülről származó ténykedés jön létre az emberben, mely dolgozik a lelken, megújítja a szívet és megindítja az egész embert. Nem nevemnek megváltoztatása, hanem lényemnek megújulása ez, annyira, hogy már nem az az ember vagyok, aki különben voltam, hanem új ember az Úr Jézus Krisztusban.” (*Spurgeon*)

Az újjászületés is víztől és lélektől való. Ezt az egyházi atyák, keletiek és nyugatiak egyaránt a keresztségre vonatkoztatták. Kettős keresztségről van itt szó, mert az Isten újjászüelő munkájának két vonala van. Az egyik a bűnbánat és megtérés, a másik pedig a Lélek megelevenítő tevékenysége. Ez a kettő egy. Ez az evangélium teljessége. Ha ezt a két részt elhagyjuk belőle, üres és hiányos. (*Kálvin*) Víztől. Ez világosan mutat a mi keresztségünkre: 430/3.

De ez nem elég. Bármilyen drága, fontos, szükséges, el nem hagyható, de nem elég. Samáriában sem volt elég, hogy meg voltak keresztelve az Úr Jézus nevére. Ap. Csel. 8, 16. Adásztevelen sem elég. Azt követnie kell a Lélektől való újjászületésnek. Kegyelmes üzent, hogy a Lélek nem a keresztség kikapcsolásával jön hozzánk. Már a próféta is erről beszél:

Ezékiel 36, 25-27. Ezt kell kérnünk, egyik újévi énekünk szavaival: 285) 4 Adj minekünk megújult szívet És új indulatot, Tehozzád mindenekben hívet És szent akaratot. Újítsd meg rajtunk a te képed, Mely áll szent életben, Hogy lehessünk választott néped, Élven szeretetben.

Befejezem.

Azt mondod erre, hogy mindez szép elmélet, de hol a valóság. Neked példák kellene. Nos, Isten bőségesen ad erre példát, a Bibliában, az egyháztörténelemben, és milyen örömdetes dolog, hogy napjainkban is. Ma is, közöttünk is vannak emberek, akiknek az életében a régiak elmúltak, és íme újjá lett minden. 2 Korinthus 5, 17 Ilyen ember vagy e? Hogy ezt meg honnan lehet tudni? Honnan tudod, hogy születél? Ugye onnan, hogy élsz. Nos, onnan lehet tudni, hogy újjászülettem, felülről születem, hogy nekem is ez a boldog újévi hitvallásom: Élek többé nem én, hanem él bennem a Krisztus. Galata 2, 20.

Azonban vigyázat! Az újjászületés nem befejezés, hanem csak kezdet, mint a születés. Ez nem egy perc, nem is egy nap, vagy év alatt lesz teljessé, hanem Isten állandó, sőt sokszor lassú előhaladás folytán szünteti meg bennünk a test romlottságát. Ez tart egész életen át és ennek a küzdelemnek csak a halál vet véget. *(Kálvin)*

Így kaptunk ebben az újévi Igében egész esztendőre, sőt egész életünkre szóló gazdag programot Istentől. Köszönjük meg, és ne feledjük, hogy az Ő alkotása vagyunk, teremtve általa a Krisztus Jézusban jó cselekedetekre, melyeket előre elkészített az Isten, hogy azokban járjunk. Efézus 2, 10. Ámen Adásztevel 1972.

9. EFFATA.

Az Igehirdető meggyógyulása.

Márk 7, 31 v37.

Márk. 7, 31

Aztán ismét kimenvén Tirus és Sidon határaiból, a galileai tengerhez méne, a Tízváros határain át.

Márk. 7, 32

És hozának néki egy nehezen szóló siketet, és kérik vala őt, hogy vesse reá kezét.

Márk. 7, 33

Ő pedig, mikor kivitte vala azt a sokaság közül egy magát, az újjait annak fülébe bocsátá, és köpven illeté annak (rész 8, 23.) nyelvét,

Márk. 7, 34

És (rész 6, 41. Ján. 11, 41.) föltekintvén az égre, fohászkodék, és monda néki: Effata, azaz: nyilatkozzál meg.

Márk. 7, 35

És azonnal megnyilatkozának annak fülei: és nyelvének kötele megoldódék, és helyesen beszél vala.

Márk. 7, 36

És (rész 1, 43 - 45.) megparancsolá nékik, hogy senkinek se mondják el; de mennél inkább tiltja vala, annál inkább híresztelék.

Márk. 7, 37

És szerfelett álmélnak vala, ezt mondván: Mindent jól cselekedett; a siketeket is hallókká teszi, a némákat is beszélőkké.

Ézsaiás 42, 18 - 20:

Ésa. 42, 18

Oh, ti süketek, halljatok, és ti vakok, lássatok!

szolgám? (Ezék. 12, 2. 5 Móz. 32, 28.) és olyan süket, mint az én követem, a kit elbocsátok? Ki olyan vak, mint a békességgel megajándékozott, és olyan vak, mint az Úr szolgája?

Ésa. 42, 20

Sokat láttál, (rész 6, 9. 5 Móz. 4, 32 - 36. 29, 3. 4. Zsolt. 78, 1. Zsolt. 105, 1. Zsolt. 106, 1. Zsolt. 114, 1.) de nem vetted eszedbe; fülei nyitvák, de nem hall.

Szeretettel ajánlom e bizonyágtételeket, mindazoknak, akik elválasztattak Isten evangéliumának Ézsaiás 42, 19

Kicsoda vak, ha nem az én hirdetésre.

A következő lapokon Márk 7, 31-37 verseiben található történet magyarázatát találjuk. Ez az írásmagyarázat tele van személyes vonatkozással. Helyes e, ez így vagy nem, arról senkivel nem kívánok vitatkozni. Nekem Isten Lelke így mutatta meg, hogy ne prédikáljak e történetről, hanem álljak elő saját nyomorúságaim, süketségem és némaságom őszinte megvalósulásával, de úgy, mint aki találkozott Azzal, aki „a siketeket is hallókká teszi, a némákat is beszélőkké.”

A bizonyágtételekben található személyes vonatkozások elé még egy vallomás ide kívánczik. Az, hogy engem, még, mint ötödéves teológust 1947. *December elsejével a Csurgói gyülekezetbe rendelték segédlelkészi szolgálatra.* Ez volt első szolgálati helyem, ahol hétről hétre tusakodnom kellett az Igéért. Ott kaptam már ezt a történetet, mint amelyben igehirdetési szolgálatom sok kérdésére feleletet találtam. Azóta kísér ez a történet. Sokszor visszatérek hozzá. Legutóbb most Húsvét ünnepén került kezembe e történetből már akkor írt vázlat. Újra elevenen vágott szívembe: Uram Jézus, láss meg engem, nehezen szóló süketet. - Húsvét előtt fejeztem be egy tízes sorozatból álló igehirdetést. Tele volt a szívem örömmel és hálával. Jött Húsvét s nem volt kijelentés a számomra, nem volt élő Ige. Csak ezt írhattam egy testvéremnek: Nem lehetek elbizakodott, mert ha Isten nem könyörül meg rajtam, úgy ezen a Húsvéton emberi bölcsesség hiába való beszéde hangzik csak a csurgói szószéken. Úgy állottam újra az Úr elé: Uram! Süket vagyok, néma vagyok, könyörülj rajtam és az Úr könyörült.

Sokaságban, némán Jézus előtt.

Mivel ebben a történetben egy nehezen szóló siket meggyógyulásáról van szó, mesterkéltnak vagy merésznek találhatod e címet: *Igehirdető meggyógyulása.* Mi pedig mostani előadásunknak éppen azért adtuk ezt a címet örömmel, mert ebben a nehezen szóló siketben magunkra ismertünk. Nem takargatjuk és nem kendőzzük, megvallani sem szégyelljük, hogy bizony baj van a mi beszédünkkel, baj van a mi nyelvünkkel. Nem csak, hogy ékesen szólók nem vagyunk, sőt sokszor éppen az a bajunk, olyanok vagyunk, „mint valamely szerelmeskedő ének, szép hangú, s mint valamely jó hegedűs” (Ezékiel 33, 32) de nehezen is szólunk. Sokszor jó lenne hallgatni, de nem lehet. Elhagyták már a harmadik harangszót is a gyülekezet vár reánk. Hallgatni jött, és nekünk szólani kell, mert abból botrány kerekednék, ha még a vasárnapi igehirdetést is elhagynánk. Sokszor meg éppen az a baj, hogy könnyen

szólunk. Rutin, tanulás, teológia. Az megtörténhetik, hogy belesülünk a Miatyánkba, de hogy a prédikációba belesülünk. Az nem történhet meg.

Azt is megláttuk, hogy a mi nehezen szólásunk mellett másik nagy nyomorúságunk, hogy siketek vagyunk. Baj van a nyelvünkkel, de baj van a fülünkkel is. Hisszük, hogy Isten kijelenti magát, csak éppen személyesen nem halljuk meg, a hozzánk szóló, nekünk parancsoló, minket vezető Kijelentését.

Ezért olvastuk nagy örömmel ezt a nehezen szóló siket, meggyógyításáról szóló történetet, mert magunkra ismertünk általa. Azért, ha téged is szomorít dadogásodnak és siketségednek ez a felismerése, ha te is szeretnéd, hogy nyelved kötele megoldódjék, és helyesen beszélj, kövesd velünk együtt e pár oldalon át az Igét. Hallgass figyelmesen és imádkozva az igére és bízd reá magadat egészen. Higgy benne, hogy még veled is megismétlődhetik e csoda.

Ennek a nehezen szóló siketnek a meggyógyulása a Galileai tenger mellett, a Tízváros határán történt; akkor, amikor Jézus ismét odament Tirus és Sidon határáról s így a pogány területről visszatért Palesztina határába.

Jézus járkálva végezte a maga munkáját. Hiába is akarták helyben maradásra bírni. Péter is hiába újságolta az eredményekre sokat adó kezdő tanítvány nagy örömeivel:” Mindenki téged keres.” Jézus nyugodtan válaszolta: „Menjünk a közeli való városokba, hogy ott is prédikáljak, mert azért jöttem.” (Márk 1, 35-38) Jézus járkálva végzi munkáját ma is. Nem mindig gyógyít mindenütt. Ez nem zárja ki azonban azt, hogy akkor jön hozzánk, akkor szólítson meg bennünket, amikor Ő akar. Az alkalmak nem a mi kezünkben vannak, hanem az Ővében. Ő az Úr és nem mi. A pogányok határáról akkor lép át Palesztina földjére, amikor Neki tetszik. De ha átlépett, ha jelei vannak, hogy Ő itt járt közöttünk, akkor elő a betegekkel.

Hiába fájnak nekem, az én nehezen szólásom és az én siketségem, hiába könyörögnék azért, hogy gyógyítsa meg az én nyelvemet és fületem, ha Ő nem járna itt közöttünk, és nem akarná, hogy én is meggyógyuljak. De bizonyosan te is észrevetted jelei vannak, hogy Jézus itt jár közöttünk. Jelei vannak, hogy itt Magyarországon is gyógyít. Jelei vannak, hogy ez a mi időnk, az „alkalmas idő”, melyről a 32. zsoltárban így tanít Isten: „Azért hozzád fohászkodjék minden kegyes, alkalmas időben” Ő jár a hét gyertyatartó között. Nehezen szóló vagy, siket vagy? Jöjj, ne maradj veszteg, jöjj velünk együtt Őhozzá!

Azt is beismerjük, hogy bennünket mindig éppen az a veszedelem fenyeget, hogy mi magunk nem tudunk Hozzá menni. Másoknak prédikálunk, magunk közben kívülálló szemlélők leszünk. Így pedig nincs meggyógyulás. Ezért mond az Ige nekünk egy újabb örömet: „és hozának néki.” Érted? Nem ő maga, a nehezen szóló siket (süket) ment oda Jézushoz. Pedig vak sem volt, az utat is látta, meg azt is, hogy mennyien odamennek; sánta sem volt, járnai is tudott. Az ő betegsége igazán olyan volt, hogy maga oda mehetett volna Jézushoz. De nem ment. Valami miatt távol maradt volna, ha mások oda nem viszik őt Jézushoz. Érted? Mások, akik többet tudtak Róla és csodáiról, mint ő. Mások, akiknek jobban fájt az ő siketsége és dadogása, mint ő magának. Mások, akik jobban tudták, mint ő, hogy Jézustól ezt is szabad kérni. Ők imádkoznak érte: És kéri őt, hogy vesse reá kezét.

Nézd, a meggyógyulás így kezdődik: Jézushoz viszik. A tied is így kezdődik. Ha meggyógyultál, tudod, velünk együtt vallani, hogy így történt: Hozzá vittek, Előtte álltam, Ő szólt és valami történt velem.

Mások viszik Jézushoz. A beteg ebben az egész csodálatos meggyógyulásban, passzív résztvevő. Csak akkor hallod, hogy beszélni kezd, amikor már meggyógyult. De addig olyan, mint egy báb, akivel az történik, amit mások akarnak. Testvérem légy őszinte önmagadhoz és gyülekezetedhez. Ne szégyelljed megvallani másoknak is, hogy bizony néked még sokszor terhes az örömezenet hirdetése. Ha többet nem is ennyit tégy meg a meggyógyulásodért.

Hátha ott tekörülötted is lesznek mások, akik a te életedet is odaviszik Ő elé naponkénti titkos könyörgésükben és így (mivel te már könyörögni sem tudsz hittel, mert annyira kifárasztott, érzéketlenné tett a gyülekezetben, fennállva, színből hosszan végzett imádság, hogy te már nem tudod, mit jelent könyörögni) a te életed is Ő elé kerül.

A te életed is. Érted? A te életed is minden bajával - bűnével. Úgy, mint ennek a nehezen szóló siketnek az élete, akinek baj volt a nyelvével is, meg a fülével is. Én nem tudom, hogy neked middel van baj. Én azt tudom, hogy nekem legtöbbször a szívemmel. Hát neked? Nyelveddel, füleddel, vagy a szíveddel? Nem tudom, hogy az e a legnagyobb baj, hogy nehezen szóló siket gyermeke vagy az Úrnak, vagy az, hogy nem is vagy a gyermeke; mert még nem tapasztaltad meg, nem hitted el, hogy téged olyan hihetetlenül bolond módra szeret az Isten, mint ahogyan engem szeret, hogy önmagát adta érted. Persze, hogy az egész világért adta. Mindenkiért adta, de érted is. Te sem vagy mostoha gyermeke Őneki, akiről Péternek, annak a heves vérű, kemény akaratú, makacs, fogadkozó, elbukó és megint engedelmeskedő szolgának is meg kellett állapítania: „Bizony látom, hogy nem személyválogató az Isten.” (Ap. Csel 10, 34) Ezek a már megtértek, a tékozlás útját végig járt, abba belecsömörlött, arról az atyai hajlékba visszakerült gyermekek gyanús szemmel nézhetnek téged, fölényeskedve és téged megbotránkoztatóan viselkedhetnek veled szemben, sőt le is tehetnek rólad, mint akivel ebben a megébredt egyházban nem lehet mit kezdeni és te szint félsz az ő szemük elé, kerülni; ne félj Ő elé kerülni. Sőt azért könyörögj, hogy Elé kerülhessen az életed, hogy te is ott lehess, amikor a zárt ajtók ellenére is megjelenik Jézus a tanítványoknak, és te is mondhasd a többivel együtt: Láttuk az Urat.) János 20, 19-29)

Eddig ezzel a mi betegünkkel is ennyi történt: odakerült Jézus elé. Én nem tudom, hogy hogyan érezhette magát ott, jól-e vagy rosszul. Örült-e, hogy engedett mások akaratának, vagy pedig szeretett volna visszazaladni oda, ahonnan jött, amikor szembe kellett, néki nézni Jézussal, és Jézus szemében megláthatta minden szennyét és vétkét.

Mert nem kényelmes dolog ám szemközt állni Jézussal. Előtte hiába akarja az ember lesütni a szemét, elrejteni a bűnét, Ő belelát a szembe is, meg a szívbe is. Nem marad előtte titok semmi. Ő, fél meggyógyulást nem ismer. Ahol Ő megjelenik, onnan a Sátánnak távoznia kell. Az operáció és a gyógyulás pedig mindig fájdalommal jár. Amikor sebet vágnak és felszakítják a gennyes daganatokat, akkor ordít az eszméleténél lévő beteg. Mert egyet jegyezzünk meg: Orvosok, ma már még az u.n. „kis” operációnál is elaltathatják a beteget, Jézus azonban nem altat el. Nem úgy történik veled valami, hogy megjelent az Orvos, elaltatott és mire felébredtél, már készen volt a műtét, csak pár órát kell még türelmesen várnod, amíg kikeveredhetsz a narkózis mámorából. Nem, Jézus nem narkotizál. Ébren kell végignézni, és végig, szenvedni a betegeknek az operációt. Ezért nem kényelmes Előtte megállni. Ezért kiáltott, az a tisztátalan ember ott a Gadarénusok tartományában, aki kínjában már kövekkel vagdosta magát, amikor Jézust meglátta távolról: Mi közöm nekem teveled Jézus, a magasságos Istennek fia? Az Istenre kényszerítelek, ne kínozz engem. (Márk 5, 1-13)

Erről a nehezen szóló siketről az van feljegyezve, hogy némán állott, Ő előtte. Könyörögni sem, meg tiltakozni sem tudott. Pedig egészen biztos, hogy útközben megmondták neki, hogy most Jézus elé viszik. Őt ez sem érdekelte. Ő nem tudta, hogy Jézus az Isten Fia. Ő nem hitt benne. Nem borult oda elé és nem kezdett el, dadogva kiáltozni, hogy Uram bocsáss meg, hogy én magamtól nem jöttem ide Hozzád! Bocsásd meg, hogy másoknak kellett az én nyomorult életemet idehozni Te eléd, másoknak kellett kérni, hogy gyógyíts meg engem! Látod, én csak dadogni tudok és csak mutogatásból értek, nekem hiába beszélsz, de Te megtudod, tenni, hogy a Te szavadat meghallom! Nem. Nem kiáltozott. Ott állott, közönyös nyugalommal, hit nélkül.

Látod, itt van ennek az Igének újabb nagy öröme: Még az ő némasága sem akadály a gyógyulásnak. Nem tudom, Jézus hogyan nézhetett, erre a szegény nyomorult, aki csak állt előtte bambán, bután, némán és siketen. Bizonyos, hogy ezért még jobban megsajnálta. Róla aztán azokra tekintett, akik Hozzá vitték ezt a szegény szerencsétlen nehezen szóló siket embert és Jézus tett vele valamit.

Merj egyedül lenni! Jézussal.

Négyszemközt Jézussal. Eddig ennek a történetnek ez a beteg, meg az Őt Jézushoz vivők voltak a középpontban. Ez a két verse (33 -34) Ő róla beszél. Egyedül Ő róla. Arról, hogy Ő mit tesz

Jézus azt tette, hogy intett ennek a siketnek, hogy kövesse őt: és kivitte a sokaság közül egymagát. Tehát először is nem ott benn a sokaságban gyógyította meg. Az, az ember nem akart találkozni Jézussal, és amikor találkozott is Vele, nem volt Hozzá egy szava sem. Jézus akar vele találkozni és a sokaság közül egy magát, akarja szembeállítani magával.

Hát néz, így van ez. Mi is bizonyosságot tehetünk arról, hogy ma is így van. Lehet, hogy te nem akarsz találkozni Vele, és neked nem hiányzik az életedből, a mindennapodból, a csendes-óra, amikor titkon, ajtódat bezárva négyszemközt vagy Ő veled... lehet, hogy te nem is tudnál mit mondani Őnek. Neked éppen ezért jobb, ha te is bent vagy a sokaságban, az ünneplő sokaságban, ahol mégiscsak jobban el lehet tűnni. Jézusnak hiányzik a csendes órád. Jézusnak hiányzik, hogy veled nem lehet négyszemközt. Érted te ezt a képtelenséget? Neki hiányzik. És azt mondja most itt az Igében, hogy a te gyógyulásodnak is feltétele, hogy kivihessen a gyülekezetből. Ott lehessen veled, ne csak a szószéken, hanem a lelkesi hivatalban is, a készülék közben is. Ez hiányzik a te gyógyulásodhoz. Akarj azért övele lenni! Nem tudsz mit mondani Neki? Azt azért érzed, hogy az „ünneplő gyülekezetnek” lehet hazudni is, (a hamis próféta, hazugság. Sőt az Ige többet mond: Erről ismerjétek meg az Isten Lelkét: valamely lélek Jézust testben megjelent Krisztusnak vallja, az Istentől van; és valamely lélek nem vallja Jézust testben megjelent Krisztusnak, nincsen az Istentől, és az Antikrisztus lelke, melyről hallottátok, hogy eljő; és most e világban van már. I János 4, 2-3) de Neki nem. A gyülekezet előtt takargathatod saját magadat, bűneidet és engedetlenségedet, arra hivatkozva, hogy nem magadat prédikálsz, hanem a Krisztust; de Előtte mire hivatkoznál, mikor magadat akarod takargatni? Nem tudsz neki mit mondani? Szólj csak ennyit: Szólj Uram, mert hallja a te szolgád! (I Sámuel 3, 9)

Nem vonjuk kétségbe, hogy történnek gyógyulások a tömegben is. Sőt, tömegek is megtérhetnek. A pünkösdi evangélizáció minden tömeges megtérés iránti kételkedésünket elvágja és megsemmisíti. De így a gyakoribb, ahogyan itt az Igében látjuk: négyszemközt Jézussal, kivéve a tömegből. Ott a te csendes-órásban, amikor egy Ige elevenedik meg előtted és ragad meg egész valódban. Testvérem az igehirdetésben, a siketségben, meg a dadogásban: Jöjj te is Jézushoz! Engedd te is, hogy kivigyen téged a sokaság közül egy magadat.

Engedd, hogy ujjait, füledbe dugja, és köpven illesse a te nyelvedet, amint tette azzal a nehezen szóló sikettel ott a Galileai tenger mellett.

Hadd jegyezzük meg itt most azt, hogy a Bibliában minden szónak meg van a maga értelme és helye. Hisszük, hogy felesleges szavak nincsenek benne, de véletlenül se cserélnek sorrendet. Ezért, hadd hívjuk fel, a te figyelmedet is arra, hogy ott kint a négyszemközt találkozásban sorrendváltás történt. Az előző versekben még így van: „nehezen szóló siket”, ahol is a nyelve van elől. Itt még így mondja az Ige a meggyógyulást: „ujjait annak fülebe bocsátá és köpven illeti annak nyelvét”. Itt meg már a füle van elől, talán nem tévedünk, ha azt is merjük állítani, hogy azért van így, mert Jézus mindig ott kezdi a gyógyítást, ahol a baj igazi forrása van.

Az emberek és te magad is igehirdető szolgálatod nagy bajának és nyomorúságának azt tartod, hogy nehezen szóló vagy. Ezt teszed az első helyre. A siketséget, meg a második, vagy a századik helyre sorolod, vagy akár azt nem is érzed bajnak. Na látod. Jézus megfordítja ezt a hamis elgondolásunkat és megmutatja, hogy a baj igazi oka a mi siketségünk. Ezért vagyunk dadogó nyelvűek, nehezen szólók, hamis próféták, csapnivaló katechéták és alkalmatlan evangélisták, mert siketek vagyunk.

Erről ne feledkezzünk meg. Arról ugyanis, hogy nekünk nem a magunkéból kell adnunk. Aki a magáéból ad, az a maga dicsőségét keresi. Az Ige szolgálja, azonban csak tanú lehet, a Jézus feltámadásának. (tehát az élő Jézusnak!) a tanúja. Csak arról tehet bizonyosságot „aki felülről jött, aki mennyből jött” (János 3, 31) Ha tanúk vagyunk, csak a Krisztus keresztségének lehetünk tanúi. Nem végezhetjük, hogy egyébről tudjunk (nemcsak evangélizálás, hanem tanítás közben is) mint a Jézus Krisztusról, mégpedig mint megfeszítettéről.) 1. Korinthus 2, 2)

De van az ige szolgálja számára nagyobb megszorítás is. Nem ő beszél a Krisztusról, hanem Krisztus beszél általa.” Mert nem ti vagytok, akik szóltok, hanem a ti Atyátoknak a lelke az, aki szól tibennetek.” (Máté 10, 20) Vagyis arról van szó, hogy az Igehirdetésben, a mi emberi énünket teljesen rabul kell adni az Igének. Nem szabad engedni, hogy mi szóljunk, a mi látásunkat, meggyőződésünket, véleményünket, világnézetünket, teológiánkat, vagy haragunkat mondjuk el, hanem minden alkalommal meg kell történni a csodának: Isten szól hozzánk, és mi azt tovább mondjuk. Ezért minden Igehirdetés csoda, a Kijelentés újra megismétlődő csodája. Ahol ez nem történik meg, ahol nem hallották még a szóló Istent és nem ezt a meghallott üzenetet, mondják szolgamódjára tovább, ott beszélhetünk minden egyébről, csak igehirdetésről nem. Nekünk el kell mondanunk: Mert mi nem olyanok vagyunk, mint sokan, akik meghamisítják az Isten Igéjét; hanem tisztán, sőt szinte az Istenből szólunk az Isten előtt a Krisztusban. (2. Korinthus 2, 17) Annyira szép ez a mondat, hadd ismétlem el: szinte Istenből szólunk, az Isten előtt, a Krisztusban.

És most itt áll előttünk ez a siket ember. Itt állunk te meg én. Itt állunk mi siketek, akik nem halljuk az ő szavát. Pedig Jézus ezt mondja: „Az én juhaim, hallják az én szómat.” (János 10, 27) Hát látod, a mi siketségünk és igehirdetői tehetetlenségünk, nehéz- beszédességünk ezt teszi nyilvánvalóvá: nem vagyunk az Ő juhai. De itt mondja meg az Ige nekünk azt is, hogy a siketség mindenestben úgy gyógyul meg, ha Jézus az ujjait a fülünkbe dugja. Azt se feledjük el, hogy mi nem egyszer voltunk siketek és azután az egyszeri gyógyítás minket véglegesen meggyógyított, hanem mi mindig hajlandók vagyunk Isten nagyságos dolgai iránti siketségre és vakságra. Ennek a csodálatos meggyógyulásnak tehát, minden igehirdetés előtt meg kell ismétlődni velünk.

Minket ez az előbbi gondolatok egészen elcsüggeszthetnek, és azt mondathatják velünk: erre mi képtelenek és alkalmatlanok vagyunk. Igen, kell is, hogy ezt mondják, ezt tudjuk, ezt beismerjük, mert akkor halljuk meg azt is, amit az Ige mond nekünk: Nem mintha magunktól volnánk alkalmasak valamit gondolni, úgy, mint magunkból; ellenkezőleg a mi alkalmas voltunk az Istentől van: „Aki alkalmasakká tett minket arra, hogy újszövetség szolgálói legyünk, nem betűé, hanem léleké.” (2 Korinthus 3, 5-6)

Ezek után vissza kell nekünk kanyarodnunk oda, ahonnan a vers magyarázatánál elindultunk: most nem az imádkozók és némák, nem a hívők és hitetlenek állnak, a középpontban, ebben a történetben Jézus van a középpontban. Ez lehet a mi reménységünk és vigasztalásunk. Ezért lehet nekünk meggyógyulásunk. Azért, mert mi minden bajunkkal és bűnünkkel, tehetetlenségünkkel és siketségünkkel, némaságunkkal, meg imádságunkkal is kikerültünk a középpontból és a középpontba a gyógyító, a szenvedő, a keresztre feszített és feltámadott Isten Fia került. Ő, aki meg tud, és meg akar bennünket gyógyítani. Ő, aki a siketeket is hallókká teszi, a némákat is beszélőkké. Ő, aki imádkozva gyógyít meg bennünket!

Az előző verseknél azt láttuk, hogy ennek a nehezen szóló siketnek nagy nyomorúsága volt az is (vajon nem az volt-e a legnagyobb nyomorúsága!), hogy nem tudott imádkozni. Úgy vitték Jézushoz. Mások vitték oda.

Hadd beszéljen az Ige most neked a te imádságodról. Nem arról a nehezen szólásról, amellyel a gyülekezet előtt állsz, hanem arról a némaságodról, mellyel Isten előtt állsz. Hadd kérdezze meg, hogy miért állsz még mindig némán Isten előtt? Miért nem tudsz őszintén felkiáltani velünk együtt, amikor látod, Atyád ölelésre, kitért karját: Atyám vétkeztem az ég ellen és te ellened, és nem vagyok immár méltó, hogy a te fiadnak hivattassam; tégy engemet olyanná, mint béreseid közül egy! (Lukács 15, 18 -19) Nem tudsz? Csinálj úgy, ahogy tudod. Ne arra figyelj, hogy mások mit mondanak Neki, amikor Előtte állnak, hanem mond azt, amit szívedből mondani tudsz. Ne törődj azzal, ha más már hálát ad a szabadításért, te meg még mindig csak ezt tudod mondani: Uram látni akarjuk Jézust! (János 12, 21) Hidd el, ő nem azt várja, amit imakönyvek, sokszor elmondott gyülekezeti (színből, hosszanvaló) imádságaiból megtanultál. Éppen azt várja, amit nem tudsz.

De, ne állj úgy Jézus előtt, mint ez a beteg, aki, amikor ott állt Előtte, akkor sem, szólt egy szót sem. Nem jött ki az ajkán, a szívéből egy árva kérő szó sem. Így kerül ki a sokaságból is. Úgy, hogy nem tud imádkozni. És most, amikor Jézus ujjait a fülébe bocsátja, és köpven illeti az ő nyelvét, most meg kell néki látni, hogy Jézus imádkozik. Föltekint az égre és fohászkodik. Ő nem értette ezt az imádságot. Hogyan értette volna, hiszen testben-lélekből siket volt! Csak annyit látott, hogy Jézus fölfelé tekint és fohászkodik. Meggyógyulásának sok mozzanatát elfelejthette később, de azt hiszem, hogy ezt a jelenetet, az égre tekintő Jézus arcát, nem feledhette el. Én legalábbis ezt, soha nem tudnám elfelejteni. Az evangéliumoknak is ez a nagy üzenete számunkra: megmutatják nekünk az imádkozó Jézus életét és alakját.

Nézd, így történik meg a csoda és a gyógyulás: Jézus imádkozik: Ezt mondta Péternek is: Simon, íme a Sátán kikér titeket, hogy megrostáljon, mint a búzát; de én imádkoztam érted, hogy el ne fogyatkozzék a te hited: te azért idővel megtérve a te atyádfiait erősítsed. (Lukács 22, 31-32)

Ezt mondja Hitvallásunk is: Heidelbergi Káté 49. kérdés: Mit használ nekünk Krisztus mennybemenetele? Felelet: Először, hogy ő a mennyben, Atyja színe előtt nekünk közbenjárónk. Másodszor, hogy a mi testünk őbenne, a mennyben van, hogy ez bizonyos záloga legyen annak, hogy Ő, mint a mi Fejünk minket, tagjait szintén fölvisz majd önmagához. Harmadszor, hogy ő viszont zálogul az ő Szentlelkét küldi alá nekünk, akinek ereje által nem a földieket keressük, hanem az odafenn valókat, ahol van a Krisztus, ülve Istennek jobbján. Te nem tudsz itt lenni a földön imádkozni? Ő odafent imádkozik érted is. Ezért lehet meggyógyulásunk.

Meggyógyultan.

Elkísértük ezt a nehezen szóló siketet egészen addig a helyig, ahol négyszemközt került Jézussal és meghallotta az imádkozó Jézus ajkáról elhangzó gyógyító erejű szót: Effata, azaz nyilatkozzál meg.

Igénk nekünk itt most egészen különös és érthetetlen dolgot mond: és azonnal megnyilatkoznak annak fülei és nyelvének kötele megoldódik és helyesen beszél. Azt mondjuk az előbb, hogy ez érthetetlen. Bizony ezt most is megismételjük, és téled is megkérdezzük: hát érted, te is azt, amit itt nekünk az Ige erről az emberről mond: azonnal? Érted te azt, amit az evangélium nagyon sok meggyógyulás után ilyen titokzatosan, számunkra nagyon is közönségesen, egy hangsúlytalan és elkoptatott szóval mond: azonnal!

Itt meg kell állnunk. Itt el kell némulnunk és meg kell vallanunk, hogy ezt nem értjük, ez érthetetlen. És amikor velünk együtt te is beismered ezt, akkor téged is figyelmeztetünk arra, amire olyan sokszor figyelmeztetett Isten minket: ezt nem érteni, ezt hinni kell. Érthetetlen ez, bizony érthetetlen, de nem hihetetlen. Itt az értelemnek félre kell állni az útból, és elő kell állni a hitnek, amellyel ezeket a történeteket elfogadjuk és meglátjuk: lehet azonnal meggyógyulni.

Már beszéltünk arról, hogy ebben a mi történetünkben az is örömezenet, hogy nem a beteg hitéért gyógyította meg őt Jézus, hanem mások hitéért. Megmondtuk, hogy ez azért öröm, mert minket is sok esetben a mások hitéért, imádságáért gyógyított meg, amikor mi olyan mélyre kerültünk, hogy nem tudtuk Őt segítségül hívni. És ez azért öröm, mert ebben te is hihetsz. Jövő időben teheted azt, amit most mi múlt időben mondtunk: sokszor meggyógyított még minket ezután is mások könyörgéséért. Sok titkos bűnünkből, így gyógyít meg.

De ugyanakkor azt is meg kell látnunk, hogy ennek a betegségnek a hitetlenség sem állt útjában, Jézus gyógyító munkájának. Mások vitték őt Jézushoz, de ő nem tiltakozott, hanem engedte, hogy odavigyék. Ő nem akart négy szemközt találkozni Jézussal, de nem ellenkezett, amikor Jézus kivezette a sokaságból, hanem követte Jézust. Nem tudott könyörögni gyógyulásért, - de nem kiáltozta azt sem, amit a Gadarénusok tartományának sokaság: Távozz a határunkból! (Máté 8, 34. azaz így is mondhatnánk, távozz az életünkből!) vagyis nem volt hite ennek a nehezen szóló siketnek, mert még személyesen nem találkozott Jézussal, de nem zárkózott el eleve, a Vele való találkozástól sem. Ezért történhetett meg vele a csodálatos gyógyulás: és azonnal megnyilatkoznak, annak fülei és nyelvének kötele megoldódik és helyesen beszél.

Az evangéliumok nekünk megmutatják azt is, hogy a hitetlenség útjában áll Jézus munkájának. Máté evangéliuma végén olvashatjuk (53-58) versek, hogy Jézus hazájában is tanított, de hallgatói először álméltak az ő tanításán, végül azonban megbotránkoztak benne. És ez a történet így fejeződik be: Nem tett ott sok csodát, az ő hitetlenségük miatt. Még azt is had mondjam el, hogy Márk evangéliuma így fejezi be: „Nem is tehet ott semmi csodát, csak néhány beteget gyógyít meg, rájuk vetvén kezeit.” (6,5: καὶ οὐκ ἐδύνατο ἐκεῖ ποιῆσαι οὐδεμίαν δύναμιν *kai ouk edunato ekei poiéisai oudemian dunamim.*)

No, látod szeretett testvérem, erre nagyon vigyáznunk kell, amikor most ez a történet a vége felé közeledik, és olyan dolgot mond nekünk, amely egészen megszegyenít, és lehetetlen helyzetbe hozza mi értelmünket. Vigyáznod kel, hogy most itt meg ne botránkozz Ő benne, mert akkor hiába volt minden. Hiába jöttél, hiába álltál négy szemközt Ő előtt, jaj még hiába is könyörögtél, ha te ebben a titokzatos és érthetetlen üzenetben nem tudsz hinni: és azonnal megnyilatkozá. Hangsúlyoznunk kell, hogy ez az ember csak mások beszédéből, hallott Jézusról, aki a siketeket is hallókká teszi, a némákat is beszélővé; és mások szóbeszéde után is engedte, hogy oda vigyék. Mi nem mások szóbeszédéből hallunk Jézusról, a Krisztusról. Nekünk maga isten mondja el Ő róla minden az Ő örökkévaló Igéjében, melyről János evangéliuma végén ezt írja: ezek azért írtak meg, hogy higgyétek, hogy Jézus a Krisztus, az Isten Fia és hogy ezt hívén, életetek legyen az Ő nevében. (20, 31)

Itt vannak az evangéliumok, és bennük az ilyen történetek, mint a mienk is, melyek mind ezzel végződnek: és azonnal meggyógyult. Mit gondolsz, miért mondja nekünk Isten mindezt? Miért nem engedte, hogy a feledés eltakarja ezeket? Miért áll itt előttünk, ennek a nehezen szóló siketnek csodálatos meggyógyulása is? Nem azért-e, hogy nekünk is életünk legyen az Ő nevében? Hát vajon mi másért? Ha pedig ezért írtak meg ezek, akkor nekünk ezt hinnünk is kell. Akkor nekünk nem szabad, semmiképpen nem szabad megbotránkoznunk ezekben. Hinnünk kell abban is, hogy Isten Lelke azért adta elénk ezt a történetet is, hogy meggyógyítson bennünket

Most ehhez nem az Úr, hanem mi mondjunk valamit. Azt, hogy mi vagyunk a tanúi, hogy ez ma is így van: azonnal megnyilatkoznak annak fülei, és nyelvének kötele megoldódik. (Azt mondhatod erre, hogy köszönöm az ilyen tanúkat, nekem ti semmit sem tudtok mondani. És ebben, neked igazad is, van.) Mi nem mondani akarjuk ezt neked, nem is azért mondjuk, hogy ennek a hívését rád tukmáljuk. Mi csak örömmel elmondjuk, mert jaj volna nekünk, ha nem mondanánk, minket (engem) siketeket és dadogókat, Ő gyógyított meg. És amikor újra reánk nehezedik a mi siketségünk és dadogásunk, az újra meg újra reánk váró ígéhirdetési szolgálatban, és mi, megrendülünk, és őszintén Hozzád megyünk, akkor Ő meggyógyít minket. Ilyen csodálatosan szeret Ő minket, rongy ígéhirdetőit, mert halálosan szeret minket, mint a többi embert. Ad nekünk naponkénti mannát, mert önmagát adja újra meg újra mindennap.

Mi ezt a címet adtuk, mostani előadásunknak: ígéhirdető meggyógyulása. És azzal a céllal is írjuk, hogy ígéhirdetésünk válságba jutásából mutasson kivezető utat és válságba jutott ígéhirdetőket, vezesse ki az ÚTRA. Közben már tettünk is észrevételt, a sorrendváltásra nézve. Most az újra meg kell ismételnünk, még ha látszólag ismétlésbe keveredünk is. Ez vers ugyanis (35.) megint csak arról beszél, hogy először a fülei nyilatkoztak meg és azután oldódott meg nyelvének kötele.

Testvér, aki szintén rettegsz attól, hogy hátha emberi bölcsességgel tudod csak táplálni a gyülekezetet. Amelyben a Szent Lélek téged vigyázóvá tett. Hátha emberi bölcsesség mindaz, emberi dicsőség érdekében, amit te bizonyoságtételnek szeretnél elmondani. De jaj gyéren futja belőled a „felülről való bölcsesség”. (Jakab 3, 17) Ne azért könyörögj először, hogy nyelved gyógyuljon meg, hanem hogy füleid nyilatkozzanak meg és te is légy részese Krisztusban a csodának: szózat jött azért az égből. (János 12, 28 ἦλθεν οὖν φωνὴ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, *éltén ou fóné ek tou ouranou.*)

Sőt nekünk már szabad azt is tudnunk és megvallanunk, hogy nem is a fülünkkel van baj elsősorban, hanem a szívünkkel. Nekünk azért kell könyörögnünk újra meg újra, hogy Jézus, Mester könyörülj rajtunk. (Lukács 17, 13) Mert ha a mi egész életünk gonosz, az a mi hallásunk is, de ha a mi egész életünk az Ő uralma alá kerül, megnyilatkoznak a mi füleink is az Ő szava meghallására és nyelvünk kötelei is megoldódnak, hogy ne szégyelljük Krisztus evangéliumát se alkalmas, se alkalmatlan időben és helyen.

Most, mind ebben, amit elmondottunk, valahogy újra csak a beteg, te meg én kerültünk a középpontba. Beszéltünk a Gyógyítóról is, de elkerülhetetlenül előbukkant a mi sokféle nyavalyánk, és teljes képtelenségünk.

Befejezésül hadd valljuk meg azt is, hogy nem jól van ez így. Ne hidd, hogy Isten Lelke ezt akarja. Nem téged akar a középpontba állítani. Az Ige sem így mondja. Hiszen e vers szerves folytatása az előző két versnek, amelyről még az elején megállapítottuk, hogy ezekben, most Ő áll a középpontban. Csak Ő. Láthatatlanul és megírhatatlanul is Ő. Ha egy szó sincs is Róla, az Ő szava és könyörülete az, hogy itt gyógyulás lehet.

És ha ebben az előadásban nekünk ezt sehogy sem sikerült volna megvalósítani, ha a sorok mögött is nem látod, nem érzed ott az Ő valóságát, de ha mégis, míg e sorokat olvasta, a te szemeid és füleid is megnyilatkoztak valaminek a meglátására és meghallására, hidd el, Ő áll a középpontba. Az Ő Lelke tett itt valamit. Övé a hatalom és a dicsőség!

Bizonyoságtévő a többivel együtt.

A gyógyulás megtörtént. A süket fülei nyilatkoztak és a dadogó nyelvének kötele megoldódott. Jézus visszavezette a sokaság közé. Erről ugyan itt az Igében határozottan nincs szó, de erre enged következtetni a többes számú 3. Személy: megparancsolá nekik. Vagyis, az történt itt is, ami mindenütt a gyógyulás után: a meggyógyítottak vissza kellett menni a gyülekezetbe, és el kellett neki mondani mindazt, ami vele történt.

Jó nekünk ezt észrevennünk, annál inkább, mert közöttünk is vannak jó néhányan, akik erről feledkeznek el. Arról ugyanis, hogy a meggyógyítottak és megszabadítottak vissza kell menni a gyülekezetbe.

Azért, mert téged tetszett az Istennek megszabadítani, semmivel sem vagy föllette azoknak, akik még bűneikben járnak. Sőt szolgálnod kell az ő üdvösségüket is. Éppen azzal, hogy közöttük élsz és szemlélvén a te félelemben való feddhetetlen életedet, magaviseleted által ige nélkül is megnyertnek.

(1 Péter 3, 1 - 2)

Három történetre had hívjuk fel a te figyelmedet. Húsvétkor Mária látja meg először az Urat. Az Úr ezt parancsolja neki: Hanem menj az én atyámfiához, és mond meg nekik: Felmegyek az én Atyámhoz és a ti Atyátokhoz, és az én Istenemhez és a ti Istenetekhez. És Mária nem marad ott kettesben Jézussal, amint szeretete volna, hanem elment és hirdette a tanítványoknak: Láttam az Urat! (János 20, 11-18) Pünkösöd után az apostolokat a főpapok és a szadduceusok irigységből közönséges tömlöcbe vetették. Az Úr azonban elküldötte az ő angyalát, aki éjszaka megnyitotta a tömlőc ajtaját és kihozta őket. Ekkor, azonban nem azt mondta nekik, amit a mi emberi értelmünk várna. Azt ugyanis, hogy lám-lám, a ti jeleitek és csodáitok, melyeket a nép között végeztek, titeket börtönbe juttatott, a ti Mesteretek. Most megszabadított benneteket, de most aztán hajrá, meneküljétek, fussatok, ki merre lát, hogy újra el ne fogjanak benneteket, és rosszabbul ne legyen dolgotok. Rejtőzzetek el egyedül, imádkozzatok a ti kicsi közösségekben, és ne törődjétek a néppel! Sőt inkább ilyen nagyon is furcsa érthetetlen parancsot ad nekik: Menjétek el, és felállván hirdessétek a templomban a népnek ez életnek minden beszédit! (Ap. Csel. 5, 17-20) Vagyis visszaküldi őket oda, ahonnan egészen bizonyosan újra elviszik őket a tömlőcbe. (26. v.) És az apostolok engedelmessé váltak. Nem mentették nyomorult életüket és nem bújtak el. Nem törődtek vele, hogy mi lesz, és mi következik. Az Úr szólt, és nekik csak ez az egy feladatuk, teendőjük lehet: engedelmeskedni. Mert az Úr mindig szolgálatra szabadít meg. Úgy értsd ezt: Annyira megszabadít, hogy még szolgálatra is képes leszel. Szolgálni abban a közösségben, gyülekezetben, melynek eddig te is csak élősködője szerettél volna lenni, vagy voltál is. Heródes idejében, mikor Jakabot, Heródes megölette, Pétert pedig elfogadta és amikor Isten engedte Jakabot megöletni és Pétert ugyanakkor még, életben tartotta. Ez a megszabadított Péter sem fut el egyedül, hanem elmegy „Máriának, János anyjának házához, ahol sokan valának egybegyűlve és könyörögnek.” (Ap. Csel 12. rész.)

Onnan tettünk egy kis talán, nem felesleges kitérőt, hogy ezt a meggyógyítottat is visszavezette Jézus a sokasághoz. Veled is ezt akarja tenni. Vissza akar vezetni a sokasághoz. Oda akar vezetni a te gyülekezetedhez.

A sokasághoz és a gyülekezethez, melynek Ő parancsot adhat. Látod, ezt akarja most tőlünk megkérdezni, hogy bent vagyunk-e abban az Ő láthatatlan hadseregében, melyben az Ő vezényszavára menetel és harcol ebben a világban? Oda állunk-e Ő elé (*magányos csendességben is sok testvérrrel, együtt állunk Előtte. Hiszen nem tudnál a napnak olyan órájában imádkozni, hogy ugyanakkor valahol gyülekezeted, országod, vagy a világ egy másik helyén, valakik ne imádkoznának Veled együtt.*) a sokaságban naponként, hogy azon a napon is az Ő vezényszavára meneteljünk. Kerüljünk ki a frontra vagy kapjunk 24 órás szabadságot, az újabb küzdelem előtt? Úgy veszed e, az Ő szavát mint parancsot?

Nézd, itt a döntő különbség: akiket meggyógyított, azok az Ő szavát parancsnak veszik.

Mi, ezeken az oldalakon, minden más nyomorúságunk szem előtt tartásával, elsősorban igehirdető szolgálatunkra voltunk tekintettel. Mint akikben „gyakran az a szörnyű érzés támad, hogy a mi népünk már egyáltalán nem hallja az egyház szavát. Mert a nép ebben a

szóban már nem képes meglátni Isten Igéjét és úgy fogja fel, mint bizonyos emberi vélemények véletlen terjesztőjének fecsegését”. És mint akik hisszük, és valljuk, hogy meg kell, hogy térjünk, gyökeresen és habozás nélkül, vissza kell, hogy térjünk, ahhoz az eredeti feladathoz, amellyel Isten küldötte az Ő egyházát a mi népünkhöz.” (Walter Lüthi)

És itt még csak annyit szeretnénk veled is megláttatni, hogy amint nem a magunkéból adunk, éppen úgy nem tőlünk függ az sem, hogy mondjuk-e, vagy nem. Hallgatunk-e, vagy kiáltozunk. Tőle függ. Az Ő parancsától függ. Minden másra is lényeges figyelned az igehirdetés közben, akkor is, ha hivatalos szolgáló vagy, akkor is, de erre feltétlenül figyelned kell: Isten azt akarja, hogy az Ő szolgálói hirdessék mindazt, amit az Ő Szent Fia a Jézus Krisztus által kijelentett.

De most akárki tehetnek, az előttünk lévő Ige alapján, két nagyon egyszerű észrevételt. Először azt, hogy Jézus itt most olyan parancsot ad, amit később Ő maga is fordítva követel meg. Másodszor meg, ez a sokaság se tartotta meg az Ő parancsát, hiszen mennél inkább tiltotta, annál jobban híresztelték.

Nézzünk szembe ennek a két észrevételnek. Az elsőre azt kell felelnünk, és ezzel elnémul bennünk minden ellenvetés: Jézus akkor azért parancsolt ezt, hogy ne tegyék Őt nyilvánvalóvá, mert még nem jött el az Ő órája. Másodszor pedig ennek a sokaságnak engedelmessége, ne legyen kibúvó a mi számunkra. Sőt szorítsa belénk úgy a szót, hogy szusszanni is alig tudjunk. Mert nézd csak: ezeknek azt parancsolta meg Jézus, hogy ne beszéljenek Róla és ezek, mégis beszéltek Ő róla. Nekünk meg azt parancsolt meg, hogy beszéljünk Róla, és még sem beszélünk Róla, hiszen ott van az igehirdetés, meg a gyermekmunka, meg minden egyéb! Hát meddig nem akarjuk észrevenni mi vakok, és meddig nem akarjuk meghallani mi szőrös fülűek, hogy hol van mindez az első keresztyének személyes pasztorációjától (*lelkigondozásától*) Kapott parancsnak való engedelmségtől? Attól, hogy úgy hirdetnénk az Igét, és úgy cselekednénk, hogy a következményekre nem gondolnánk? Hol vagyunk attól a magatartástól, amit Péter és János így vágnak oda ítélő bírái szemébe (nem világi, hanem vallásos ítélő bírák azok) Mert nem tehetjük, hogy amiket láttunk és hallottunk azokat, ne szóljuk. (Ap. Csel 4, 20). Látod, ilyenekké akar formálni minket Jézus is. Ezért állt elénk ebben az Igében is. Ezért engedte magát megismerni, ezért ismertette meg magát velünk.

Nem vagy már süket? Hallod az Ő szavát? Nyelved kötele megoldódott már? Láttad az Urat? Tégy te is úgy, ahogyan az, az András tett a Jézussal való első találkozás után. Amikor találkozol a te testvéreddel, (aki később Péter lesz, te meg csak András maradsz) mond meg neki örömmel: Megtaláltuk a Messiást és vezessed őt Jézushoz. (János 1, 41-43)

Ne légy te olyan önző, magadnak élő szolgája az Úrnak, aki gyönyörködő abban, hogy te látsz, hanem mond is, el másoknak is.

És, hogy azok megmaradnak-e az álmélgodásnál, vagy pedig ők is odaviszik rongy, üres, elrontott életüket Hozzá, az már nem a Te dolgod. A te dolgod annyi, hogy mond el: Ő mindent jól cselekszik, a siketeket is hallókká teszi, a némákat is beszélőkké!

Többször hangsúlyoztuk azt, amivel szeretnénk befejezni a versek magyarázatát. Azt, hogy itt Ő van a középpontban. Megint Ő van. Ne mondd azt, hogy erre felesleges utalni. Lásd meg, hogy a Sátán itt tudja legjobban megkísérteni Isten gyermekeit. Nem Isten áll a középpontban, hanem az Istentisztlőnek látszó vallásos ember, a mag imádságával, adakozásával és böjtölésével. Nem Jézus áll a középpontban, hanem az, aki Őrá beszél.

Ne legyen ez így! Szüntelen könyörögj te is velünk együtt azért, hogy életünkben Ő lehessen a középpontban, és Róla szóljon minden bizonyágtétel.

Fehérvárcsurgó 1951.

10. Székesfehérvár 1978. Szeptember 10.

L: Ézsaiás 55, 6-9

T: Ézsaiás 55, 8-9

„Mert nem az én gondolataim a ti gondolataitok, és nem a ti útaitok, az én útaim, így szól az Úr! Mert amint magasabbak az egek a földnél, akképpen magasabbak az én útaim útaitoknál, és gondolataim gondolataitoknál!”

Keresztyén Gyülekezet! Kedves testvéreim a Jézus Krisztusban,

Aki, mindnyájunkat szeretett mind a keresztfának kínos haláláig!

Szeretettel köszöntelek Benneteket, mind a Pápai Gyülekezet, mind a magam nevében. Köszöntöm az ismerős és az ismeretlen Testvéreket.

Nagy öröm személyesen az én számomra is, hogy szolgálhatok abban a gyülekezetben, melynek lelkipásztoraitól, gondnokától és gyülekezet tagjaitól annyi, meg nem érdemelt szeretetet, testvéri eligazítást kaptam. Legutóbb csaknem 20 esztendeje szolgáltam e templomban. Emlékezetem szerint arról a Jézusi Igéről, hogy egy szükséges dolog! Sok botladozásaim, bukdácsolás és engedetlenség között az én életemben is egyre igazabb és kedvesebb a Jézusi szó: Egy a szükséges dolog!

Gondolhatjátok testvérek, hogy az alapige kiválasztását, tusakodás és csendesség előzte meg a szívemben: Végül nagy békességben elfogadtam ezt az Ézsaiási szót, melyet azzal az alázattal és szeretettel hoztam számotokra, hogy ebben benne van az én rövid életrajzom, keresztyén hitben és életben való fejlődésem is: Mert nem az én gondolataim a ti gondolataitok, és nem a ti útaitok az én útaim, így szól az Úr! Mert amint magasabbak az egek a földnél, akképpen magasabbak az én útaim útaitoknál, és gondolataim gondolataitoknál! Hallgasd testvérem azzal az engedelmisséggel a hirdetett Igét, hogy benne megtaláld Te is az élő Jézust, az Anyaszentegyház élő Urát, Aki téged is tovább akar vezetni a keskeny úton.

A Bibliai tudósok szerint Ézsaiás próféta könyve három szerző munkája, három korszakból való. A derekas része a Bibliánkban a 40 55. fejezetek alatt, mint a második Ézsaiás üzenete olvasható. Az első Ézsaiás után mintegy 150 esztendővel később a babilóniai fogság vége felé egy Ézsaiási lelkületű próféta üzenete ez. Hirdette a fogoly népnek az Úr vigasztalását. Könyvét nevezik Vigasztalás Könyvének is, mert ezzel a hatalmas üzenettel kezdődik: „Vigasztaljátok, vigasztaljátok népemet, így szól Istenetek! „Nos, ez a Vigasztalás Könyve fejeződik be ezzel a hatalmas **Nemmel**: „Nem az én gondolataim a ti gondolatok, és nem a ti útaitok az én útaim, így szól az Úr!”

Az első hallásra ez bizony nem vigasztaló szó, hanem kemény beszéd. S ha elfelejtjük, hogy ezt Isten népének mondja a vigasztalás prófétája, akkor még keményebbnek tűnik. Nem lennénk engedelmesek sem az igehirdető, sem az igehallgatók, ha ennek az Igének kemény, éles, érdes, éleit letompítanánk. Mert éppen ez az első nagy üzenete ennek az Igének: A természeti ember számára, az ó ember számára, Isten legkegyelmesebb szava is kemény beszéd. Gondoljunk csak annak a csodálatos János evangéliumának arra a hatodik fejezetére, melyben Jézus kijelenti, hogy Ő a mennyből leszállott, élő kenyér, s aki e kenyérből eszik, az örökké él. Az a kenyér pedig, amelyet ő ad, az Ő teste, amelyet odaad a világnak! Nos ugye tudjátok testvérek, hogy e fejezet azzal záródik, hogy sokan azt mondták: „Kemény beszéd ez, ki hallgathatja Őt?” És ettől kezdve sokan visszavonultak az Ő tanítványai közül és nem jártak többé Ővele!

Igen, mert Isten népét kezdettől fogva, újra és újra megkísérti, az önelégültség, az értetlenség, a keményszívűség. Az elmúlt napokban, amikor a kapualjunktól és a műemlékudvarból elköltöztek a fecskék, ahogyan gyülekeztek, eszembe jutott Jeremiás próféta hatalmas feljajdulása: „Még az eszterág is tudja, a maga rendelt idejét az égben, és a gerlice, a fecske és daru megtartják, hogy mikor kell elmenniük, de az én népem nem tudja az Úr ítéletét!” (8, 7; Luther szerint a záró mondat így hangzik: De az én népem semmit nem akar tudni az Úr rendeléseiről.) Új fordításunk szerint: Csak az én népem nem ismeri az Úr törvényét.)

S ez nincs másként az újszövetségi eklézsiában sem. Gondoljunk csak az „idők teljességére”, amikor Jézus Krisztusban testet öltött az örök Ige, a teremtő *λογος*, (*logos*). Jézusnak legkeményebb harcait nem a bűnösökkel, vámszedőkkel és paráznanókkal kellett folytatnia, hanem korának kegyeseivel. A szelíd szavú Jézus legkeményebb beszédeit is kora kegyeseiről, azoknak vezetőiről mondja el. Vagy gondoljunk csak a Máté 16-ra, mely szerint Jézus először jelenti ki tanítványainak, hogy neki Jeruzsálembe kell mennie, és ott sokat szenvedni a vénektől és a főpapoktól és az írástudóktól, és megöletni, és harmadnapon feltámadni. Miként fogja elő Péter és feddi Őt: „Ments Isten, Uram, nem eshetik ez meg teveled!” Ismerjük ugye Jézus feleletét: „Távozz tőlem Sátán; bántásomra vagy nékem; mert nem gondolsz az Isten dolgaira!” (S ezt annak a Péternek mondja, akihez néhány nappal azelőtt Cézarea Filippinél így szólt: Te Péter vagy, és ezen a kősziklán építem fel az én anyaszentegyházamat, és a pokol kapui sem vesznek rajta diadal.)

Így lesz számunkra testvérek ez az Ézsaiási Ige önvizsgálatra, megalázkodásra, bűnbánatra indító ige. Nekünk minden napon meg kell vizsgálni szívünket, az Úr előtti csendességben meg kell bizonyosodnunk, a felől, hogy valóban az Úr gondolataiban és az Úr útjaiban járunk-e? Nem maradtunk-e meg saját, alacsony emberi gondolataiban, és nem akarunk-e feltüntetni az Úr útjainak saját, alacsony, emberi, opportunistá, vagy akár karrierista útjait! „Nem az én gondolataim, a ti gondolataitok, és nem a ti útaitok, az én útaim, így szól az Úr!” Ez az Ige szívet szaggató, álmokat széttépő, kijózanító és fájdalmas Ige. Megérteti velünk, hogy életünk legnagyobb terhe, leggyötrőbb súlya, hogy Isten mást akar, és mást gondol felőlünk, mint mi. „Földi, véges, korlátolt elménk fénye úgy viszonylik az Ő látásához, mint a szentjánosbogár fénye, a naphoz. De nemcsak mennyiségi különbség van köztünk; még nagyobb a minőségi különbség. Természetünk megromlott, életünkhöz hozzá van kötve a gyarlóság. Mi mindenek felett önmagunkat látjuk, magunk érdekeit hajszoljuk, egyedül saját vágyainknak engedelmeskedünk, egyszóval a mi útjaink nem az Istennek útjai.” (*Ravasz László*)

Ha ezzel az alázattal és töredelemmel állunk meg az Úr előtt, akkor evangéliummá lesz az Ézsaiási Ige: „Amint magasabbak az egek a földnél, akképpen magasabbak az én útaim, útaitoknál és gondolataim gondolataitoknál!” Az, az evangélium Testvér, hogy Isten kijelentette az Ő gondolatát és megismertette az emberekkel az Ő útját. Hitünk szerint a Szentírásban adta Isten az Ő gondolatait. Ott kell Őt keresnünk, amíg megtalálható, és ott kell Őt segítségül hívunk, amíg közel van.

Ha egyetlen záró bekezdésben akarom elmondani, hogy mi az Isten magas gondolata és útja, akkor azt mondom, hogy isten gondolata és útja JÉZUS KRISZTUS! Őbenne jelentette ki a Szeretet Istene, az Ő egeknél magasabb gondolatát és útját az emberiség számára. Őbenne lett nyilvánvalóvá, hogy Isten gondolata, az önfeláldozó, a szenvedni kész, önmagát áldozatul adó szeretet. Akik ismeritek az evangélium Jézusát, azoknak nem kell magyaráznom, hogy az Anyaszentegyház Urának tanítása, cselekedete, élete, szenvedése halála és feltámadása, sőt mennybemenetele és dicsőséges visszajövele is az önmagát áldozatul adó szeretetről beszél nekünk. Ahogyan Ő maga hirdette: „Az embernek Fia nem azért jött, hogy neki szolgáljanak, hanem hogy Ő szolgáljon és adja az ő életét váltságul sokakért. (Máté 20, 28)

Így lesz vigasztalássá ez a beszéd. Mert „hossa” azt a drága evangéliumot, hogy mi igenis lehetünk gondolat- és akaratközösségben azzal a gondolattal és akarattal, aki mindenható teremtő, és igaz és jó és mindenekfelett való szeretet!” (Ravasz László) Jöjj Jézushoz testvér! Valld meg előtte, hogy bizony sokszor nem gondoltál az Isten dolgaira, megmaradtál a magad alacsony emberi gondolatainál és útjainál: Jöjj, halld meg szájából a hívást: „Ha valaki én utánam, akar jönni, tagadja meg magát, vegye fel keresztyét és kövessen engem. Mert aki meg akarja menteni életét, az elveszti, aki pedig elveszti életét énérétem, az megtalálja.” (Máté 16, 24-25). Lépj rá testvér, bátran az önmegtagadás, a kereszthordozás, az önmagad elvesztésének útjára! Ez az út, bizony bolondság és botránkozás a természeti embernek, de mi tudjuk, és boldogan vallást teszünk róla: Ez az út a Szeretet Istenének az útja! Segítsen bennünket Isten Szent lelke, hogy ezen az úton járjunk! Ámen

Záró ima:

Magasztalunk téged Mindenható Atyánk, hogy Jézus Krisztusban hozzánk való szeretetedet kijelentetted és megbizonyítottad. Urunk, bocsásd meg nekünk, hogy értetlen és keményszívű nép vagyunk, akik makacsul megmaradnak, saját alacsony emberi gondolatainál és útjainál! Magasztalunk urunk, hogy újjászülő és megszentelő lelked által megszabadítottál és megszabadítasz minket, önmagunktól, önzéseinktől, ama legnagyobb Istentelenségtől és saját vágyainktól! Légy áldott, hogy megismertetted velünk az önmegtagadás, a kereszthordozás, a szenvedés, a szolgálat útját, a bővülő élet útját! Könyörülj rajtunk Atyánk, hogy hittel és engedelmességgel járjunk a Te utadon, most és minden időben! Ámen

11. Igével és kenyérrel.

Lukács 9, 12-17

Keressétek először az Isten országát!

Tegnapi szakaszunkból idetartozik a 1-10. versek. Jön a sokaság. Férfiébredés jelei mutatkoznak. És Jézus „szóla nekik az Isten országáról.” Ez, ami el nem hanyagolható, elsődleges szolgálatunk. Soha nem feledhetjük, hogy a Második Helvét Hitvallás is így tanít: „Az, az igaz egyház, amelyben az igaz egyház jegyei, vagyis ismertető jelei megtalálhatók, elsősorban az Isten Igéjének helyes vagy tiszta hirdetése, amint az, ránk maradt a próféták és apostolok könyveiben, akik mindenkit Krisztushoz vezetnek.” (XVII. Fejezet.)

Az egész emberre ügyelve kell végeznünk szolgálatunkat.

Akiknek prédikálunk, akik a gyülekezetünk tagjai, azok nem lelkek, hanem testek is, húsból-vérből való emberek, akiknek szállás és eledel is kell. A mi világunk két égető problémája említették itt: a lakás - és a kenyérgkérdés.

A tanítványok a hagyományos utat járják önmaguktól: ki-ki gondoskodjék magáról, ez már nem a mi gondunk, nem a mi feladatunk.

Jézus a tanítványok feladatává teszi az emberről való, az egész emberről való gondoskodást.

„Adjatok nekik ti enni!” Azt kell látnunk e mondatban, hogy Urunk szerint nem elég felismereni a bajban, az egyházban lévő ember kérdéseit, hanem segíteni is kell rajta.

Kétségtelen, hogy Urunk erőnket, tehetségünket meghaladó, feladatot biz reánk. (De hát az igehirdetés nem az?) „Nincs nekünk több, hanem, ha elmegyünk.” Ebben a feszültségben állunk mindig: nincsenek tartalékaink, nincs fedezetünk, de ami rajtunk áll, készek vagyunk elmenni. Bizonyos, hogy ezek emberi síkon keresett megoldási kísérletek, de Jézus nem szólja le, nem kicsinyli le ezt a készséget. Sőt, felhasználja.

Amink van, bocsássuk Jézus rendelkezésére.

Nem a semmiből és nem is a kövekből támaszt itt kenyeret, hanem abból, ami a tanítványoknak van. Abból a kevésből.

Nagy példa: Azt a keveset, amim van, gondolat, érzés, jó szándék, de: kenyér, pénz, anyagi javak, bocsássam az Ő rendelkezésére: Itt van Uram, használjad! És Ő felhasználja tanítványait is. A nagy sokaság megelégtetésében. Felosztja közöttük a munkát, és így jól tudja tartani a sok ezer főnyi éhes embert. Jut mindenkinek elég, mert vannak, akik tovább adják és szétosztogatják, amit Jézus kezéből vettek. Vannak munkatársaivá avatott hívei, akik által így megsokszorozódik az Ő jól tevő szolgálata. Ez az Ő mindenkori tanítványainak nagy kiváltsága. (*Victor János*)

Kérjük, hogy áldja meg azt a keveset!

Ő az örök „áldásforrás”. Amit Ő megáld az megsokasodik, az bőven elég. Így lesz igaz, népünk mondása: „Nincs az a kevés, ami elég ne lenne, és nincs az a sok, ami el ne fogyna. (Bátran említsünk mai példákat is: „Isten csodája”, hogy olyan kevés nyugdíjból, vagy fizetésből, milyen szépen, rendezetten élnek emberek; mások meg hasonlíthatatlanul nagyobb jövedelemből rendezetlenül élnek.) Talán szabad e történetben azt is látnunk, hogy: ahol Jézus Krisztus irányítja a dolgokat, ott rendezetten és bőségben történik minden.

Becsüljük meg a maradékot!

A 12 kosár maradék beszédes bizonyítéka annak is, hogy itt nem a jóllakottság érzését keltette Jézus az emberekben, hanem valóban megsokasodott az öt árpakenyér.

A maradékot meg kell becsülni, anyagiakban is. Isten gyermekei nem lehetnek pazarlók. Persze fősvények sem, mert a fősvénység bálványimádás. A pazarlás pedig, hálátlanság. Amit az Isten megadott, azt meg kell becsülni. A maradék összegyűjtéséről van szó, s ezt bizony anyagiakra is kell értenünk.

De értenünk kell lelkiekre nézve is. Nagy szeretettel kell összeszednünk a maradékot a gyülekezetben. Mert ez a maradék a „szent mag”. Ézsaiás 6, 13: És ha megmarad még rajta egy tizedrész, ismétlen elpusztul ez is; de mint a terpentinfának és cserfának törzsük marad kivágás után: az ő törzsük szent mag lesz! Sofonias 3, 12: És marasztok közötted nyomorult és szegény népet, a kik bíznak az Úr nevében. Ámen. Január 20.

12. „Eljött az óra.”

Lekció: János 12, 20-36

Textus: János 12, 20-26

A héten elolvasott újszövetségi Igék, s ez a mai napi is, összesűrített, rendkívüli híradások. Igazán rendkívülivé azonban mégis azáltal lesznek, hogy Jézus azt jelentik: „Eljött az óra, hogy megdicsőíttessék az embernek Fia számára.” Eljött tehát az óra, amelyért testet öltött, amelyért a földre jött, amelyre egész életében készült, s amelyre oly türelmesen és figyelmesen várt. E mai alkalommal kísérjük Megváltónkat a döntés órájában és vizsgáljuk, miként kell nekünk is cselekednünk.

I. Jézus, a döntés órájában.

Jézus és az idő.

Ő nem az időtlenségben, hanem az időnek teljességében jött el a földre. (Galata 4, 4) Evangéliuma hirdetését is azzal az üzenettel kezdte meg, hogy betölt az idő... (Márk 1, 15)

Népének vezetőit intette, hogy miért nem tudnak ítélni az idők jeleiből. (Máté 16,3) Nyilvánvaló, hogy Ő maga is megítélte az idők jeleit. S bár az egész Újszövetség nem idézi a prédikátor 3, 1et, (Mindennek rendelt ideje van, és ideje van az ég alatt minden akaratnak.), bizonyos, hogy Megváltónk tudta, ismerte, hitte, élte, hogy mindennek rendelt ideje van.

2. Jézus és az óra. Az időt, nemcsak a maga teljességében szemlélte, hanem részleteire is nagyon ügyelt. Tudta, hitte, hogy a „teljes időn”, minden részletnek meg van a maga órája. Milyen következetesen és megingathatatlanul ügyel arra, hogy nem jött még el az Ő órája: **a.)** kánai menyegzőben (János 2, 4), **b.)** Galileában az atyafiak között (János 7, 6), **c.)** a Jeruzsálemi templomban (János 7, 30), **d.)** és a kincstartó helyen (János 8, 20). Újra és újra megismétlődő refrén: Nem jött még el az én óram. Most hangzik el ajkán először a nagy bizonyosság: Eljött az óra! Ezzel az öntudattal mossa meg tanítványai lábát (János 13, 1), és ezzel a vallomással kezd főpapi imádságát: Atyám, eljött az óra. (János 17, 1) Miből értette meg megváltónk, hogy most jött el számára az óra? Külső eseményekből. És itt gondoljunk csak arra, hogy messiási munkájának megkezdésének óráját is hasonló külső körülményekből érti meg: János börtönbe vettetett. Nem hangzik Júdea pusztájában a kiáltó szó: Térjete meg! S Ő, ezt magyarázza úgy, hogy most jött el az Ő órája. „Ettől fogva kezde Jézus prédikálni...” (Máté 4, 12-17) És most? Most itt vannak a külső események: Mária drága nárdus olaja („az én temetésem idejére tartogatta ezt ő”), a főpapok szenvedélyes gyűlölete (11, 47-53), s a választott nép magatartása, nem hisznek benne (37), megvetik és nem veszik be beszédét (48), és a pogányok vágyakozása (20, 21) Most jött el az Ő órája. Azt is jelenti az események Jézusi értelmezése, hogy Őt nem az események sodorják tovább, hanem ő mag irányítja immár azok további alakulását.

3. Jézus a döntés órájában.

A) Ez az óra, tehát egy rövid időszakasz, a megdicsőíttetés órája. Ő mag mondja ezt a tanítványainak, vagy a görögöknek. De hogyan lesz azzá? Hiszen az események, a körülmények két utat kínálnak fel: vagy elmegy diadalmenetben Hellén földre, vagy elmegy töviskoronát viselve a Golgota hegyére. Az előbbi úton kikerülheti a keresztet, megtarthatja életét, az utóbbi azonban életének elvesztését jelenti. Az evangélista őszintén megírja, hogy Jézus lelkében háborúság dúl, és nem is tudja, mit mondjon az Atyának. (27. Vers)

b.) Ez az óra tehát a kísértés órája. Megismétlődik az első kísértés alkalmával felajánlott nagy lehetőség (Máté 4, 8-9) Itt vannak a görög követek. Indítványozzák, hogy Jézus hagyja ott Izraelt, és menjen velük Hellén földre. (*Goldhorn*) Tehát ez a kísértés: saját népe becsapta előtte az ajtót, de univerzális lehetőség nyílik előtte a további prédikálásra, gyógyításra, csodatételre.

c.) Ez az óra a megsegítés órája. Jézust a döntésben segíti az Atya. Segíti úgy, hogy felel lelke háborgó kérdésére. Válasz jön az égből (28. vers) És segíti a Szentlélek. Segíti azzal, hogy eszébe juttatja a prédikált evangéliumot: „Aki szereti a maga életét.” Ez a mondat Jézus legtöbbször prédikált szavai, közé tartozhat jellemzője, hogy mind a négy evangéliumban, némi változtatással, de teljes értelmi egyezőséggel előfordul. (Máté 10, 39; 16, 25; Márk 8, 35; Lukács 9,24; 17,33; János 12,25). És most erre emlékeznek: „Aki szereti a maga életét. „Ahogy Jákób forrásánál egykor a samáriai asszony, aratásra érett gabonátáblákat láttatott meg vele) János 4, 35), a jeruzsálemi templom előcsarnokában a pogány világ követeinek kérése nyomán úgy jelenik meg ismét lelki szemei előtt, hogy a tájak már fehérek az aratásra. De hogyan lesz aratás, ha nincs vetés? Most nem az aratás órája van itt, hanem a vetésé: „Ha a földre esett gabona mag el nem hal. ...” Már nincs is kétség szívében. Már csendesség van ott és bizonyosság. „Atyám, azért jutottam ez órára,... Most vettetik ki e világ fejedelme” (27 és 31. versek) Az evangélista hozzá is fűzi: „Ezt pedig, azért monda, hogy megjelentsé, milyen halállal kell meghalnia.” (33.)

Miként kell nekünk cselekednünk?

1. Példát hagyott nekünk, hogy az Ő nyomdokait kövessük.

(I. Péter 2, 21-25) Természet törvénye, Jézus életének törvénye általános élettörvény. Azt jelenti, hogy áldozat nélkül nincs termés, vetés nélkül nincs aratás. „Ha a földre esett búzamazag. Aki szereti a maga életét.” Hogyan is tanított erről Megváltónk? „A szántóföld a világ, a jó mag az Isten országának a fiai.” (Máté 13, 38) Tehát az övéi, az egyház népe számára sincs más út, mint a keresztvállalás, az elhalás útja. „Az Ő nyomdokain, nem sikerről-sikerre vezet az út, hanem önmegtágadáson és kereszthordozáson át valami egészen másfajta magasság felé, mint amilyet az ember elképzelni.” (Victor János)

2. Ismerjük fel az időnek alkalmas voltát. Izsakhár fiairól van feljegyezve, hogy felismerték az időnek alkalmas voltát. (I. Krónika 12, 32) Tudnunk és élnünk kell egyrészt, hogy életünk ideje az Ő kezében van. (Zsoltár 31, 16), másrészt, hogy mindennek rendelt ideje van. (Prédikátor 3, 1-8) Ne mondjuk könnyedén, hogy mi ezt tudjuk, mert az életünk, az enyém is, arról prédikál, hogy nagyon sokszor eltévesztettük, nem tudtuk minek van az ideje. S egyáltalán Krisztus gyülekezete hajlandó e felismerni e mi időnkben, hogy nem a prédikálásnak, a beszédnek az ideje van, hanem az elhalásnak és az elrothadásnak”, azaz a magvetésnek az ideje van? Külsőleg úgy tűnik, s ez világjelenség, hogy az egyház „összeszugorodásának” az ideje van most. Ezt nem kell tagadnunk. De félnünk sem kell tőle, ha csakugyan nem olyan emberek vagyunk, akik szeretik, a maguk életét.

3. Döntéseinkben, kísértéseinkben bátran menjünk Jézushoz. A harcot nem egyedül, magunkra hagyottan kell megharcolnunk. Láttuk, hogy a Fiúnak, Megváltónknak is segítségül jött az Atya és a Szent Lélek. Ígéretünk van arra nézve, hogy bizalommal járuljunk a kegyelem királyi székéhez, hogy irgalmasságot nyerjünk, és kegyelmet találjunk alkalmas időben való segítségül. (Zsidók 4, 14 v16) A Szentháromság Isten megmutatja az utat, amelyen járnunk kell és erőt is ad hozzá, hogy megmaradjunk a kereszttűtjén, az engedelmesség útján. Bátran menjünk, a miénk a drága ígélet: „ahol én vagyok, ott lesz az én szolgám is, és aki nekem szolgál, megbecsüli azt az Atya. (26. Vers)

Február 27.-re. Ámen.

13. Az emmausi tanítványok.

Lukács 24, 13-27

Ádventben kezdtük olvasni Lukács evangéliumát, és Isten segítségével e héten fejezzük be. Legyünk hálásak mindazért, amit ádventtől mostanig üzentként, áldásként, útmutatásként, intésként, vagy vigasztalásként kaptunk, a „szeretett Orvos” evangéliumából. Ezen az istentiszteleten is azzal a nyitottsággal figyeljünk az Igére, hogy ebben a régen ismert, többször hallott (prédikált) történetben Isten adjon számunkra újat, mai napra való mannát, nekünk szóló üzenetet!

Ketten az úton.

Jézus tanítványai a széthullás állapotában vannak. A Mester meghalt, a legbensőbb körben is áruló találatott. Bizony érthető a széthullás, hiszen az csak a „belső széthullásnak” a következménye már mindig

S ők ketten együtt vannak. Szerintem ez nagydolog. Nem egyedül, külön-külön mennek az emmausi úton, hanem ketten együtt. Fel szabad tennünk az önvizsgáló kérdést: van e nekem társam, akivel együtt megyek „az úton”? Nem egyedül járom-e az utat? (Magány sem külső állapot csupán. Családban, gyülekezetben is lehet magányos valaki. Még a lelkész is.)

Csalódottan.

Az irgalmas samaritánus példázatában egy ember ment Jeruzsálemből, Jerikóba, ő a rablók kezébe került. Ők ketten mennek Jeruzsálemből Emmausba, s ők az igazán nagy „Rabló” kezébe kerültek. A hitetlenség által a szellemi (elki) levertség állapotában vannak. S ez rosszabb a testi levertségnél. „azt reméltük” de csalódtak, s most egy maradt: el Jeruzsálemből, „álmaik városából”. Vissza a régi életbe, családba, környezetbe. Péter halászni megy, ők haza Emmausba.

Merre tartunk? Jeruzsálem felé, vagy Emmaus felé? Minden nap és minden lépéssel közelebb vagyunk-e a „Mennyei Jeruzsálemhez”, vagy pedig reményeinkben csalódva, szellemi levertségünket hordozva Emmaus felé tartunk?

Ami megmaradt.

A szép múlt a szép történetek. Nem rég múlt ez, csak egy hét, csak három nap távolságából intenek, de ez már akkor is múlt. Nagy idők voltak, de csalódást hoztak. Egymást közt csak erről tudnak beszélni. (Jelenről csak akkor vallanak, amikor Jézushoz szólnak.) Azt jelenti mindez, hogy elveszítették az élő Jézus Krisztust. Az a keresztyénség, amely megállapodik a Keresztnél, s nem jut el a feltámadottig, a Dicsőségesig, a Visszajövőig, mindig olyan veszélyben van, mint ezek a tanítványok. Az élő Jézus Krisztus elvesztése mindig szellemi levertséget eredményez Isten népe életében.

Ugyanilyen veszélyben vagyunk, ha Isten akaratának földrengéseire és villámlásaira várunk („...már három napja...”) és nem gondoljuk meg, hogy „Isten szüntelenül velünk van a leghétköznapibb dolgok és emberek közepette is. Ha elvégezzük kézenfekvő kötelességünket, meg fogjuk látni Őt. Isten egyik legmeglepőbb kijelentésére akkor találunk rá, amikor megtanuljuk, hogy a közönséges, hétköznapi dolgokban valósul meg Jézus Krisztus Isten volta.” (O. Chambers)

Aki segít.

Ez a történet is felséges beteljesedése az Isteni ígéretnek: Ahol ketten vagy hárman összejönnek az én nevemben -. Ők nem is gondoltak erre. Mi gondoljunk, többször, tudatosan, akkor is, ha ketten beszélgetünk Isten dolgairól. Ott van velünk. Még a csüggedés, a csalódás, a szellemi levertség útján is, jön velünk, nem hagy magunkra. Ezért nem vagyunk soha reménytelen helyzetben.

A) Megkérdez dolgaink és belső állapotunk felől. Megkérdez gondolataink és érzéseink felől. Nem megy el érzéketlenül mellettünk. Mindig segítség, ha bárki is megkérdez bennünket, mert a törődés, a velünk törődés gyógyít minket. Ha Isten megkérdez bennünket, mi is feleljünk őszintén, mint ezek a tanítványok. S egyáltalán, mindenkinek feleljünk, aki megkérdez bennünket, a bennünk lévő reménység felől. Erre tanít minket az 1. Péter 3, 15: Az Úr Istent pedig, szenteljétek meg a ti szívetekben. Mindig készek legyetek megfelelni mindenkinek, a ki számot kér tőletek a bennetek levő reménységről, szelídséggel és félelemmel.

B) Írások által tanít bennünket.

„Mózesből és minden prófétáktól fogva”, azt jelenti, hogy az egész, a teljes Szentírás által tanít Jézus Krisztus. Hitvallásaink is erre nevelnek bennünket. Ez a legeredményesebb az ún. szektás magyarázatokkal szemben. Soha, nem egy, egy „kiragadott”, talán éppen egészen önkényesen túlhangsúlyozott vers, vagy mondat által, hanem a teljes Írás által hangzik a jó, igaz tanítás. Így tanít az apostol is.: „Mert nem vonogattam magamat, hogy hirdessem néktek, az Istennek teljes akaratát.” (Ap. Csel 20,27) A teljes Írás hirdetése által törte szét Jézus Krisztus is az Emmusi tanítványok hamis Krisztusképét, hamis messiási váradalmát, amelybe nem fért bele a szenvedés, keresztség és halál gondolata. Mennyiféle hamis Istenkép, Krisztuskép

van a mi híveink szívében is, amelyeket a teljes Írás hirdetése által tudunk egyes egyedül széttörni.

Végül figyeljünk *Kálvin* intésére:” Isten nem rövid ideig tartó mutogatás céljából adta az embereknek az Igét, hogy azt Szentlelkének jövetelekor tüstént eltörölje, hanem ugyan azt, a lelket küldötte alá, melynek erejével az Igét adta, hogy e Szentlélek az ő munkáját az Ige hathatos támogatásával véghez vigye. Ily módon nyitotta meg Krisztus a két tanítvány értelmét) Lukács 24, 27), nem azért, hogy a Szentírást elvetve, csak magukban bölcsekedjenek, hanem, hogy a Szentírást megértsék.” (*Institutio I. 9. 3*) S így jut el *Kálvin* oda, hogy csak az Ige és a Szentlélek együtt, ez a helyes. Így valljuk és hirdetjük mi is, hogy Ige Szentlélek nélkül annyi, mint száraz racionalizmus; Szentlélek Ige nélkül annyi, mint rajongás. Ámen Adásztevel 1974. március 17.

14. A visszafizetés elve.

Lekció: 1 Timótheus 5, 1 - 16.

Textus: Lukács 14, 12 -14. ; 1 Timótheus 5, 4

A mai szakasról.

E mai napra adatott szakasz arra emlékeztet bennünket, hogy a gyülekezet egy nagycsalád, Isten háza népe, ahol Krisztus a FŐ, mindnyájan testvérek vagyunk. Két kérdésben ad tanítást az Apostol. a.) A lelki gondozás kérdésében, a mindig követendő két alap magatartásra int, a tiszteletre és a tisztaságra. b.) Az özvegyek kérdésében a valóban özvegyekről, azok szolgálatáról, szolgálatba állításáról, továbbá a bujálkodókról és a fiatalabbakról, az őket környező kísértésekről, ad mai nap is érvényes, megtartásra méltó tanítást.

Közben a gyermekek és unokák kötelességét említve beszél a „viszont tartozás,” vagy egyszerűen a visszafizetés elvéről. Ma, mi különösen erre figyelünk az egész Biblia üzenetét szemünk előtt tartva. Az emberi életet fenntartó ősi elv: a visszafizetés elve.

a.) erre épül az emberi munka. A munkás adja az erejét testi, vagy szellemi erejét; a munkaadó adja a megélhetést biztosító ellenszolgáltatást. Gondoljunk a Mózesi törvényre: „Ne kösd be az ökörnek száját, mikor nyomtat; a szegény és szűkölködő napszámoson ne erőszakoskodjál.” (5 Mózes 25, 4; 24, 14.) Az Apostol ezt átveszi az egyház rendjébe: Mert azt mondja az Írás: A nyomtató ökörnek ne kösd be a száját; (5 Móz. 25, 4.) és: Méltó a munkás (Luk. 10, 7.) a maga jutalmára. (1. Timótheus 5, 18) ha ez a rend felbomlik, nemcsak az emberi társadalomban keletkezik zavar, (sztrájk, bérkövetelés) hanem az Isten sértették meg. A próféták így tanítanak: „Jaj annak, aki az ő felebarátjával ingyen szolgáltat és munkájának bérét néki meg nem adja.” (Jeremiás 22, 13.) Az apostolok így feddődnek: „Nosza immár ti gazdagok, sírjátok, - íme mezőiteket learató munkások bére, amit ti elfogtatok, kiált. És az aratók kiáltásai eljutottak a Seregek Urának füleihez.” (Jakab 5, 11)

b.) Erre épül a család élete. Az apostoli szakasz világosan, idealizmushoz szokott szemléletünk számára szokatlanul józanul, a gyermek és a szülő viszonyát a visszafizetés elvére építi.” Ha pedig valamely özvegyasszonynak gyermekei vagy unokái vannak, tanulják meg, hogy első sorban a maguk háza iránt legyenek istenfélők, és adják meg szüleiknek, a viszont tartozást; mert ez szép és kedves dolog Isten előtt.” (1 Timótheus 5, 4). A Apostol itt olyan fogalmat használ, ami az Újszövetségben csak itt fordul elő. Szótári jelentése: felváltás, kárpótlás, csere, viszonzás, hála. Számomra a sokféle fordítási változat között a „legszebb” a viszont tartozás. Hiszen logikailag is követve Pál apostol gondolatmenetét, azt kell látnunk,

hogy viszont tartozunk, szüleinknek, nagyszüleinknek. Itt nem érzelmi vonzódásról, hanem egyszerű emberi kötelességről van szó.

c.) Erre épül a társadalmi élet. Mit mond Jézus, kiket hívtak meg a lakomára: barát, testvér, rokon, szomszéd. És ma? Ma is pontosan ezt tesszük. Egyszerűen: „Kölcsön kenyér visszajár.” Ahol megszűnik ez a visszafizetés, (Jézus ezt a szót használja), ahol nem adják vissza, nem hívnak vissza, ahol akkora úr lett az önzés, hogy ki-ki csak „magában”, családjában tartja az örömnepet, ott alapjaiban van megtámadva a társadalmi élet; atomjaira kezd széthullani az emberi társadalom. Ott *József Attila* keserű meglátása lesz valósággá a házasságban: „Kétmillió párosult magány.”

d.) Erre épül az ember hitélete. Isten nem marad adó. Isten megfizet mindenkinek, már itt a földön. Példabeszédek 11, 18 tud arról, hogy az igazságszeretőnek jutalma valóságos. (Az istentelen munkál álnok keresményt; az igazságszerzőnek pedig, jutalma valóságos.) És Jób 20, 29 pedig a gonosz ember számára történt Isteni visszafizetéséről beszél. Számos bibliai példát lehet itt még felsorolni.

Jézus Krisztus a visszafizetés elvét átviszi az örökélet távlatába.

Mi a tanácsa? Olyanokkal tégy jót, akik nem fizethetik vissza. (Lukács 14, 13-14) Az (*antapodounai*) ἀνταποδοῦναι az evangéliumokban csak itt fordul elő. Pálnál: Róma 11, 35; 12, 19. Zsidókhöz 10, 30; 1 Thesszalónika 3, 9; 2 Thesszalónika 1, 6. Az, Jézus evangéliuma, hogy nem minden itt fizettetik vissza, hanem ott az örökéletben: „a ti jutalmatok bőséges a mennyben.” Lukács 6, 23; János 5, 28-29. Az apostolok is ezt hirdetik. Számos helyet lehet felsorolni, de gondoljunk csak a Biblia záróakkordjára. Az utolsó lapon, az utolsó versekben felcsendül még egyszer az alapmotívum, az Úr üzenete: „Íme hamar eljövök; és az én jutalmam velem van, hogy megfizessek mindenkinek; az ő cselekedete lesz.” Jelenések 22, 12.

Van e ilyen hitünk? Nem szégyelljük e, ezt a hitünket? Ismerjük e azt az Istent, aki nem marad adós. Úgy, mint Mózes: „Hit által tiltakozott Mózes, midőn felnövekedett, hogy a Fáraó leánya fiának mondják, Inkább választván az Isten népével való együtt nyomorgást, mint a bűnnek, ideig, óráig való gyönyörűségét; Egyiptom kincseinél nagyobb gazdagságnak tartván Krisztus gyalázatát, mert a megjutalmazásra tekintett.”

Aki pedig azt gondolná, hogy a cselekedetek által való megigazulást hirdetem, annak Kálvinnal együtt válaszolom” Helytelen dolog a jutalomból e cselekedetek által való megigazulásra következtetni. (*Institutio III, 18*) Az 1 Timótheus 5, 4-t *Károli* így adja vissza:” Szüleiknek viszontag való szolgálattal legyenek.” Ámen.

15. A törvény hármas haszna.

2. Mózes 20, 1-17.

Tíz napon át, olvastuk mindazt, amit most egyszerre hallottunk. Biztosan feltűnt másoknak is, hogy ezekben a napokban az Ószövetségből is csak egy-egy verset olvastunk. Nyilván kalauzunk összeállítói hangsúlyozni kívánták a Tízparancsolatot. Erre nagy szükségünk is van, mert amíg van református egyház, amelyben minden vasárnap olvassák, addig református egyházunkban egészen az igehirdetőtől függ, hogy mikor hangzik fel az Istentiszteleten. Megtörténik, hogy éveken át egyszer sem.

A mostani bizonyágtételünkben nem az egyes parancsolatokat vesszük vizsgálat tárgyává. Egy kicsit a Tízparancsolaton is túl nézünk, amikor summázni kívánjuk az elmúlt 10 nap bibliaolvasását abban a tekintetben, hogy szólunk a törvény hármas hasznáról, még pedig

Kálvin János gondolatainak felhasználásával. Felmutatjuk, hogy a törvény tükör, fék, és ostor az ember számára s ezek által lesz a mi igazi pedagógusunk.

Tükör

A törvény tükör, mely felmutatja számunkra Isten igazságát. Azt az igazságot, amely egyedül kedves Isten előtt. S ezzel együtt megláthatjuk benne, saját igazságtalanságunkat is. „Mert szükséges, hogy az önszeretet miatt elvakult és megrészegült ember így kényszeríttessék önismeretre, erőtlenségének és tisztátalanságának megvallására.” A törvény, ha belenézünk, mint a tükörbe, bizony csökkenti szilaj bátorságunkat, de kigyógyít bennünket a gőgösségből is, mert be kell látnunk, hogy „igazi szentségtől roppant távol” állunk. *Kálvin* szerint a törvény tükrö mutatja tehetetlenségünket, álnokságunkat és megátkoztatásunkat is. Ezáltal megtanít bennünket segítségül hívni a kegyelmet. E pontnál *Kálvin* nem kevesebb, mint hat *Augustinus* idézetet sorol fel: „A törvény parancsol, a kegyelem pedig, erőt ad a cselekvésre. „A törvény azért adatott, hogy a nagyból kicsinyt tegyen.”

S hogy mennyire szükséges ez a tükör, azt *Bereczky Albert püspök*

személyes vallomásával bizonyítom „Az én életem számára nincs a múlt évtizedek alatt fájóbb, gyötrelmesebb, kízóbb, égetőbb, és nem tudok rá elég jelzöt mondani, kétségbe ejtőbb tapasztalás, mint az, hogy ebben az országban a bűnösök hiányoznak. Itt mindenkinek igaza van, itt senki se akarja a fejét meghajtani, és megalázkodva azt mondani: Uram igazságosak a te ítéleteid.” Hát ezért kell belenézünk jól, becsületesen a törvény tükörébe!

Fék.

A törvény fék, mely a büntetéstől való félelem által féken tart. Ezt a munkáját elsősorban azokban végzi, „akik az igazzal és helyessel mit sem törődnek” *Kálvin* szerint az összes újjá nem születettekben működő féken tartásról van itt szó. A törvénynek ez a fékező munkája. „szükséges az emberi társadalomra, amelynek békességéről történik gondoskodás itt akkor, midőn óvintézkedést tesz Isten, hogy vak zűrzavarba ne merüljön minden, ami pedig megtörténnék, ha mindenkinek minden szabad volna.”

Bizony több tiszteletben kellene részesítenünk azt a reformátori tanítást, mely az Isteni törvénynek az emberi társadalomra való hasznosságára mutat! Bizony az egész társadalom iránti felelősségből, és szeretetből is nagy hangsúlyt kell tennünk a második tábla parancsainak hirdetésére, mert ezeknek zabolázatlanságra törekvők életében fékező szerepük van. *Kálvin* hozzát teszi: „Isten fiaira nézve sem hasztalan, ha e nevelés alá adják magukat, ameddig elhívásuk előtt a megszentelés lelke nélkül a test balga örvényben tobzódna.”

Egyre több gépjármű van hazánkban is. De vajon tudják-e, egy-re többen, hogy a gépjármű legfontosabb alkatrésze a fék. Igen, a fék, mert ha a motor nem jó, legfeljebb nem lehet vele közlekedni. De a fék nem jó, abból könnyen tragédia lehet! Így az életben is! Isten törvényének ezt a fékező munkáját nevezik zabolának is. Nos, hány tragédiát okozott a zabolátlanság!

Ostor

Meg ne ütközzön senki, ha szó szerint idézem nagy tanítónkat, *Kálvint*. „A törvény, mintegy ostor, hogy azzal rest, és lassú számár módjára hajtassék munkára.” (a *test* ugyanis!) „Sőt, a lelki embernek mivel, a testnek terhétől még nem szabadult meg, állandó ösztökélője legyen, mely tétlenkedni nem engedi. Nyilván erre a haszonra tekintett Dávid is, midőn a törvényt ama, kívülállójelzőkkel magasztalta.” Az Úrnak törvénye tökéletes, megeleveníti a lelket; az Úrnak bizonyágtétele biztos, bölcsé teszi az együgyüt.

Az Úrnak rendelkezései helyesek, megvidámítják a szívet; az Úrnak parancsolata világos, megvilágosítja a szemeket. Az Úrnak félelme tiszta, megáll mindörökké; az Úrnak ítéletei változhatatlanok s mindenestől fogva igazságosak. Kívánatosabbak az aranynál, még a sok színaranynál is; és édesebbek a méznél, még a színméznél is. Szolgádat is intik azok; a ki megtartja azokat, nagy jutalma van. Ki veheti észre a tévedéseket? Titkos bűnöktől tisztíts meg engemet.

Tartsd távol a te szolgádat a szándékosoktól; ne uralkodjanak rajtam; akkor ártatlan leszek, és tiszta leszek, sok vétektől. Legyenek kedvedre valók szájam mondásai, és az én szívem gondolatai előtted, legyenek, óh Uram, kösziklám és megváltóm.” (Zsoltár 19, 8-15) és Zsoltárok könyve 119, 105: „Az én lábamnak szövétneke a te igéd, és ösvényemnek világossága.”

A törvény, ilyen ösztökélő, ostorozó munkájának: „azok között, a hívek közt van helye kiknek szívében már hat és uralkodik Isten lelke.” *Kálvin* nagyon szépen tanít arról, hogy bár Isten törvényét szívébe Isten írta és véste be, azaz a Szentlélek kormányzása következtében olyan érzület és vágyódás uralkodik rajtunk, hogy Istennek engedelmeskedni kívánunk, mégis a törvény által kétszeres előhaladást teszünk: a) ebből tanuljuk meg napról napra, hogy mi az Istennek az akarata, amelyre vágyódunk, b) a törvény parancsolatai felett való gyakori elmélkedés következtében felbuzdulunk az engedelmességre

Tudom én is, hogy a jó lónak nem kell ostor. De ítéljétek meg ti magatok, hogy Isten dolgaiban, a hallgatásban, és az engedelmességben nem lettünk-e csaknem mind valamennyien „rest és lassú szamarak”?

A törvény hármasszoros haszna, hogy egyszerre tükör, fék és ostor, vezet el bennünket ahhoz, amit Isten ígér így tanít számunkra: „A törvény Krisztusra vezérlő mesterünkké lett, hogy hitből igazuljunk meg” (Galata 3, 24) Az eredeti szöveget mai nyelven, a ma emberének egyszerűen így kell mondanunk: A törvény, Krisztushoz vezető pedagógusunk lett! S, hogy hogyan lett pedagógusunk a törvény, arról megint csak igen szépen tanít *Kálvin*, amikor arról szól, hogy vannak, akiket önteltségükből gyógyít ki, s vannak, akiket féken tart „mindaddig, míg a Szentlélek által újjászületve lélekből kezdik” Istent szeretni.

Ha valaki azt mondaná most, hogy szokatlanul száraz tudományt hirdetem e vasárnapon, annak azt felelem. Testvér, jól tudom én is, hogy nem a törvényt kell prédikálni, hanem az evangéliumot. Nem Mózes, hanem Krisztust; de egyrészt azt sem szabad felednünk, hogy a Lélek sem jó tudomány nélkül, másrészt pedig a törvényről való reformatori, biblikus tanítás éppen azért adatik nekünk, hogy annál drágább legyen az evangélium. Mert ugye csak a bűnösöknek drága a kegyelem és a bocsánat, csak a hazatért tékozló fiaknak, kedves az atyai ház fegyelme! Ámen

16. Járj mindennek szorgalmasan a végére

Lekció: 2. Péter 1, 1-11

Textus: Lukács 1, 1-4

Néhány exegetikai megjegyzés: Lukács példamutató abban is, hogy az evangélium örök tartalmának kifejezésére modern formát használ, így találja meg az utat a kor művelt emberéhez is. Lukács evangéliumát szokták az irgalmasság evangéliumának is nevezni, mert az Üdvözítő könyörgő és gyógyító emberszereteten keresztül Isten végtelen irgalmát sugározza. Az első négy vers az ajánlás.

Feltárja benne: a.) tárgyát; b.) módszerét; c.) célját.

ἐπιχειρέω *epikheireó*: kezét rávetni, valamilyen (nagymeretű!) vállalkozásba fogni, megpróbálni. παραδίδωμι, *paradidómi*: átadni, hagyományként tovább adni. Az Újszövetségben rendszerint a megtérésre hívó szóbeli közlések, tények, tanítások, életszabályok.

ὑπηρέτης *hüperétész*: szolga, akin keresztül a Gazda cselekszik. (evezős szolga!) Ilyen értelemben fordítja Békés -Dallos: „szemtanúi és hirdetői”, κράτιστος *kratistos*: legkiválóbb, legerősebb, leghatalmasabb, „kegyelmes”. A legfőbb állami funkcionáriusokat megillető cím. σφάλω, *sfalló* megvédeni a megtántorodástól, nem engedni, hogy megbotoljon. Czeplédy: „azon történetek megbízhatóságáról”. Békés Dallos: „a tanítás megbízhatóságáról”; Ravasz: „Azoknak a tanításoknak feltétlen hitelességét”; Károli: „azoknak a dolgoknak valóságos igazságokat”.

Egyházunk rendjében e mai vasárnap a lelkésztovábbképzés vasárnapja. Méltó, hogy a gyülekezet hálaadással, könyörgéssel és felelősséggel gondoljon e napon a lelkészekre. Mert a lélek sem jó tudomány nélkül.) Példabeszédek 19, 2) S ha Isten népe tudomány nélkül való, akkor elvész, aki pedig megveti a tudományt, azt Isten is megveti, hogy „papja” ne legyen.) Hóseás 4, 6) Alapigénk ezekre tekintettel ad tanítást számunkra ezen az Istentiszteleten. Négy nagy üzenetére figyelünk:

1. A Jézus Krisztusról szóló evangélium nem elmélet, nem mese, nem mítosz, hanem történés, esemény, amely végbement.

Tagadhatatlan, hogy „mesébe illő” történések, csodaszép események vannak a Jézus Krisztus evangéliumában. Némelyeket ez meg is téveszt. Úgy gondolják, hogy az egész, jó fantáziájú egyének elbeszélése, kitalálása. Lukács mindjárt az evangéliuma első mondatánál nem hagy kétséget bennünk aziránt, hogy itt „azoknak az eseményeknek” a „helyes rendben” való elbeszéléséről van szó, „amely köztünk végbementek.” Minden keresztyén tudomány alapja az, hogy a mi hitünk történelmi tényeken nyugszik. E nélkül levegőben lógna az egész.

Jó, ha magunkba mélyedünk. Nem az-e a baja a mi református keresztyén életünknek is, hogy egy kicsit „szerelmeskedő énekként” kezeljük Jézus Krisztus evangéliumát? Gyönyörködünk benne és közben mi is átutaljuk a mesék, a mítoszok világába. Meg kell értenünk, sürgősen meg kell tanulnunk, hogy Jézus Krisztus evangéliuma mindig esemény, történés: az egyszeri nagy irgalmas esemény továbbtörténete bennünk és közöttünk. Ahol a Jézus Krisztus evangéliuma jelen van, ott mindig történik valami. A bizonytalankodó szívek mindig ezt kapják feleletül.” A vakok látnak, és a sánták járnak, a poklosok megtisztulnak, és a siketek hallanak, a halottak feltámadnak, a szegényeknek pedig, az evangélium hirdettetik.” (Máté 11, 5) Azért könyörgjünk, magányosan és együtt, hogy a lelkészi továbbképző tanfolyamokon, ilyen történetekben, eseményekben haladjon előbbre, mélyebbre lelkészeink szívében, életében az evangélium.

2. Az evangélium drága örökségként maradt ránk. „Amint ránk hagyták”, nekünk is úgy kell tovább hagyományoznunk. Lukács a legmélyebb tisztelettel beszél azokról, „akik kezdettől fogva szemtanúi és szolgálói voltak az Igének.” Ő nem tartozott már ehhez a nemzedékhez. Ő a hagyományozás harmadik rétegéhez tartozott. Lehet, hogy Ő is azok között a pogányok között volt, akik 40 körül tértek meg, s csatlakoztak az Antióchiai gyülekezethez. (Acta 11, 19-26) E helyen Lukács olyan szót használ, mely azt jelenti, „átadni, hagyományként tovább adni.”

Isten Igéje megkérdez most minket, a felől, hogy van-e bennünk őszinte hagyománytisztelet? Nem lettünk-e gyökértelenek? Becsüljük-e, ismerjük-e, kutatjuk-e múltunkat, történelmünket, gyülekezetünk, egyházunk történelmét: azt, hogy honnan jöttünk, kik vagyunk? S méltó módon tiszteljük-e mindazokat, akik „ránk hagyták” a Jézus Krisztus evangéliumát, a zoltárokat, az Istenfélelemben egyszerű, szolgáló életet; az „közjóért” való fáradozás nemesen

egyszerű, és magasztos példákat, felmutató magatartást? Tudjuk-e, hogy „az a tanítás nem volt gazdátlanul vagy megbízhatatlan tanúktól terjesztett híresztelés, hanem komoly szerzői vannak.” (Kálvin) Istennek legyen hála, voltak „mindennek szorgalmasan végére járó,” hűséges krónikások, akiknek az írásaiból még késő évszázadok szeme előtt is meglevenedhetik az Ő alakja.

De ugyan akkor azt sem szabad felednünk, hogy nekünk is tovább kell hagyományoznunk az evangéliumot. „mit szoktam mondani:” Amelyik nem méltó arra, hogy tovább adják, arra sem méltó, hogy megtartsák.” Örökölnék-e tőlünk gyermekink olyan kedves Bibliákat, Énekeskönyveket, keresztyén Tanításokat, istenhez vezető tárgyi és személyes emlékeket, amilyeneket mi örököltünk apánktól, nagyapánktól? Jaj nekünk, ha a mi nemzedékünkben megszakadna ez az áthagyományozás. Ebben a dologban is vezesse Isten Lelke mélyebbre ezen a nyáron lelkészeinket, hogy rajtuk keresztül mélyebbre jussanak gyülekezeteink is a hagyománytiszteletben és a református keresztyén hitünk továbbadásában.

3. Az egyes ember iránti nagy felelősségre és szeretetre nyerünk mélységes tanítást az alapigéből.

Bár Lukács evangéliuma az egyház könyve lett, eredetileg egy embernek szóló baráti levél volt. Lukács nem hagy kétséget e tekintetben: „Jónak láttam, hogy azokat neked helyes rendben leírjam, nemes Theofilus.” Legyen ez számunkra egészen világos.

Van az Újszövetségben, néhány rövid levél, amely egy-egy személyhez szól. De egy egész evangélium? ez egészen csodálatos. Igen az, de így van.

S van ennek valami hallatlan nagy figyelmeztetése mindnyájunk, és elsősorban a lelkészek számára. Milyen buzgóság volt Lukácsban egy ember iránt. Nem egy prédikációt írt számára, hanem egy egész evangéliumot, amelynek írásánál „mindennek gondosan végére” járt. Nyilván Attól tanulta ezt a nagy szeretetet az egy, az egyetlen iránt, Aki olyan csodálatos példázatot mondott az elveszett egyről, s Arról, Aki hűségesen keresi, mert szereti ezt az egyet (15. fejezetben) Valami nagy jó dolog kezdődik el gyülekezeteinkben, egyházunkban, ha nem a tömegek elvesztésén panaszkodunk, hanem így tudjuk szeretni azt az egyes embert, Akihez küld minket az Anyaszentegyház Ura. Könyörögjünk azért, hogy lelkészeink Igéből nyert indításokat nyerjenek az egyes emberek gondozására nézve.

4. Az evangélium alaposabb, mélyebb ismeretére kell törekednünk, mert ez oltalmaz meg a megtántorodástól.

Theofilus már „oktatást nyert” a Krisztusban való élet felől. Az alapelemekre már megtanították. De hitének önálló bizonyossággá kellett válnia. Ezért adja elő Lukács azoknak a tanításoknak, történeteknek megbízhatóságát, hitelességét, vagy ahogyan az öreg Károli fordította „valóságos igazságokat” amelyekre tanították, hogy általuk Theofilus megerősödjön a hitben. Ezért jár Lukács mindennek szorgalmasan a végére!

Ez a mindennek szorgalmasan végére-járás egyszerűen azt is jelenti, hogy naponként tudakozzuk az Írásokat. Úgy tartozunk bele a magyar református egyházba, hogy a magyar reformátusok bibliaolvasó közösségébe is beletartozunk. Nem akarunk régi tapasztalatainkból, a régi mannából élni. „Régi olaj nem adhatja neked a Lélek igazi kenetét; fejednek friss olaj kell, mely a szentséges hely aranyszarujából öntetik alá. Az Úr szándékosan akarja, hogy Tőle való állandó függésünket érezzük.” (Spurgeon)

De természetesen jelenti azt is, hogy mélyebbre evezünk, nem maradunk meg a sekélyesben. Ki nem tudja, hogy valaminek gondosan utána járni, az, fáradságot jelent. Nos, ezt a fáradságot, ezt az Isteni fáradozást, ahogyan eddig tanultuk, „teológiai fáradozást” várja tőlünk Urunk. E nélkül a fáradozás nélkül nem tudunk megállni a hitben. „Nem a mienk az, az

állítás, amit nem szenvedés árán teszünk a magunkévé. Nem az, az író jelenti a legtöbb áldást, aki olyat mond, amit eddig nem tudtál, hanem az, aki szavakba formálja azt az igazságot, ami bensődben ott vajúdott kifejeződésre várva.” (Chambers)

Nyitott szívvel könyörögjünk e vasárnapon magunkért és lelkészeinkért, hogy ebben a fáradozásban újítson meg bennünket Isten Lelke, mert ez által újul meg a mi keresztyén életünk is olyan gyümölcsök termésére, melyek dicsőséget hoznak Isten nagy nevére. Ámen

17. Az idejét pazarló Mária.

Lukács 10, 38 -42.

A protestantizmus egyik legnagyobb igehirdetője mondotta: Az emberre nézve egyedül lehetséges vallás a bűnbánat vallása. Az ember igazsága nem lehet olyan, mint az a szűz erősség, amelyet ellenség soha be nem vett; hanem sokkal inkább hasonlatos ahhoz a várhoz, melynek őreit az ellenség meglepte, felriasztotta, és amelyből véres harc után lehetett csak kiűzni a benyomulókat, tehát nagy veszteség árán.” A gyülekezetben tehát hangoznia kell a bűnbánatra hívó szónak. Csak arra kell ügyelnünk, hogy ne levegőt vagdossunk bűnbánati prédikációinkkal. Amikor a bűnt úgy akarjuk leleplezni, mint gyilkosságot, paráznaságot, lopást, hazugságot, vagy kívánságot; elfelejtettük, hogy ezek nem jellemzőek a templomos népre. Akkor sem, ha ráfognak.

Inkább jellemző reánk egyik nagymama legutóbbi kifakadása: Mi az én bűnöm? Csak nem az, hogy tisztességesen éltem, így neveltem gyermekeimet is. Dolgoztam egy életen át, s mikor a munkából hazaértem, választhattam, hogy melyik szórakozást kedvelem: a mosást, vasalást, vacsorafőzést, vagy a takarítást! Most pedig, nyugdíjasként megyek afféle ingyen dajkaként unokámat dajkálni. Férjem már „elment”, lassan nekem is lejár, hát mi az én bűnöm? Csakugyan mi, a mi bűnünk, akik tisztességben éljük életünket? Csakugyan nekünk nincs mit megbánnunk? Ez a mai ismerős Ige hátha segít bennünket a megalázkodásban és bűnbánatra jutásban.

Márta házába fogadta Jézust és vele együtt a 12 tanítványt is. S ha csakugyan vendégül akarta őket látni csak egy uzsonnára is, érthető az evangélista tudósítása: „teljesen lefoglalta a sok felszolgálás.” De jó, hogy van egy nőtestvére. De, hol van az a Mária? Miért nem segít most, hát mindent egyedül Márta tegyen? Mária azonban csak nem kerül elő. Márta türelme fogy és bemegy Máriáért, aki ott ül Jézus lábánál. Nem szól, hogy ne zavarjon, csak integet Máriának. De Mária nem veszi észre, vagy észre vette is, nem hajlandó mozdulni. Ezt már nem lehet szó nélkül hagyni. Márta Jézus tanítását félbeszakítja: „Uram nem törődöl azzal, hogy a testvérem magamra hagyott a szolgálatban? Mond hát néki, hogy segítsen!” S itt jön a nagy meglepetés: Jézus nem ennek a szegény, egyedül dolgozó, magára hagyott, szorgalmas Mártának fogja pártját, hanem Máriának. Ahelyett, hogy Máriát kiküldené a konyhába, szelíd leckét mond Mártának: „Márta, Márta, sok mindenért aggódol, és nyugtalankodol, pedig kevésre van szükség, valójában csak egyre. Mária a jobbik részt választotta, amelyet nem vesznek el tőle soha.” Nézzük ezt a hármas egy Jézusi tanítást:

Kevésre van szükség.

Vajon ez a mi véleményünk is? Nem inkább az, hogy egyre többre van szükségünk? Még ez is, még az is hiányzik, jaj még ez is kellene, az is kellene. Sokszor azt gondolom, a mi Bibliánkból hiányzik Pál apostol intelme. Pedig nem hiányzik, hallgassuk csak: „Valóban nagy nyereség a kegyesség megelégedéssel, mert semmit sem hoztunk a világra, nem is vihetünk ki semmit belőle. (Jób 1, 21; Zsolt. 49, 18; Préd. 5, 14) De ha van élelmünk és ruházatunk, elégedjünk meg vele. Akik pedig meg akarnak gazdagodni, kísértésbe meg

csapdába, sok esztelen és káros kívánságba esnek, amelyek az embereket pusztulásba és romlásba döntik. Mert minden rossznak gyökere a pénz szerelme, amely után sóvárogva egyesek eltévelyedtek a hittől, és sok fájdalmat okoztak önmaguknak. Te pedig, Isten embere, kerüld ezeket. Ellenben törekedj igazságra, kegyességre, hitre, szeretetre, állhatatosságra, szelídlelkűségre. (1 Timótheus 6, 6 -11)

Kevésre van szükség, mondja Jézus. Vajon igazat adunk-e? Csakugyan az Ő tanítványai vagyunk e? Nem kell-e elismernünk, hogy hátunk mögé vetjük nemcsak a fenytést, de a bölcsességre intő szót is?

Valójában csak egyre van szükség.

A Károli fordításában ez így volt: „egy a szükséges dolog” Egy, azaz még csak nem is kettő. Mi ez az egy szükséges? Az, amit Mária tesz: „Leült az úr lábához és hallgatta beszédét.” Mert valójában csak erre van szükségünk: Jézusra. Jézusra van szüksége az egyénnek is, a társadalomnak is, a nemzetnek is, az egész emberiségnek is. Jézus nélkül el fog veszni, vesztébe fog rohanni az emberiség.

S e ponton kezd egészen izgalmas lenni az Ige üzenete. Kezdjük érezni, remélem, hogy velem együtt ti is kezditek valóban érezni, hogy utolérték minket a mi bűneink. Lelepleződöttünk, a mi keresztyén életstílusunkban.” Minket ugyanis az jellemez, hogy nekünk erre nincs időnk, mi erre nem érünk rá. Nem érünk rá leülni Jézus lábához. Még templomba csak el elfutunk, többkevesebb türelemmel végig is hallgatjuk a prédikációt, de, hogy otthon, naponként Bibliát olvassunk: ó arra igazán nincs idő. Minket teljesen lefoglal a sok felszolgálás. A győzelemre segítő Jézusi tanítást elfelejtettük: „Nem csak kenyérrel él az ember, hanem minden Igével, amely Isten szájából kijön”

A jó és jobb között válasszuk a jobbat!

Milyen finoman mond ítéletet Jézus ott a bethániai házban: Amit Márta tett, a sok felszolgálás, az nem volt rossz; az, jó volt. De, amit Mária tett, az még jobb volt. Itt nem a rossz és jó közötti választásról van szó, hanem a jó és jobb közötti választásról.

Ellenségeink sem foghatják ránk, hogy rosszul él a mi magyar népünk. Nem, nem élünk rosszul, jól élünk. (Természetesen vannak, akik önhibájukból rosszul élnek, de nem ez a jellemző.) Testvér, talán újra és újra végiggondoltad, már életstílusodat, és arra jöttél rá, hogy ahogyan élsz, úgy kell élni: te jól élsz. Lehet, de íme, Jézus arról beszél, hogy élhetnél jobban. Választhatnád azt a jobb életet, azt a jobbik részt, amelyet nem vesznek el tőled soha. Az embert a céljáról ismerni meg valóban: A legnagyobb cél, az örökkévalóságra készülés, s minden időben ez formálta a legnemesebb lelkű embereket.

Kisebb igény, kevesebb rohanás - több csendesség, ezt ajánlja Jézus. Így is mondhatnám: Igénytelenebb külső és igényesebb belső élet. Ne foglald le teljesen magadat a szolgálattal: légy csendbe Jézus előtt, a te Istened előtt!

Annyi mindenre pazaroltuk el már drága időnk: Merjük egyszer komolyan elkezdni, hogy „rápazaroljuk drága időnk Jézusra!” Jézusunk: Légy az időnknek is Ura!

18. A vagyonát pazarló Mária

Máté 26, 6-13

Az elmúlt vasárnap a sok munka és szolgálat közben az idejét pazarló Máriáról szólott az igehirdetés. Ma figyeljünk, a vagyonát pazarló Máriára. E mögött a „pazarlás” mögött hálás, áldozatra kész, türelmes és boldog szeretetet találunk.

Mária szeretete, hálás szeretet.

Máriát a hála serkenti emlékezetes pazarlására. Visszaemlékeznek, azokra az áldásokra, melyekkel Isteni barátjuk, éveken át gazdagította őket. Megemlékeznek azokról, az áldott órákról, melyekben ott ült a Mester lábainál s hallgatta az örömhírt a mennyei Atyáról. Végül bizonyosan visszagondolt arra a felejthetetlen napra, melyen Jézus megjelent a bethániai temetőben és az ő halott testvérét, Lázárt kihívta szavával a sziklasírból.

Hát a mi szívünket végképpen elfoglalta-e a „hálátlanság márványszívű ördöge?” (*Shakespeare*) Nem indít minket is hálára Jézus iránt életünk és múltunk ezer emléke? Gondoljatok azokra a felséges, örök igazságokra, melyekre az Úr tanított minket gyermekkorunk óta. Emlékezzetek meg azokról az édes vigasztalásokról, melyeknek balzsamjával bekötözte sebeinket. Gondoljatok a Vele töltött csendesség áldott alkalmaira. És emlékezzetek meg arról, hogy Jézus szava hogyan támasztotta fel lelkünket a bűn halálából, mint Lázárt a sziklasírból. Ahogyan énekeltünk is róla a 494. dicséretünkben.

És mi ismerjük azokat az áldásokat is, amelyek az Úr véres keresztségéből, szenvedéseiből és büntörlő halálából áradnak a szegény bűnös világra! Bizony, minden órában és minden percben hálával kell gondolnunk édes Megváltónkra, az emberiség legnagyobb jótevőjére. Jótevőink iránti szeretetünk a hála. Ez a legszentebb kötelesség.

Mária szeretete áldozatra kész szeretet.

Mária nem zárja el szívében a hálát, sőt megmutatja azt. S nem is pusztán szóval, hanem cselekedete, költséget nem kímélve, pazarló módon. Előáll egy alabástrom edénnyel, melyben egy font drága kenet van, mégpedig nagy értékű valódi nárdus-olaj. Eltörli az alabástromot és Jézus fejére, és lábára önti az olaját. Azután az Úr lábait megtörli kibontott hajával, miközben a ház megtelik a nárdusolaj illatával. Szép hódolat ez, nagy áldozat ez Máriától. Hiszen egy napszámos ember évi bérét „tékozolta” el.

Hol a mi drága valódi nárdus-olajunk, hogy kiöntsük azt az Úr dicsőségére? Mária Jézus fejére, öntötte azt. Ó, öntsük ki előtte bűnbánatban, hitben, új engedelmisségben. Mária széttörte az alabástromot, hogy ennek drága tartalmát áldozatul kiönthesse. A mi szívünkön is szét kell törnie az önigazság és az anyagiasság kemény kérgének, hogy alázatban állhassunk meg az Úr előtt. Mert ne feledjük: a töredelmes szív és az engedelmes lélek, ezek az Isten előtt kedves áldozatok. De Mária, Jézus lábára is öntötte, a drága olajat. Azt jelenti ez nekünk, hogy a mi égben lévő dicsőséges Fejünkön, a Krisztuson kívül megemlékezünk az ő földön küzdő Egyházáról, azaz jót cselekszünk az ő kicsinyeivel Őérette. Gyakoroljuk a segítő, áldozatra kész szeretetet. Kiterjesztjük ezt felekezeti és faji különbség nélkül. Ez a mi drága nárdus-olajunk, mert az ilyen szolgálatokban gyönyörködik az Úr.

Mária szeretete türelmes szeretet.

Kicsiny és bizalmas körben viszi áldozatát Mária, mégis megtámadják érte. Hódolata gyöngéd, figyelmes és igénytelen; nincs terhére senkinek, mégis helytelenítik. Júdás kezdi, de a többi tanítvány is folytatja. Pazarlásról beszélnek, meg a szegényekről. Jézus pedig, most újra védelmébe veszi Máriát. Emlékezzünk: Védelmébe vette, amikor Márta szerint „az idejét pazarolta.” a helyett, hogy dolgozott volna. Védelmébe veszi most, amikor vagyonát „pazarolja”, ahelyett, hogy eladta volna, és a szegényeket segítette volna belőle. Jézus megmagyarázza tanítványainak, hogy Mária hálás szeretetének szép áldozata miatt nem szenvednek rövidséget a szegények. Az irgalmasságot állandóan gyakorolhatják, de a megtisztelés alkalma elmúlik: „én nem mindig leszek veletek”

Mária ott is, itt is, szó nélkül tűrte a többiek értetlen, szűkkeblű, rövidlátó ítélkezését. És mi? Mi tudjuk-e tűrni? Szeretetünk türelmes szeretet-e? Mert amikor egy-egy áhítatos Mária Istenének az úrnak szolgál, templomot látogat, zsoltárt énekel, bibliát olvas, imádkozik, vagy adakozik; talán gúnyolódva kérdezik tőle, még családja tagjai is? Mire való ez a haszontalan idő és vagyon pazarlás? Testvérek: soha ne hozzon ki bennünket az igaztalan, szeretetlen, rövidlátó ítélet. Igazunk van: tehát tűrjünk. Sok ember azt mondaná: Hogyan tűrjek, amikor nekem van igazam? De én úgy tapasztalom, hogy a tévedés türelmetlen, az igazság türelmes. Akkor legkönnyebb türelmesnek lennünk, amikor igazunk van. S miért ne tűrnénk el, a tűszúrásokat Azért, Akinek kezét-lábát a Golgotán szegekkel verték át a mi bűneinkért! ?

Így lesz Mária szeretete, boldog szeretet.

Jézus megvédi Máriát, a méltatlan támadással szemben: „Miért bántjátok ezt az asszonyt? Hiszen jót tett velem.” Jézus bebizonyítja, hogy Mária nagy értékű áldozata nem pazarlás. Az Úrra magára nézve nem az, mert Mária az ő temetésére nézve cselekedte. A szegényekre nézve sem az, mert azok mindenkor megkaphatják a szeretet adományát. A tanítványokra nézve sem az, mert ők, amikor csak akarják, irgalmasságot cselekedhetnek. Végül Máriára nézve sem az, mert ő jót cselekedett az Úrral, és „bárhol hirdetik majd az evangéliumot az egész világon, azt is el fogják mondani, amit ez az asszony tett, az ő emlékezetére.!”

Íme a szeretet, a pazarló szeretet boldogsága! Lehet, hogy ha Jézus lábainál ülve szavára figyelünk, azt mondják reánk: pazaroljuk az időnket; ha áldozatos szeretetből nárdus-olajunkkal megkenjük Jézus fejét és lábát, ha vagyonunkból szolgálunk az Úrnak, azt mondják reánk: pazaroljuk vagyonunkat. De testvérek, nem álmodhatunk gyönyörűbb jutalomról, mint a jó emlékezet és az Úr dicsérete: „Jöjjetek, Atyámnak áldottjai, Velem tettétek meg.” (a jót!)

Azért úgy kövessük Jézust, mint ez a Mária: Legyen időnk Jézus számára! Pazaroljuk drága időnket Jézusra, az ő tudománya tanulására! Legyen valódi, értékes nárdus olajunk Jézus számára, pazaroljuk életünket, vagyonunkat, pénzünket, mindenünket Jézusra és az Ő szolgálatára. Ámen

(A II. Beszéd Jánosi Zoltán után. Lásd: Papi Dolgozatok IV. Debrecen, 1909. 113-114. oldal K. Gerok. után.)

19. Zsoltár betegágyon.

41. Zsoltár.

Mai Igéről két önálló vázlatot adok. Az első az egész zsoltárt fogja össze, míg a második az első versről szól. De ezeket is megelőzve fogadjatok szeretettel két idézetet a zsoltárokról.

Spurgeon (ejtsd: *szpördzson*) ezt mondja. „A zsoltárok az érzelem legváltozatosabb módzatait tárják elénk. A gyermeknek éppúgy, mint az aggastyánnak. Tanáccsal látnak el az élet küszöbén, és vigaszt nyújtanak a halál kapujában. Zsoltárral az ajkunkon kiléphetünk az életbe, félrevonulhatunk az ünnep csendjébe, oda állhatunk a szenvedő betegágyához, beköszönhetünk a vendéglátó házba, beléphetünk a templomba, az ima benső kamrájában, sőt még a mennyországba is.” (*Reformátusok Lapja 1962. november. 25.*)

Stalker pedig így tanít: „A zsoltárok könyve kétségtelenül a legbecsesebb az ószövetség valamennyi iratai között. Ezt a könyvet a szívük vérével írták a szerzői. Az emberi lélek legmélyebb fájdalmai és legfelségesebb elragadtatásai szólalnak meg benne. Sehol a világon nincs ennél tökéletesebb tükre a lelki életnek. Minden idők szentjeinek kézikönyve, kalauza volt. Ismerni és szeretni a zsoltárok könyvlét - ez a lelkiségnek egyik leghitelesebb pecsétje.”

(Dr. James Stalker: *Fájdalmak embere. 189. lap.*) Segítsen bennünket Isten kegyelme, hogy ilyen lélekkel viseltessünk a zsoldárok iránt. A 41. zsoldár iránt is.

Beteggyban mondott zsoldár.

Kétségtelen, hogy a szerző nyomorúságban van. Súlyos betegség gyötri. (Van magyarázó, aki azt gyanítja, hogy nem maga a szerző a súlyos beteg, hanem Jahve népe, az eklézsia.) Így lesz, e zsoldár minden idők szenvedőinek, betegjeinek imádsága. Ma a betegeké, holnap talán a miénk. Így figyeljünk üzenetére!

1. Az ígéretekre emlékezik. (1-4) Jó és üdvös dolog elesettséggünkben, nyomorúságunkban az Úrra emlékezni. E versek refrénje „az Úr”. Mikor Róla beszél, mindig ígéreteire emlékezik: megmenti, megőrzi, élteti, megerősíti, megkönnyíti betegségében! Mennyi hatalmas ígélet! Szorítsd szívedre bármelyiket, máris meggyógyul az életed! Emlékezzél a te hűséges Urad ígéreteire! Keresd Bibliádban és zsoldáros könyvedben az ígéreteket! Bízzál bennük!

2. Könyörög az Úrnak. (5) „Uram kegyelmezz nekem, gyógyítsd meg lelkemet!” Egyszerű, szívből jövő könyörgés ez. „Uram!” Személyes hit és személyes kapcsolat lüktet e szóban. Emlékezzél beteggyban, mikor mondtad ki először így: Uram! Talán így: „Én Uram és én Istenem!” Kegyelmezz meg! Mintha a Zsidókhoz írt levél tanítása hangzana: „Járuljatok bizalommal, a kegyelem királyi székéhez!” Gyógyítsd meg lelkemet! A teste beteg, nagyon beteg, de ő tudja, hogy beteg a lelke. Az a döntő, hogy az gyógyuljon meg! A lelke békessége, derűje, öröme, hite álljon helyre! S akkor bármi lesz is!

3. Megvallja bűnét. (5b) „mert vétkeztem ellened”. Nem sikereit emlegeti, nem eredményeivel megy az Úr elé, hanem a bűneivel. Mert soha nem mehetünk mással. Csak a tékozló fiú és csak a vámszedő lelkületével: vétkéztem ellened. A betegség a magunkba szállás, a megalázkodás ideje! Legyen az a mi számunkra is!

4. Helyzetjelentést ad az Úrnak. (6-10) Nem hízelgő a többiekre nézve! Beteggybából másként látja az embereket, a látogatókat. „Ha látogatni jön be valaki, hiábavalóságokat beszél.” Nem ítéli-e meg sok beteglátogatásunkat e mondat! A beteggybnál nincs helye sem a hiábavaló beszédnek, sem az ítéletésnek. (9.)

5. Csak egy kiutat lát. (11-14) Ahogyan az egyik magyarázó fogalmazta, beteggybán találkozott a „világ hálátlanságával”. Még a barátokban is csalódnia kellett. (10. verset Jézus Krisztus is, az ajkára vette!) csak egy kiutat lát: fölfelé: „De Te Uram.” Ez a hit bátorsága és kiváltsága! Mikor mindenfelől körül zárattam, fölfelé szabad az út. Mikor az emberekben csalódsz, fordulj könyörgéssel az Úrhoz!

6. Utolsó mondata: „Áldott az Úr, Izráel Istene öröktől fogva mindörökké. Ámen. Ámen” (Ez a doxológia nemcsak a 41. zsoldárt zárja le, hanem mind a negyvenegy zsoldárt, a zsoldárok első könyvét.) Legyen ez intés, tanítás számunkra. Kérjünk olyan életet, hitet, hogy az utolsó mondatunk ez legyen: „Áldott az Úr!” Ámen

A diakóniát végző ember boldogsága. (1. vers.)

A 41. zsoldár nyomorúságát körülöleli a boldogság. Ez a kezdet és ez a vég. A keresztyén ember életét is így kell, hogy körülölelje a boldogság. Mert a mi Istenünk, boldog Isten (1 Timótheus 1, 11), Aki boldogságot hirdet Jézus Krisztusban. Gondoljunk a Hegyi Beszéd indító szakaszára. Milyen boldogságra emlékezünk még a Bibliából? Most a diakóniát végző ember boldogságáról tanít minket Isten Igéje.

1. Boldog, aki gondol a nyomorultra. Most így hangsúlyozom: aki gondol a nyomorultra. Az eredeti szöveg, a hüvös rá gondolásnál többet jelent: szeretetteljes részvételt fejez ki. Azt mondhatná valaki, hogy a diakóniánál a tett a fontos, nem a gondolat. De a gondolat az első.

Így volt ez az Ap. Csel 6, 2 szerint is:)” Annak okáért a tizenkettő egybegyűjtve a tanítványok sokaságát, mondának: Nem helyes, hogy mi az Isten Igéjét elhagyjuk és az asztalok körül, szolgáljunk.”) azóta is így van mindig. Köszönjük meg Istennek a lelke, kedve, akarata szerinti gondolatokat, melyek szülőanyjai lettek az egyház történelme során az irgalmasság cselekedeteinek. Kérjünk ilyen új gondolatot, a nyomorultakra nézve.

2. Boldog, aki a nyomorultakra gondol. Az eredeti szöveget *FR. Baethgen, Göttingen 1904*, így adja vissza: „gyengére és szegényre”. Kik ezek? Nem csupán Ézsaiás 58, 7-ben felsoroltak: Nem azé, hogy az éhezőnek megszegd kenyeredet, és a szegény bujdosókat házadba bevigyed, ha meztelent látsz, felruházzad, és tested előtt el ne rejtsd magadat?” hanem a gyermekek és az öregek. És mindenki, aki testi, lelki nyomorúságban szenved. Ahogyan a jó orvos igazi barátai nem az egészségesek, jaj, ha csak közöttük érzi jól magát s ideje nagy részét velük, tölti, - hanem a betegek; úgy az Úr szolgájának (márpedig az egyetemes papság elve alapján mindnyájan azok vagyunk, ki-ki a maga helyén) igazi „kedveltjei” a nyomorultak, a Jézus Krisztus „kicsinyei”. Közöttük érzi jól magát, rájuk gondol, velük törődik.

3. Aki a nyomorultra gondol, az boldog. Olyan értelemben is boldog, ahogyan boldoggá tette hitvalló eleinket a kapuvári börtönben az ének „nem egyedül vagyok, földön ki nyomorgok...”. (262, 6) de, az igazi boldogságot az jelenti számára, hogy Isten az Ő ígéreteit valóra váltja életében. Mert ha igaz - márpedig igaz - a Példabeszédek könyve 19, 17 is: „Kölcsön ad az Úrnak, a ki kegyelmes a (Máté 25, 40.) szegényhez; és az ő jótéteményét megfizeti néki.” Isten ígéretei igen bizonyosak, számíthatsz rájuk. Adjon számunkra a mi urunk részt a diakóniát végző, az irgalmas szívű, a nyomorultra gondoló emberek boldogságából, mert van ilyen boldogság!

(E szerény kis írásomat had ajánljam igaz tisztelettel és szeretettel Bujáky Miklós mezőlaki lelkipásztornak, a pápai gyülekezet presbiterének, a Farkasgyepüi Szanatórium betegjének: Legyen segítség számára a betegágyon mondandó zsoltárhoz.)

Pápa 1976.

20. Egy anya a sok közül.

Máté 15, 21 -28.

Tegnap a munka ünnepe volt. Ma az anyákat ünnepeljük. A kettő egy beesik, mint az életben is. Hiszen munka és anya összetartoznak elválaszthatatlanul. Az evangéliumokból elénk áll egy anya, hogy élete, példája tanítson mindnyájunkat. Három tanítását emelem ki:

1. Az anya hite.

Nem egyszer épen a hit teszi anyává, mert hitben vállalja az új élet ajándékát, áldását; ezer veszélyt vállalva vele. Boldog gyermek, akit hitben vállaltak, és hitben nevelnek.

Hitben nézte gyermek betegségét. „Leányomat kegyetlenül gyötri a gonosz lélek.” Hitte, hogy leánya bajának, betegségének igazi oka, hogy „gyötri a gonosz lélek”. Ó, vannak e közöttünk olyan anyák, akik így hiszik gyermekük baját? Mert nem az a baja a gyermeknek, az ifjúnak, hogy szegény, elhanyagolt sorban nő fel, hogy nincsenek lehetőségei, hanem az, hogy kegyetlenül gyötri a gonosz lélek.

Hitben kereste a gyógyulást. Jézus Krisztushoz ment. Lehet, hogy nem ott kezdte, de oda érkezett meg. Próbálkozásainak vége a könyörgés lett: „Uram, Dávid Fia! Könyörülj rajtam!” Boldog gyermek, akinek imádkozó anyja van, s boldog anya, aki hiszi, hogy gyermekéért a legtöbbet, legfontosabbat akkor teszi, ha imádkozik érte. Jókai gyönyörűen vall az anyák imádságáról: „De talán az újabb mítosztalan kornak is vannak búvszerei, mikkel az anyák

bebalzsamozzák fiak testét, hogy ne fogjon azon a kard éle. Talán egy örökké hangzó imádkozás az, mely útban áll a halálangyal pallosának, s mikor az ércen, vason keresztül vágott már, e vékony sóhajtáson nem bír keresztül vágni.” (*Köszívű ember fiai. II. 64.*)

Az anya alázata.

Az alázatosságra mindennapi példát az anyák életében kell keresnünk. Az anyák legszebb ruhákban járnak a nők között, mert az alázatosság köntösét öltik magukra minden reggel, egy életen át. Nem sértődött meg. Jézus nem válaszolt a könyörgésre, szóra sem méltatta. Hiába kiáltozott utánuk, Jézus hallgatott. Amikor pedig megszólalt, tudomására hozta, hogy nem tartozik Izrael házának eltévelyedett juhai közé, azaz nem tartozik azok közé, akikhez Ő küldetett. Már ezen is meglehetett volna sértődni. De ez az anya tovább könyörög. „Uram segíts rajtam!” - S ekkor jön a legnagyobb próba, mert Jézus értésére adja, hogy nem a fiakhoz, hanem a kutyákhoz tartozik: „Nem jó elvenni a gyermekek kenyerét, és odadobni a kutyáknak.” Kemény beszéd ez, de csak a kevélyeknek és önérzeteseknek, csak a színlelt alázatoskodók sértődnek meg rajta. Ez az anya nem sértődött meg erre sem. Tanuljunk tőle mindnyájan: tanuljatok anyák, kik annyi sértést kell, hogy elhordozzatok. És tanuljanak tőle gyermekek, hogy ne legyen előttük ismeretlen az igazi alázat. Az, amely tud lehajolni! S ó, az anya alázata hányszor lehajol.

„Anyák, kiket egy cérna, tű, gomb
ezerszer is hajolni késztet.
Ó hányszor görnyedtek azér’,
ami egy fillérmeyt sem ér,
ki fog majd megfizetni néktek?”

(*Bódás János: Áldottak, akik lehajolnak*)

Nincs igénye. Neki nem a gyermekek kenyere kell, csak a morzsa, ami lehull az asztról. Csak morzsát adj Uram! Ha az anyák hitét és alázatát tanítani lehet, mindezeket megelőzve tanítani lehet az igénytelenségüket. Ma a túlzott igények időszakában, jó lenne mindnyájunknak anyák napján esztendőre szóló tanítást kérni anyánk igénytelenségéből. Egy példát is mondok: Korházban látogattam egy öreg édesanyát. Megkérdeztem, hogy mit üzen családjának. Mit hozzanak, ha eljönnek? S a válasz: egy kis kútaljai vizet. Azóta sokszor cseng fülemben ez az alázatos kérés, ez a példát mutató igénytelenség: Uram, egy kis kútaljai vizet adjál, friss forrásvizet a Te örök forrásodból! Nincs más igényem.

Az anya állhatatossága.

Így is mondhatjuk: az anya türelme. Mert az anya türelmét is tanítani kell. Ez a bibliai anya is példát ad ebben. Nem idegeskedik, nem türelmetlenkedik, vár a végső megoldásra. Olyan az anya türelme és állhatatossága, mint a tölgyfaerdő. Mert a gomba termését lehet siettetni, de a tölgyfaerdő, miután már telepítője régen elporladt, akkor hoz hasznot. Ilyen az anya türelme. Munkája, hite, imája, alázata sokszor nem hoz termést az életben. Úgy van, ahogyan Petőfi mondja. Csak akkor tudjuk meg, hogy ki volta, mikor elszólítja őt az ég!

Jézus ajándéka.

Ez az anya legnagyobb ajándékot kapta: „Asszony, nagy a te hited, legyen úgy, amint kívánod!” - Ó édesanyák, ne elégedjétek meg azzal az ajándékkal, amit gyermekei szeretet nyújt néktek e napon. Kérjétek, várjátok Jézus ajándékát, gyermekeitek gyógyulását. Ámen

21. Személyes hitvallástétel. (Konfirmáció)

Lekció: Galata 2, 11-21

Textus: Galata 2, 19-21.

Tekintetünk, imádságunk, szeretetünk ma az ifjúság felé fordul. Egyházunk rendjében ez a vasárnap ebben az esztendőben a konfirmáció vasárnapja. Isten Igéjének üzenetét mindnyájunk számára ebben a meghatározottságban keressük. Mai Igeszakaszunk ismét megpecsételi számunkra: Milyen áldott, jó dolog naponként olvasni a Bibliát a közös vezérvonalunk szerint. Mert keresve sem találtunk volna „alkalmasabb Igét” e vasárnapra.

Arany alma ezüst tányéron.

Isten Lelke ilyenné tette, mai Igeszakaszunkat. Helyén mondott Ige ez. (Mint az arany alma ezüst tányéron: olyan a helyén mondott ige! Példabeszédek 25, 11) Háromszorosan is helyén mondott Ige: A.) Az apostol példa abban, hogy nem tudós, professzoros személytelen hitvallást tesz, hanem szívén-lelkén átszűrődik a legmélyebb, legnehezebb hitigazság hirdetése. Erre van szükségünk mindnyájunknak. Nem elég, ha csak valamit megtanultatok, s most arról tesztek bizonyosságot. Életté, vérünkkel kel lenni a Krisztus evangéliumának. B) „Luthert ez az igeszakasz bátorította, az egyház reformációjára: Lám, Péter sem tévedhetetlen, hogy lennének tévedhetetlenek utódai, a római püspökök? Mint ahogy Pálban támasztott Isten szószólót, az evangélium érvényesítésére, miért ne támaszthatna később is eszközöket az egyház vétkeinek leleplezésére? A konfirmándusokban a jövő egyházának lelkészei, presbiterei, állnak előttünk. C.) Mai Igénk az úrvacsora legmélyebb jelentéséhez vezet el bennünket. A konfirmáció pedig, éppen az úrvacsoráért van elsőrenden. Egyházunk rendjében az lehet az úrvacsorázó gyülekezet tagja, aki konfirmált. Az előkészítő órák úrvacsoráról szóló beszélgetésére teszi fel most Isten Lelke a koronát mindnyájunk számára alapigénkben. Végül abban az örömben, és engedelmisségben hallgathatjuk az Isten Igéjét, hogy ugyan ezekben az órában sok református gyülekezet ez által az Ige által épül. Legyen épülésünkre nekünk!

Az evangélium igazságában őszintén kell járnunk. Mi történt? Péter ingadozott, kétfelé sántikált, képmutatóskodott. A szakasz legnagyobb tanítása az, hogy „Isten ügye annyira nem emberi, hogy fennmaradása még egy nagy apostol megingásától sem függ.”

Tanulhatunk Pál apostoltól: Így kell alkalmazni az atyafiságos feddést. Szemtől-szemben és szeretettel. De tanulhatunk Pétertől is: Így kell fogadni a feddést. Vita nélkül, alázattal, az evangélium igazsága előtt való meghajlással. Ahol az egyházban így történnek a dolgok, ott minden Isten igazsága érvényesítését, előrehaladását szolgálja. Így legyen közöttünk is!

A felszabadító örömhírt kell hirdetnünk.

Nem a törvény cselekedeteit, hanem Jézus Krisztust. Ő az, Aki megigazít bennünket. Magatartásunk, soha nem válaszfalak felállítása kell, hogy legyen, hanem Krisztus életformáló erejének a megmutatása. Pál apostol érvelésében a megértett evangélium érvényesül. „Csak megértjük e? Mai nyelvre fordítva, mindez azt teszi: mi a teljesítményben keressük életünk önigazolását. Ilyen vagy amolyan teljesítményünkben. Ez a legalizmus mai formája. Ennek gondja és átka alól, ma is Krisztus befogadása szabadít fel, „Ezért kell hirdetnünk szóval és léttel, alkalmas és alkalmatlan időben a Krisztus szabadító evangéliumát! Mert bizony igaz:” Inkább nélkülözhetjük a nap fényét az égbolton, mint a tiszta evangélium hirdetését a földön. (*Spurgeon*)

Krisztussal való közösségben kell élnünk.

Most érkezünk fel a csúcsra. A legtisztább mennyi levegőt itt szívhatja magába lelkünk: „Mert én a törvény által meghaltam a törvénynek, hogy Istennek éljek. Krisztussal együtt megfeszítettem. Élek pedig többé nem én, hanem él bennem a Krisztus; a mely életet pedig most testben élek, az Isten Fiában, való hitben élem, a ki szeretett engem és önmagát adta érettem. Nem törölöm el az Isten kegyelmét; mert ha a törvény által van az igazság, tehát Krisztus ok nélkül halt meg. (Galata2, 19-21)” Ez a legmélyebb legbensőségesebb közösség. Erről vallunk, amikor arra felelünk, hogy, Miért hívnak keresztyénnek?: „Azért, mert hit által Krisztusnak tagja, és így az ő kenetének részese vagyok, azért, hogy az ő nevét valljam, magamat neki élő hálaáldozatul adjam, és hogy ebben az életben a bűn és a Sátán ellen szabad lelkiismerettel viaskodjam, az élet után, pedig az örökkévalóságban Krisztussal minden teremtményen uralkodjam.” (Heidelbergi Káté 32.) Erről vall az a gyönyörű úrvacsorázó ének, amelyet mindnyájan kívülről tudtok: „Már ő miénk, mi vagyunk az övéi, Véle egy testek, java részesei. E gyarló testben Jézus él már, nem mi, Hű szerelmétől nem szakaszt el semmi.” (446, 1-2) Ezt a legmélyebb, legbensőbb, s, hogy ezt a szót is kimondjam: titokzatos, misztikus közösséget három oldalról mutatja be alapigénk:

A) Krisztussal együtt megfeszítettem. *Kálvin János* erről így tanít erről: „Midőn az apostol azt mondja, hogy mi Krisztus halálának hasonlatosságába beoltattunk s, hogy mi Vele együtt a bűnök halálába eltemettünk. (Róma 6, 5 és Galata 2, 19) Hogy az Ő Keresztye által a világ megfeszített számunkra, mi pedig a világ számára, (Galata 6, 14) hogy mi vele együtt meghaltunk. (Kolossé 3, 3) Nemcsak az Ő halála példájának követésére biztat bennünket, hanem azt is magyarázza, hogy Krisztus halálában olyan hathatos erő van, mely minden keresztyénben mutatkoznia kell, ha magát ezt a halált haszontalanná és gyümölcstelenné nem akarja tenni.” (Institúció II. 16, 7)

b) Él bennem a Krisztus.

A legegyszerűbb, legdrágább hitvallás ez, s mégis a legtitokzatosabb. *Kálvin* egyenesen azt mondja róla, hogy „Krisztusnak a kegyesekkel való titokzatos egyesülésének misztériuma természeténél fogva felfoghatatlan.” S a kálvini kegyesség ezt a titokzatos egyesülést, az úrvacsorában találta meg. *Kálvin* nagy munkájában a misztérium, titok; misztikus, titkos, titokteljes szókat a sákramentumok tárgyalásánál használja csak. Hitvallásunk szerint, már a keresztségben ez a Krisztussal való titokzatos közösség történik meg. (Heidelbergi Káté 69 és 73)” - a keresztségben minket újjászülő Isten, az Ő egyháza társaságába beolt, és a fiúvá fogadás által, az övéivé tesz” (*Kálvin*) Az úrvacsorában „folytonosan eledelt szolgálhat, hogy ezzel minket fenntartson és megőrizzen abban az életben, melyre minket Igéje által szült.” (Lásd „Krisztus szent vacsorájáról és annak reánk háruló hasznáról.” *Institutio IV. 17, 1-5.*)

Ne felejtsetek el, hogy „pénz nélkül lenni kellemetlen, egészség nélkül lenni aggasztó, barát nélkül lenni lehangelő, otthon nélkül lenni nyomasztó. De minden hiány legszörnyűbb hiánya: Krisztus nélkül lenni.” (*Spurgeon*) Ezért keressétek a Krisztussal való közösséget szüntelenül. Legyetek az úrvacsorázó-gyülekezet tagjai! Ne fordítsatok hátat, a „megterített asztalnak.”

c) Istennel élek. Ez a Krisztussal, Krisztusban való élet azonban nem öncél. Nem önző kegyeseket nevel a mi Urunk. Sőt éppen a Benne való élet tesz szabaddá bennünket a szolgáló, másokért élő, áldozatos életre. Nem mi tesszük már ezt, hanem Ő mibennünk. Ha valóban él bennem a Krisztus, akkor a Lélek gyümölcseit termi életünk, mert az Ő „tevékeny szeretetének eszközeivé válunk.” Úgy legyen! Ámen

Adásztevel 1974.

22. Emlékezem és emlékeztetlek. Konfirmáció vasárnapjára.

Textus: 2. Timótheus 1, 1 v7.

Ünnepre - ünnepi Ige.

Gyülekezeteinkben ez a vasárnap a nagy ünnepek, közé tartozik. Szép, nagy gyülekezetben, egy kicsit a múlt és a jelen gyülekezetének imádságától kísérvé, bizonyosságot tesz hitéről, hűségéről a jövő gyülekezetére. Igen, mert ez a Gyülekezet 20, 40, 60 esztendő múlva olyan lesz, amilyenek ti lesztek édes gyermekeink. Úgy fogják szeretni a templomot, a Jézus Krisztus evangéliumát, a zoltárokat, ahogyan ti szeretitek majd; olyan lesz ennek a gyülekezetnek szolgálata, ahogyan ti szolgáltok hálából Krisztusban kapott kegyelemért, tisztasággal és szeretettel.

Erre a szép ünnepre keresve sem találtunk volna alkalmasabb Igét, mint amit naponkénti bibliaolvasásunk során a mai napra kaptunk. Gazdag üzenetéből előjáróban ilyenekre teszek éppen csak hangsúlyt: „szeretett fiam”, „gondolok rád”, „kívánlak látni”. Ezt az öreg mártíromságra készülő Pál apostol mondja az ifjú Timótheusnak. De mondjuk mi, szülők, nagyszülők, keresztszülők, presbiterek és lelkipásztor tinektek drága gyermekeink.

Emlékezem.

Az apostol három dologra emlékezik, mikor Timótheusra gondol. Vegyük sorra, mert mindegyikben nagy tanítást kapunk.

Emlékezem hitedre.

Ilyeneket mond róla: „benned lévő”; „képmutatás nélkül való”.

Mert ilyen az igaz hit. Nem ránk akasztott ünnepi ruha, nem kívül van rajtunk, hanem bennünk van. Mélyebben a csontunknál. Másik jellemzője pedig, hogy képmutatás nélkül való, azaz őszinte, igaz nem alakoskodó. Sem Istennek, sem embereknek nem mutat mást, mint ami benne van. Mit mondjunk? Bennünket is, és Benneteket is drága gyermekeink ilyen hittel ajándékozzon meg az Anyaszentegyház Ura!

Emlékezem anyádra és nagyanyádra.

Emlékezik a bennük lakozást vett hitre, hogy Timótheust buzdítsa a családjából való példák által. Ezért „idézi szemei elé nagyanyját, Loist és anyját, Eunikét, akiktől gyermekkorától oly nevelést kapott, hogy az Istenfélelmet már az anyatejjel magába szívhatta.” (Kálvin) Lehetetlen, hogy mi ne emlékezzünk, éppen e vasárnap az előttünk járókra, a szülőkre és keresztszülőkre, akik a kereszteléskor fogadalmat tettek helyettetek, s akik, íme úgy neveltek benneteket, hogy „majd ő maga önként tegyen vallást.”

Emlékezem szeretetedre.

Ezt így mondja: „megemlékezőn a te könnyhullatásaidról.” Kétség nem fér hozzá, hogy Timótheus példamutatóan szerette „lelki Atyját”, Pál apostolt. Ezt sokféleképpen meg is bizonyította. Többek között erről beszélnek a könnyei is. Gondolhatok a régmúlt konfirmándusokra, amikor fogadalmötételükről - évekkel vagy évtizedekkel később is, szép bizonyosságát tették, a templom, a gyülekezet vagy a lelkipásztoruk iránti szeretetüknek. Néha valóban messze példamutató a konfirmándusok hűséges szeretete.

Emlékeztetlek...

Pál apostol nem csak emlékezik, hanem emlékeztet is. Fogadjátok szelídséggel és szeretettel ezeket az emlékeztetéseket.

Emlékeztetek az Isten kegyelmi ajándékára.

Jó dolog az, hogy a szülők, nagyszülők, keresztszülők ajándékot adnak számotokra e nap emlékére. De jaj, ha csak ezek az ajándékok emlékeztetnek titeket e mai napra. Jaj, ezek elhalványítják azt a nagy semmivel nem pótolható kegyelmi ajándékot, amivel Isten ajándékozott meg bennünket „Ama Szerelmesben.” Emlékezzetek Ti is, arra az alkalomra, amikor különösen jó volt a „légkör” ahogyan ti mondtátok, amikor Isten lelke olyan elevenné tette számotokra üzenetét, az evangéliumából.

Emlékeztetek a kézzátételre.

„Ami a szertartást illeti, azt az apostolok népüknek régi szokásából vették át, helyesebben, mivel gyakorlatban volt, megtartották. Ugyanis ez az ékesség, amit Pál más helyen (I Korinthus 14, 40) ajánl.” (*Kálvin*) *nos*, ez az apostoli szertartás megmaradt a konfirmációban. Felhívom a figyelmeteket arra, hogy ez a kézzátétel az áldás közlését jelenti, és zárjátok szívetekbe azt az Igét, amivel egyenként meglesztek, áldva.

Emlékezzetek a Szent Lélek ajándékára.

Isten, kegyelmi ajándékát velünk a Szentlélek által közli. Szentlélek nélkül senki, sem mondhatja Úrnak, Krisztust sem. A nagy öröm, hogy „erőnek, szeretetnek és józanságnak lelkét” adta nekünk az Isten. Mit hiszel a Szentlélekről? Hiszem először, hogy ő egyenlő örök Isten az Atyával és a Fiúval. Másodsor, hogy ő nekem is adatott, engem igaz hit által a Krisztusnak és minden ő jótéteményének részesévé tesz, engem vigasztal, és mindörökké velem marad. (Heidelbergi Káté 53.) Emlékezzetek így tanultuk.

Gerjeszd fel.

Befejezésül ezt a szót helyezzük szívetekre: „Gerjeszd fel” (az eredeti szó: *ανάζωπυρεω*, felszítani, élesztgetni), *ana* jelzi az újból való fellángolást is meg az irányt is (felfelé). Hadd szólaljon meg közöttünk nagy tanítónk, *Kálvin János*. E szó magyarázatául ő ezt mondja: „Ez a figyelmeztetés több a szükségesnél. Mert elő szokott fordulni és bizonyos tekintetben természetes is, hogy a kívülálló adományok gondatlanságot okoznak, aminek kísérője aztán a tétlenség. A Sátán pedig, állandóan arra törekszik, hogy elfojtsa, ami bennünk Isteni. Ezért ezzel szemben szorgalmasan törekednünk kell, hogy ami jó bennünk elkezdődött, azt műveljük ki, s ami szunnyadozik, azt gyújtsuk lánggra. A hasonlat, amit Pál használ, a gyenge tűzről van véve, vagy arról, amelyik lassan kialszik, ha fűvás és új fának rátétele által erőt és lángot nem kap. Ezért emlékezzünk arra, hogy az Isten adományait hasznosítanunk kell, nehogy a tétlenség és felhasználás hiánya miatt megrozsdásodjanak. S emlékezzünk arra is, hogy azokban buzgón előre kell mennünk, nehogy lustaságunk miatt megsemmisüljenek.” Ámen.

Adásztevel 1972.

Bibliográfia:

„Hogy a föld körén bolyongtam:
Egy barázdát én is vontam.”
(*Arany János: Honnan és hová?*)

ActaA. = Acta Agronomica Scientiarum Hungaricae.

A Magyar Tudományos Akadémia, angol nyelven megjelenő folyóirata.

K. K. = Kálvin Kalendárium

R.E. = Református Egyház. A Magyarországi Református Egyház hivatalos folyóirata.

R. L. = Reformátusok lapja. Egyházi hetilap.

TeSZ= Theológiai Szemle. A Magyar Ökumenikus Tanács folyóirata.

Könyvek:

„Tövisek Közt Sajlódott Gyenge Liliom” Emlékkönyv a Pápai Református Egyházközség 31 éves adásztevelői száműzetéséből való hazaszabadulás 200. évfordulóján tartott ünnepekről. Budapest 1984. Ráday Nyomda 600 példány.

„Öregharang, Diáklarang” A Pápai Református Gyülekezet harangjainak története. Társszerző: Szij Béla művészettörténész tb. Presbiter. Budapest. 1988. Ráday Kollégium 500 példány.

Szívemet Hozzád Emelem. Templomi és temetési beszédek. Pápa 1991. Pápai Gyülekezet kiadása.

A Hegyi beszéd üzenete. Harmincnégy igehirdetés a Hegyi beszéd alapján. Pápa 1991.

A Lélek Gyümölcse. Pál apostol a Galatákhöz írt levél 5, 22-23. verseinek magyarázata tíz bizonyágtételben.

Pápai Református templomok. h. n. 1991. Összeállították: Hargita Pál és Hargita Pál István lelkészek

Tanulmányok:

Fábián József élete és munkássága. Megjelent angol nyelven: Life and Work of József Fábián. ActaA. 17. 1970 (376-383) Lektorálta: Dr. Baranyai Jenő

Kepler és Szenczi Molnár Albert barátsága. Megjelent angol nyelven. The Friendship of Kepler and A. Szenczi Molnár. ActaA. 20, 1971 (181-188) Lektorálta: Dr. Baranyai Jenő Martonvásár.

A legrégebb magyar méhészkönyv. Megjelent angol nyelven: The oldest Hungarian Apiarist, Book. ActaA. 21, 1972 (193-200) Lektor: Dr. Örösi Pál Zoltán. Gödöllő.

A mycologia bölcsőjénél. Nemzetközi tudományos együttműködés a XVI. Században. Megjelent angol nyelven: The Birth of Mycology. International scientific co-operation in the 16th century. ActaA. 21, 1972 (397-404) Lektor: Dr. Priszter Szaniszló Bp.

Clusius-Beythe: Stirpium Nomenclator Pannonicus. Megjelent angol nyelven: Clusius és Beythe.... ActaA. 22, 1973 (194-202) Lektor: Dr. Priszter Szaniszló kandidátus. Bp.

Csapó József élete és munkássága. Megjelent angol nyelven. Life and Work of József Csapó. ActaA. 26, 1977 (363-369) Lektorálta: Dr. Prizster Szaniszló és Dr. Mándy György Bp.

Gardening In Hungary In The Days of Turkis Rule, In The 16th century, In memory of Sándor Takáts, on the anniversary of his death. ActaA. 34, 1985

Adalékok Adásztevel múltjából. Vázlat, kézirat gyanánt. 1 v54 oldal 100 példány Ugodi Tanács. Lektor: Miklós Dezsó Tudományos Gyűjtemények igazgatója Pápa.

A szociológia segítsége a gyülekezet ismeretben. RE. 1975. V. (XXVII. Évf. 5. szám)

Cikkek:

„Véglehelésem is hazámnak szolgáljon” 200. éve született Péczeli József, az első magyar népszerű tudományos folyóirat, a Mindenest Gyűjtemény szerkesztője. RE. 1971, II. (XXIII. Évf. szám)

Magiszter Harmonisticus. Harmónia Tanár Úr. Johannes Kepler születésének 400. évfordulójára. RE. 1971. (XXIII. 11. szám)

Milotai Nyilas István (1571-1623), a buzgó, bátor, kormányra teremt püspök születésének 400. évfordulójára. RL. 1971. XV. Évf. 35. szám

Jókai Mór Önvallomásaiból. - RL. 1975. XIX. Évf. 7. szám és 1975. XIX. Évf. 15. szám.

350 éve született Séllyei István. K. K. 1977.

„Érdemes dolgot látszunk cselekedni”. 350 éve ült össze a Pápai református Zsinat. K. K. 1980

150 éve született Pap Gábor, a negyvennyolcas honvédből lett dunántúli püspök. Dr. Paczolay Gyulával közösen. RE. 1977.

A Pápai zsinatról. Szabó Györggyel közösen. TeSZ. 1980.

Rövidebb cikkek a Reformátusok Lapjában.

Kedves Ráchel. Karácsonyi levél. 1968. XII. 22. - XII. Évf. 52. sz.

Pillanatkép. 1969. II. 9 - XIII. Évf. 7. sz.

Lídia napjára. 1969. II. 16. - XIII. Évf. 8. sz.

Kedves Mária: Húsvéti levél. 1969. IV. 6.- XIII. Évf. 15. sz.

„Ímhol a te Anyád!” Anyák napjára. 1969. V. 4. XIII. Évf. 19. sz.

Diaszpóra nap Adásztevelen. 1969. V. 11. XIII. 20. sz.

Péter- Pál napjára. Aratás kezdetén. 1969. VI. 29. XIII. Évf. 27. sz.

Születésnap emlékeztető. 460 éve született Kálvin János. 1969- VII. 20. XIII. Évf. 30. sz.

Tavaszi a Tapolcafői temetőben. 1970. IV. 12. XIV. Évf. 15. sz.

Közlekedjünk óvatosan! 1971. I. 31. XV. Évf. 5. sz.

Menyasszonyi ajándék. 1971. III. 7. XV. Évf. 10. sz.

A hó hasznáról. 1971. III. 14. XV. Évf. 11. sz.

„Békességet hoz népe javára.” Április 4 Virágvasárnap. 1971. IV. 4. XV. Évf. 14. sz.

„Atyám, bocsásd meg nekik!” Nagypéntekre. 1971. IV. 11. XV. Évf. 15. sz.

„Szeretsz-e engem? Húsvétra. 1971. IV. 25. XV. Évf. 17. sz.
A mosoly hatalmáról. 1971. V. 23. XV. Évf. 21. sz.
„Nézd a búzakaralászt”! 1971. VII. 25. XV. Évf. 30. sz.
A Lélek Gyümölcse. 1971. IX. 15. XV. Évf. 38. szám - vagy 1974-ben?
A Lélek Gyümölcse: Szeretet!” 1972. V. 21. XXI. Évf. 21. sz.
Adásztevel. Templomok, falvak, Gyülekezetek sorozatban. 1974. IV. 14. XVIII. Évf. 16. sz.
Kedves Noémi! Pünkösdi levél. 1974. VI. 02. XVIII. Évf. 23. sz.
Zakariás életének tanítása. 1974. XII. 8. XVIII. - 50. sz.
A Feltámadott megjelenései. Húsvétra. 1975. III. 30. XIX. Évf. 13. sz.
Tiszteld a te fiadat! 1975. VI. 22. XIX. Évf. 25. sz.
A tékozló szeretetről. 1975. XII. 7. XIX. Évf. 49. sz.
Az igaznak emlékezete áldott. Gályarabok emléktáblája Pápán. 1976. VI. 27. XX. Évf. 26.
Bejegyzések a „Béke Háza” Emlékkönyvbe 1976. VIII. 15. XX. Évf. 33. sz.
A magyar nyelvű Heidelbergi Káté. 1977- 78. ?
„Tökéletes volt minden tekintetben.” 1977. VI. 26. XXI. Évf. 26. sz.
300 éve született az utolsó bujdosó kuruc, Mikes Kelemen leveleinek megőrzője. 1977. ?
Elég 1977 vagy 78. ?
A megbecsült kenyér. 1977.
Templomépítők emlékezete. 1977.
„Feltámadott, amint megmondta.”. 1979. IV. 15. XXIII. 16. sz.
Pápa. Templomok, Falvak, gyülekezetek 1979. VI. 3. XXIII. Évf. 23.
Testvérgyülekezetek: Pápa-Sopron. 1980. XI. 23. XIV. Évf.
A munka ünnepén. 1981. V. 3. XXV. Évf. 18. sz.
Erzsébet ádventje. 1981. XII. 6. XXV. Évf. 49. sz.
Nem kicsiny munkával.
Anyák napján az anyósról.

Igehirdetések:

Bőséges a mi vigasztalásunk. RE. 1971. IV. - XXIII. Évf. 4. sz. 88.
Az élő Isten templomai. RE. 1971. IV. XXIII. Évf. 4. sz. 90.
Kegyelemből dicsőségbe. 114. RE. 1971. XXIII. Évf. 5. sz.
Nem szégyenlem a Krisztus evangéliumát. RE. 1971. IX. XXIII. Évf. 9. sz. 206.
Túláradó lett a kegyelem. RE. 1971. IX. XXIII. 9. sz. 206.
Ne magunknak kedveskedjünk! RE 1971. XI. XXIII. Évf. 11. sz. 258.
Micsodaköszöntés, ez? RE. 1971. XI. XXIII. Évf. 1. sz. 258.
Az Isten, jó, kedves és tökéletes akarata. RE. 1971. XI. XXIII. Évf. 11. sz. 120.

Eljött az óra. RE. 1972. I. XXIV. Évf. 1. sz. 21.

Ő a mi békességünk! RE. 1972. II. XXIV. Évf. 2. sz. 36.

Kelj fel, aki alszol! RE. 1972. II. XXIV. Évf. 2. sz. 38.

Emlékezem és emlékeztetek. Konfirmációra. RE. 1972. III. XXIV. Évf. 3. sz. 67.

A nagy ígéretről. Pünkösdre. RE. 1972. V. XXIV. Évf. 5. sz. 87.

A törvény hármassza. RE. 1972. V. XXIV. Évf. 5. sz. 111.

Misszió és tanfegyelem. RE. 1972. V. XXIV. Évf. 5. sz. 112.

Bilincsek közt is szabadon. RE. 1972. VI. XXIV. Évf. 6. sz. 130.

Az elsodortatás veszélye. RE. 1972. VI. XXIV. Évf. 6. sz. 130.

Amint ránk hagyták. RE. 1972. VII. XXIV. Évf. 6. sz. 163.

Jézus nemzetségi táblázata. RE. 1972. XI. XXIV. Évf. 11. sz. 259.

Kegyelem és buzgóság RE. 1973. I. XXV. Évf. 1. sz. 20.

Nyomorúságokon át az Isten szerelméig. RE. 1973. VIII. XXV. Évf. 8. sz. 178.

Az eredményes munka titka. RE. 1973. IX. XXV. Évf. 10. sz. 207.

A reménység zsoltára. RE. 1973. X. XXV. Évf. 10. sz. 230.

Gondoljátok meg jól a ti útjaitokat! RE. 1973. XI. XXV. Évf. 11. sz. 253.

Igével és kenyérral. RE. 1973. XXV. Évf. 12. sz. 271.

Megzendül az Úrnak szava. RE. 1974. I. XXVI. Évf. 1. sz. 19.

A visszafizetés elve. RE. 1974. IV. XXVI. Évf. 4. sz. 90.

Az egyház és a szőlőtőke. RE. 1974. VIII. XXVI. 6. sz. 141.

Jézus a világ világossága. RE. 1974. VIII. XXVI. Évf. 8. sz. 186.

Az örökéletről. RE. 1974. IX. XXVI. Évf. 9. sz. 203.

A szeretet mely átformálja a világot. RE. 1974. X. XXVI. Évf. 10. sz. 281.

S, eredj, haza tiédhez. RE. 1974. XII. XXVI. 12. sz. 281.

Az emmausi tanítványok. Húsvétra. RE. 1974. II. XXVI. 2. sz. 40.

Személyes hitvallástétel. Konfirmációra. RE. 1974. III. XXVI. 3. sz. 65.

Szükség néktek újonnan születetek. RE. 1974. VII. XXVI. Évf. 7. sz. 154.

Az istentiszteleti imádságról. Magunk között. RE. 1975. VII. 1. XXVII. Évf. 7. sz. 164.

Só, világosság és hegyen épített város.

Beiktatási beszéd Pápan, 1975. június 22. RE. 1975. VIII. XXVII. Évf. 8. sz. 186.

Szívetem hozzád emelem. RE. 1975. VIII. XXVII. 8. sz. 183.

Test szerint, vagy Lélek szerint. RE. 1975. IX. XXVII. Évf. 9. sz. 207.

A könyörülő Isten szabadsága. RE. 1975. IX. XXVII. 9. sz. 211.

Öröm - béke - reménység. RE. 1975. X. XXVII. Évf. 10. sz. 230.

Zörgető Jézus. Ádventre. 258. RE. 1975. XI. XXVII: évf. 11. sz.

A törvény betöltéséről. RE. 1975. XII. XXVII. Évf. 12. sz. 278.
A hazatérés áldott lehetősége. RE. 1976. I. XXVIII. Évf. 1. sz. 14.
Az Isten előtt kedves bűjtről. RE. 1976. II. XXVIII. Évf. 2. sz. 34.
Úgy kell élnünk, ahogyan ő élt. RE. 1976. III. XXVIII: évf. 3. sz. 70.
Egy anya a sok közül. RE. 1976. IV. XXVIII. 4. sz. 87.
A pünkösdi prédikáció következményei. RE. 1976. V. XXVIII. Évf. 5. sz. 108.
Zsoltár, betegágyon. RE. 1976. VI. XXVIII. 6. sz. 132.
Személyes hitvallástétel RE. 1976. VII. XXVIII. 7. sz. 154.
A királyi ember fiának meggyógyítása. RE. 1976. VIII. XXVIII. Évf. 8. sz. 174.
Jézus „cselekedetei”. RE. 1976. IX. XXVIII. Évf. 9. sz. 212.
A fejsze a fák gyökerére vettetett.
A mohácsi csata 450. évfordulójára RE. 1976. X. XXVIII. 10. sz. 231.
A hitben való engedelmesség útján. RE. 1976. XII. XXVIII. Évf. 12. 287.
Ólé Sándor, a templomépítő Született: 1884 Meghalt 1976. RE. 1977. I. XXIX. Évf. 1. sz. 19.
Unus es Deus. Két igehirdetés a 90. zsoltár alapján.
A.) Confessió
B.) Könyörgés. RE. 1978. II. XXX. 2. sz. 43. oldal

Kéziratban lévő munkák.

Nem szégyenlem a Krisztus evangéliumát. 52 igehirdetés az év minden vasárnapjára.
Zsinati Elnökség 1973. augusztusban meghirdetett országos pályázatára írt munka. Harmadik díjat nyert. Lásd: RE. 1974. XI. XXVI. Évf. 11. sz.
A szolgálat és szentség útján. Jakab apostol levelének gyülekezeti magyarázata. Negyedrészt alakban 1 v54. oldal.
A kertészkedő Jókai. Jánossy Andor akadémikus által megjelenésre javasolt dolgozat.

Előkészületben:

„Hirdesd az Isten országát.” Keresztyén bizonyágtételek temetéseken.
A Pápai református temetők. Benne, az Alsóvárosi Temetőben nyugvó nagyjaink életének, munkásságának rövid ismertetésével.
Igehirdetések, prédikáció vázlatok, bizonyágtételek.
Gazdaságtörténeti tanulmányok. (Először magyar nyelven.)
A kor hordaléka. *(Egyház) Bírósági iratok 1959 és 62.*
Levelek, jegyzőkönyvek. Határozatok. Nyilatkozatok.